

Bengt Oscar Lagerstrøm

Kompetanse i grunnskolen
Hovedresultater 2005/2006

Rapporter

I denne serien publiseres statistiske analyser, metode- og modellbeskrivelser fra de enkelte forsknings- og statistikkområder. Også resultater av ulike enkeltundersøkelser publiseres her, oftest med utfyllende kommentarer og analyser.

Reports

This series contains statistical analyses and method and model descriptions from the various research and statistics areas. Results of various single surveys are also published here, usually with supplementary comments and analyses.

© Statistisk sentralbyrå, mai 2007
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen, skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

ISBN 978-82-537-7197-7 Trykt versjon
ISBN 978-82-537-7198-4 Elektronisk versjon
ISSN 0806-2056

Emnegruppe
04.02.20

Design: Enzo Finger Design
Trykk: Statistisk sentralbyrå/46

Standardtegn i tabeller	Symbols in tables	Symbol
Tall kan ikke forekomme	Category not applicable	.
Oppgave mangler	Data not available	..
Oppgave mangler foreløpig	Data not yet available	...
Tall kan ikke offentliggjøres	Not for publication	:
Null	Nil	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	Less than 0.5 of unit employed	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	Less than 0.05 of unit employed	0,0
Foreløpig tall	Provisional or preliminary figure	*
Brudd i den loddrette serien	Break in the homogeneity of a vertical series	—
Brudd i den vannrette serien	Break in the homogeneity of a horizontal series	
Desimalskilletegn	Decimal punctuation mark	,(,)

Sammendrag

Bengt Oscar Lagerstrøm

Kompetanse i grunnskolen

Hovedresultater 2005/2006

Rapporter 200721 • Statistisk sentralbyrå 2007

Undersøkelsen belyser lærernes fordypning i de fagene de underviser i. Studien omfatter kun de som underviser i de aktuelle fagene høsten 2005. I rapporten presenterer vi kompetanseprofilen for ulike fag i forhold til hovedtrinnene i L97.

Alle med pedagogisk utdanning kan undervise på ulike trinn i grunnskolen. Blant de som inngår i undersøkelsen er det fire prosent som oppgir å ikke ha en pedagogisk utdanning. Undersøkelsen gir en beskrivelse av faglig fordypning i de ulike fagene det undervises i. Kompetansefordelingen gis i forhold til sentrale demografiske kjennemerker for læreren samt kjennemerker knyttet til undervisningssted.

Mange lærere som underviser i grunnskolen i dag har fordypning i de fagene de underviser i. Størst er andelen i norsk. Tre av fire norsklærere har fordypning i faget. Videre finner vi at to av tre lærere i matematikk, natur- og miljøfag, samfunnsfag og KRL har fordypning. Nederst finner vi heimkunnskap og engelsk. Om lag en av tre heimkunnskapslærere har fordypning i faget, mens dette er tilfellet for under halvparten av de som underviser i engelsk.

Ser vi derimot på graden av fordypning, finner vi at flere enn hver fjerde engelsklærer med fordypning i faget har kompetanse i faget tilsvarende 60 studiepoeng eller mer. For norsk og samfunnsfag gjelder dette hver fjerde. Blant matematikklærerne finner vi tilsvarende at 14 prosent har fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer.

De siste årene har vært preget av stor satsning på realfagene - både for lærer og elev. Det er derfor ikke uventet at andel med fordypning i matematikk og natur- og miljøfag er vesentlige høyere i 2005 enn i 1999. Kartleggingen viser at to av tre lærere i matematikk og natur- og miljøfag har fordypning i fagene. Andelen i matematikk har økt fra 59 til 67 prosent, mens økningen i natur- og miljøfag er fra 58 til 65 prosent. For andre fag er endringene små. Likevel er det verdt å merke seg at andelen med fordypning i engelsk og kunst og håndverk er noe lavere i 2005 enn i 1999.

Vi har også sett nærmere på andelen med minst 60 studiepoeng i de enkelte fagene de underviser i. Kartleggingen viser små endringer med hensyn til fordypning på dette nivået, med unntak av KRL-faget og natur- og miljøfag hvor andelen har sunket noe siden 1999.

Prosjektstøtte: Utdanningsdirektoratet

Innhold

1. Innledning.....	10
1.1. Hva mener vi med kompetanse?.....	10
1.2. Ulike utdanningsveier	10
1.3. Hvordan er rapporten oppbygd?	11
1.4. Om fagkompetanse i enkeltfag	11
2 Hovedlinjer i kompetansefordelingen	13
2.1. Mange med fordypning, men	13
2.2. Kompetanseprofil etter skoletrinn.....	14
2.3. Flere med fordypning nå enn tidligere, men færre med solid fordypning	17
3. Engelsk	18
3.1. Mange uten fordypning i engelsk	18
3.2. Liten kompetanseforskjell mellom kvinnelige og mannlige engelsklærere	18
3.3. Færre med fordypning?	19
3.4. Lang ansiennitet - høy kompetanse?	20
3.5. De som har fra før får mer?	20
4. Heimkunnskap	21
4.1. En av fire heimkunnskapslærer på småskoletrinnet har fordypning i faget	21
4.2. Faglærerens domene	23
4.3. Store forskjeller fylkene imellom	23
5. Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap.....	24
5.1. Liten kompetanseforskjell trinnene i mellom	24
5.2. De mest fagkompetente på de største skolene	25
6. Kroppsøving	27
6.1. Mange har fordypning, men	27
6.2. Liten forskjell skolene imellom	27
6.3. God kompetanseutnyttelse?	27
7. Kunst og håndverk	29
7.1. Mye fordypning på ungdomstrinnet	29
7.2. De mest kompetente underviser mest.....	30
8. Matematikk.....	31
8.1. Åtte av ti har fordypning i matematikk	31
8.2. Kompetanseoppbygging blant de yngste.....	31
8.3. Mer fordypning blant nyutdannede allmennlærere?	32
9. Musikk.....	34
9.1. Mest kompetanse på ungdomstrinnet	34
9.2. De mest fagkompetente underviser mest	35
10. Natur- og miljøfag.....	36
10.1. Åtte av ti har fordypning i faget på ungdomstrinnet	36
10.2. Unge naturfaglærere har stor grad av fordypning i faget	37
10.3. Høy andel av kompetanse blant de senest ansatte	37
11. Norsk	39
11.1. Liten forskjell mellom småskoletrinnet og mellomtrinnet.....	39
11.2. Flere fagkompetente på de største skolene	40
11.3. Høy kompetanse i Oslo/Akershus	41

12. Samfunnsfag	42
12.1. Stor grad av fordypning blant de yngste	42
12.2. Høy fagkompetanse blant de som underviser mest	43
13. Grunnutdanning	44
13.1. De fleste har godkjent utdanning	44
13.2. Tre av fire er allmennlærere	44
14. Dokumentasjon av undersøkelsen	46
14.1. Planlegging	46
14.2. Utvalg og beregning av vekter	46
14.3. Datainnsamling	46
14.4. Frafall	46
14.5. Feilkilder og usikkerhet ved resultatene	48
14.6. PC-assistert intervjuing, innsamlingsfeil og bearbeidingsfeil	50
Referanser	52
Vedlegg	
A. Tabeller	53
B. Instruks	63

Figurregister

2 Hovedlinjer i kompetansefordelingen

2.1.	Andel med fordypning i faget de underviser i. 2005	13
2.2.	Andel med minst 60 studiepoeng i faget de underviser i. 2005.....	14
2.3.	Andel med fordypning i fag etter årstall. 1999 og 2005.....	17
2.4.	Andel med minst 60 studiepoeng i fagene de underviser i etter årstall. 1999 og 2005.....	17

3. Engelsk

3.1.	Andel uten og med stor grad av fordypning i engelsk etter aldersgrupper. Prosent.....	18
3.2.	Studiepoeng i engelsk etter skoletrinn. 2005	18
3.3.	Studiepoeng i engelsk etter kjønn og skoletrinn. 2005.....	19
3.4.	Andel lærere med ulik fordypning i engelsk på småskoletrinnet etter aldersgrupper. Prosent.....	19
3.5.	Andel lærere med ulik fordypning i engelsk på mellomtrinnet etter aldersgrupper. Prosent	19
3.6.	Andel lærere med ulik fordypning i engelsk på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. Prosent	20
3.7.	Studiepoeng i engelsk etter grupper for ansiennitet og skoletrinn. 2005.....	20
3.8.	Andel engelsklærere med minst 30 studiepoeng etter grupper for elevtall og skoletrinn. 2005.....	20

4. Heimkunnskap

4.1.	Lærere med studiepoeng i heimkunnskap etter kjønn. Prosent. 2005	21
4.2.	Andel lærere i heimkunnskap på hovedtrinnene med ulik fordypning i faget. 2005	22
4.3.	Andel lærere med ulik fordypning i heimkunnskap på småskoletrinnet etter aldersgrupper. Prosent.....	22
4.4.	Andel lærere med ulik fordypning i heimkunnskap på mellomtrinnet etter aldersgrupper. Prosent.....	22
4.5.	Andel lærere med ulik fordypning i heimkunnskap på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. Prosent.....	23
4.6.	Andel lærere i heimkunnskap etter studiepoeng og utdanningstype	23
4.7.	Andel heimkunnskapslærere uten fordypning i faget i forhold til landsgjennomsnittet. Prosent	23

5. Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap

5.1.	Andel uten og med stor grad av fordypning i KRL-faget etter aldersgrupper. Prosent	24
5.2.	Andel lærere i KRL-faget med ulik fordypning i faget etter hovedtrinn. 2005.....	24
5.3.	Andel lærere med ulik fordypning i KRL på småskoletrinnet etter aldersgrupper. Prosent.....	25
5.4.	Andel lærere med ulik fordypning i KRL på mellomtrinnet etter aldersgrupper. Prosent	25
5.5.	Andel lærere med ulik fordypning i KRL på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. Prosent	25
5.6.	Andel lærere med minst 60 studiepoeng i heimkunnskap eller uten fordypning i faget etter skoletype og skolestørrelser. Prosent	26

6. Kroppsøving

6.1.	Andel lærere med ulik fordypning i kroppsøving etter kjønn. Prosent	27
6.2.	Andel lærere med ulik fordypning i kroppsøving etter skoletrinn. Prosent.....	27
6.3.	Andel lærere med minst 60 studiepoeng i kroppsøving eller uten fordypning i faget etter skolestørrelser. Prosent	28
6.4.	Andel lærere med minst 60 studiepoeng i kroppsøving eller uten fordypning i faget etter undervisningstimer per uke. Prosent.....	28

7. Kunst og håndverk

7.1.	Andel lærere med ulik fordypning i kunst og håndverk etter skoletrinn. Prosent	29
7.2.	Andel lærere med ulik fordypning i kunst og håndverk på småskoletrinnet etter aldersgrupper. Prosent.....	29
7.3.	Andel lærere med ulik fordypning i kunst og håndverk på mellomtrinnet etter aldersgrupper. Prosent	30
7.4.	Andel lærere med ulik fordypning i kunst og håndverk på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. Prosent	30
7.5.	Andel lærere uten eller med lang fordypning i kunst og håndverk etter undervisningstimer per uke	30

8. Matematikk

8.1.	Andel lærere uten eller med lang fordypning i matematikk etter aldersgrupper. Prosent.....	31
8.2.	Andel lærere med ulik fordypning i matematikk etter skoletrinn. Prosent.....	31
8.3.	Andel lærere med ulik fordypning i matematikk på småskoletrinnet etter aldersgrupper. Prosent	32
8.4.	Andel lærere med ulik fordypning i matematikk på mellomtrinnet etter aldersgrupper. Prosent.....	32
8.5.	Andel lærere med ulik fordypning i matematikk på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. Prosent.....	32
8.6.	Andel som underviser i matematikk med 60 studiepoeng eller mer i faget på ungdomstrinnet etter allmennlærerutdanning og praktisk pedagogisk utdanning og aldersgrupper. 2005	33

9. Musikk

9.1. Andel lærere i musikk med ulik fordypning i faget etter skoletrinn. Prosent	34
9.2. Andel lærere med ulik fordypning i musikk på småskoletrinnet etter aldersgrupper. Prosent.....	34
9.3. Andel lærere med ulik fordypning i musikk på mellomtrinnet etter aldersgrupper. Prosent	35
9.4. Andel lærere med ulik fordypning i musikk på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. Prosent	35
9.5. Andel lærere med lang fordypning (60 studiepoeng eller mer) i musikk etter undervisningstimer per uke. Prosent	35

10. Natur- og miljøfag

10.1. Andel lærere uten eller med lang fordypning i natur- og miljøfag etter aldersgrupper. Prosent	36
10.2. Andel lærere i natur og miljøfag med ulik fordypning i faget etter skoletrinn. Prosent	36
10.3. Andel lærere med ulik fordypning i natur og miljøfag på småskoletrinnet etter aldersgrupper. Prosent.....	37
10.4. Andel lærere med ulik fordypning i natur og miljøfag på mellomtrinnet etter aldersgrupper. Prosent	37
10.5. Andel lærere med ulik fordypning i natur og miljøfag på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. Prosent	37
10.6. Andel uten og med stor grad av fordypning i natur og miljøfag etter ansiennitet. Prosent	38

11. Norsk

11.1. Andel lærere i norsk med ulik fordypning i faget etter skoletrinn. Prosent.....	39
11.2. Andel lærere med ulik fordypning i norsk på småskoletrinnet etter aldersgrupper. Prosent	39
11.3. Andel lærere med ulik fordypning i norsk på mellomtrinnet etter aldersgrupper. Prosent.....	40
11.4. Andel lærere med ulik fordypning i norsk på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. Prosent.....	40
11.5. Andel lærere med minst 60 studiepoeng i norsk eller som mangler fordypning i faget etter skolestørrelser. Prosent	40
11.6. Andel norsklærere med 60 studiepoeng eller mer i forhold til landsgjennomsnittet. Prosent	40

12. Samfunnsfag

12.1. Andel lærere i samfunnsfag med ulik fordypning i faget etter skoletrinn. Prosent	42
12.2. Andel lærere med ulik fordypning i samfunnsfag på småskoletrinnet etter aldersgrupper. Prosent.....	43
12.3. Andel lærere med ulik fordypning i samfunnsfag på mellomtrinnet etter aldersgrupper. Prosent	43
12.4. Andel lærere med ulik fordypning i samfunnsfag på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. Prosent	43
12.5. Andel lærere uten eller med lang fordypning i samfunnsfag etter undervisningstimer per uke. Prosent.....	43

13. Grunnutdanning

13.1. Andel lærere uten godkjent lærerutdanning	44
13.2. Andel lærere i grunnskolen etter type utdanning. 2005	44

14. Dokumentasjon av undersøkelsen

14.1. Svarinngang etter dager i felt. 2005.....	47
---	----

Tabellregister

1. Innledning

1.1. Omregningsnøkkel for ulike utdanningstyper og lengder til studiepoeng	11
--	----

2 Hovedlinjer i kompetansefordelingen

2.1. Andel med fordypning i ulike fag på småskoletrinnet etter aldersgrupper. 2005	15
2.2. Andel med minst 60 studiepoeng i ulike fag på småskoletrinnet etter aldersgrupper. 2005	15
2.3. Andel med fordypning i ulike fag på mellomtrinnet etter aldersgrupper. 2005.....	16
2.4. Andel med minst 60 studiepoeng i ulike fag på mellomtrinnet etter aldersgrupper. 2005.....	16
2.5. Andel med fordypning i ulike fag på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. 2005.....	16
2.6. Andel med minst 60 studiepoeng i ulike fag på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. 2005.....	16

13. Grunnutdanning

13.1. Andel lærere med godkjent lærerutdanning etter type og fylke. Prosent.....	45
--	----

14. Dokumentasjon av undersøkelsen

14.1. Nøkkeltall. 2005	46
14.2. Frafall etter ulike frafallsårsaker.....	47
14.3. Bruttoutvalg og utvalg etter ulike kjennemerker	48
14.4. Nettoutvalg og bruttoutvalg etter ulike kjennemerker.....	49
14.5. Forventet standardavvik for observerte prosentandeler ved ulike utvalgsstørrelser.....	51

Vedlegg

1. Fordypning i engelsk. Studiepoeng blant lærere som underviser i engelsk etter ulike kjennetegn. 2005. Prosent.....	53
2. Fordypning i heimkunnskap. Studiepoeng blant lærere som underviser i heimkunnskap etter ulike kjennetegn. 2005. Prosent	54
3. Fordypning i KRL. Studiepoeng blant lærere som underviser i KRL etter ulike kjennetegn. 2005. Prosent	55
4. Fordypning i kroppsøving. Studiepoeng blant lærere som underviser i kroppsøving etter ulike kjennetegn. 2005. Prosent	56
5. Fordypning i kunst og håndverk. Studiepoeng blant lærere som underviser i kunst og håndverk etter ulike kjennetegn. 2005. Prosent.....	57
6. Fordypning i matematikk. Studiepoeng blant lærere som underviser i matematikk etter ulike kjennetegn. 2005. Prosent	58
7. Fordypning i musikk. Studiepoeng blant lærere som underviser i musikk etter ulike kjennetegn. 2005. Prosent.....	59
8. Fordypning i natur og miljøfag. Studiepoeng blant lærere som underviser i natur og miljøfag etter ulike kjennetegn. 2005. Prosent.....	60
9. Fordypning i norsk. Studiepoeng blant lærere som underviser i norsk etter ulike kjennetegn. 2005. Prosent.....	61
10. Fordypning i samfunnsfag. Studiepoeng blant lærere som underviser i samfunnsfag etter ulike kjennetegn. 2005. Prosent	62

1. Innledning

Lærerens betydning for gode resultater i klasserommet er udiskutabel. Både fagkompetanse og pedagogiske kompetanse fremheves som viktige og nødvendige kompetanser for å sikre god læring. I St.meld.nr.30 (2003-2004) "Kultur for læring" fremheves viktigheten av at lærerne har solid kompetanse i de fagene de underviser i. Stortinget har på bakgrunn av meldingen sluttet seg til en rekke tiltak for å gjøre grunnopplæringen bedre i stand til å møte kunnskapssamfunnets utfordringer. Videre har Kunnskapsdepartementet utarbeidet strategiplanen: "Kompetanse for utvikling - Strategi for kompetanseutvikling i grunnopplæringa 2005-2008". Strategiens formål er at lærere og skoleledere i grunnskole og videregående opplæring skal utvikle kompetanse for å gi elever og lærlinger opplæring av høy kvalitet, tilpasset den enkelte. Strategien gir klare prioriteringer for hovedområder innen kompetanseutviklingen; kompetanseutvikling for skoleledere, reformrelatert kompetanseutvikling for det pedagogiske personalet samt videreutdanning på sentrale områder. Det tredje satsningsområdet er videreutdanning i utvalgte fag som inngår i grunnopplæringen. De prioriterte fagene er matematikk, naturfag, engelsk og norsk/samisk. Det er tidligere dokumentert at mange lærere har mangelfull fagforydning i disse og andre fag de underviser i (Lagerstrøm, 2000a). Denne rapporten omhandler ulike sider ved læreres fagkompetanse i de fagene de underviser i skoleåret 2005/06. Formålet med rapporten er å gi en beskrivelse av hvordan fagkompetanse i enkeltfag faktisk brukes i grunnskolen i dag.

Rapporten sier noe om situasjonen høsten 2005. Der hvor det er hensiktsmessig har vi sammenlignet med en lignende kartlegging skoleårene 1998/99 og 1999/00, våren og høsten 1999 (Lagerstrøm, 2000a og b). Rapporten har ikke til hensikt å forklare forskjellene i kompetanseprofilen mellom de to kartleggingene. Ved sammenlikningen av de to målepunktene kan man likevel få et inntrykk av endringer på enkelte områder.

1.1. Hva mener vi med kompetanse?

For å kunne si noen om kompetanse blant lærere i de fagene de underviser i, forutsettes det en oppfatning av kompetansebegrepet. I NOU 1997:25 betegnes kompe-

tanse med produktive og skapende evner hos det enkelte individ eller i organisasjoner. Definisjonen gir en bred tolkning av begrepet, og innbyr til å skille mellom kompetanse som er dokumentert av offentlige instanser og uttrykt ved utdanningsnivå, og kompetanse forstått som den kompetanse individet har gjennom sin erfaring. Ofte benyttes begreper som realkompetanse og formell kompetanse. Realkompetanse er all kunnskap, ferdigheter, holdninger og den innsikt vi som mennesker innehar. Kildene til tilegning er mange, og kan være både dokumenterte, ved vitnemål, eller uten dokumentasjon. Formell kompetanse brukes gjerne om den kompetansen som er tilegnet gjennom det offentlige godkjente utdanningssystemet, og som her må forstås som godkjent lærerutdanning¹. I "Kultur for læring" slås det fast at læreren er den viktigste påvirkningen for elevens prestasjoner. Videre heter det at læreren stilles overfor mange krav til kompetanse i sitt arbeid med å lede elevens læring. De må ha faglig, pedagogisk og didaktisk kompetanse. Endrings- og utviklingskompetanse, sosial kompetanse samt etisk kompetanse er også nevnt som viktige kompetanseområder for de som underviser. I denne rapporten begrenser vi oss til faglig kompetanse. Videre bruker vi begrepet forydning synonymt om faglig kompetanse i de enkelte fagene. Med utdanning mener vi her pedagogisk utdanning. Når vi hevder at lærere som underviser i et fag mangler forydning i faget de underviser i betyr ikke dette at de ikke har formell utdanning. Som vi senere skal vise er det kun fire prosent blant de vi har intervjuet som oppgir å ikke ha en pedagogisk utdanning. Fagkompetansen er målt ved å spørre den enkelte respondenten om hvor mye utdanning vedkommende har i de enkelte fagene han eller hun underviser i på kartleggingstidspunktet. Respondenten er bedt om å uttrykke utdanningen i form av studiepoeng, vektstall, årsheter o.l. I rapporten er utdanning omregnet i studiepoeng².

1.2. Ulike utdanningsveier

Pedagogisk arbeid i grunnskolen krever kompetanse innen en rekke områder. For å ivareta dette har vi i

¹ Med godkjent lærerutdanning regnes pedagogisk utdanning.

² For å registrere utdanning i enkelt fag, er omfanget omregnet i studiepoeng. Se tabell 1 (kapittel 2.4) for omregningsnøkkel.

Norge en rekke typer lærerutdanninger. De ulike lærerutdanningstypene har mye til felles, men skiller seg også fra hverandre i forhold til innretning til faglig bredde eller fordypning på ulike nivåer i dagens grunnskole. Både innhold og lengde av de ulike lærerutdanningstypene er endret. Blant annet ble allmennlærerutdanningen endret fra 3-årig til 4-årig fra 1992. Slik endringer har vesentlig betydning for utdanningens innhold. Under har vi kort beskrevet de ulike pedagogiske utdanningene som er gjeldene i dag.

Førskolelærerutdanningen er treårig og kvalifiserer for pedagogisk arbeid i barnehage samt 6-åringer i grunnskolen. Utdanningen omfatter pedagogisk teori og praksis og faglig fordypning i en rekke fag. Med ett års videreutdanning rettet mot barn i alderen 6-9 år kan førskolelærere også undervise på hele småskoletrinnet.

Allmennlærerutdanningen er i dag fireårig og kvalifiserer for pedagogisk arbeid i hele grunnskolen. Utdanningen består av en obligatorisk kjerne med pedagogikk, praksisopplæring og fordypning i sentrale grunnskolefag.

Faglærerutdanningen gis både som treårig og fireårige utdanning. Utdanningen omfatter en rekke spesialiseringer med stor grad av faglig fordypning. Studiet omfatter pedagogikk, praksisopplæring og konsentrert fagfordypning innen ett eller noen få fag eller fagområder. Utdanningen kvalifiserer til arbeid på mellom- og ungdomstrinnet i grunnskolen samt ulike typer av videregående opplæring. For enkelte fag og fagområder kvalifiserer utdanningen også for småskoletrinnet.

Praktisk-pedagogisk utdanning er en ettårig utdanning som bygger på studium av universitets- og høyskolefag. Utdanningen omfatter pedagogikk, praksisopplæring og fagdidaktikk. Lærere med praktisk-pedagogisk utdanning har vanligvis stor grad av faglig fordypning. Utdanningen kvalifiserer til arbeid med enkeltfag på mellom- og ungdomstrinnet i tillegg til videregående opplæring.

I Lov om lærerutdanning skilles det mellom tre kompetansenivå i lærerutdanningen (§ 6, 7 og 8): 1) Lærer, studietid tre år eller mer, 2) Adjunkt, studietid fire år eller mer og 3) Lektor, studietid seks år eller mer. Samtidig som "lærer" er betegnelse for det laveste kompetansenivået, er det også vanlig å bruke "lærer" som fellesbetegnelse for alle de tre kategoriene, så også i denne rapporten.

1.3. Hvordan er rapporten oppbygd?

Kapittel 2 gir et bakteppe for kompetansekartleggingen, mens kapittel 3 gir en kort oppsummering av funnene som presenteres i kapitlene 4 til 13. Fagkompetansen i de ulike fagene som undervises i grunnskolen er interessant å se samlet. Vi har her likevel valgt å omtale kompetanseprofilen i de ulike fagene for seg i

kapitlene 4 til 13. For å gruppere, og kanskje spisse fremstillingen noe med tanke på prioriteringene i strategiplanen "Kompetanse for utvikling", kunne vi her valgt å fremstille kompetanseprofilen i basisfagene matematikk, natur- og miljøfag, norsk og engelsk, samt tilvalgsspråk først. Vi har likevel valgt å presentere kompetanseprofilene for de ulike fagene alfabetisk som i L97. Selv en ny lærerplan - Kunnskapsløftet - med en annen rangering av fagene synes det likevel mest hensiktsmessig fortsatt å presentere kompetanseprofilene innen rammen av L97. Deretter er kapittel 14 til grunnskolelærerens grunnutdanning, mens kapittel 15 beskriver gjennomføringen av kompetansekartleggingen. Kapittel 16 er vedleggstabeller.

1.4. Om fagkompetanse i enkeltfag

For å gi leseren innsikt i hvordan kompetanseprofilen for det enkelte faget er fremkommet, vil vi her beskrive hvordan vi har operasjonelt den enkeltes kompetanse til studiepoeng. Dette gjør det enklere å presentere en samlet sum for ulike utdanninger innen samme fag. Hvis respondenten f. eks. har en halvårsenhet i faget fra lærerskolen, og senere har tatt annen utdanning i faget, er omregningsreglene i tabell 1.1 brukt. Vekttall er omregnet til studiepoeng ved å anslå at ett vekttall er lik tre studiepoeng. Studiepoengene er videre delt inn i følgende kategorier: Ingen studiepoeng, 1-29 studiepoeng, 30-59 studiepoeng, 60 studiepoeng og Mer enn 60 studiepoeng. Begrep som fagkompetanse, utdanning i faget og fordypning i faget er brukt ekvivalent gjennom rapporten for studiepoeng.

Kompetanseprofilene som her presenteres omfatter kjønn, alder, ansiennitet, grunnutdanning, skoletrinn, skoleslag, skolestørrelse samt fylke:

Alder har vi valgt å presentere i aldersgruppene 29 år eller yngre, 30-39 år, 40-49 år, 50-59 år og 60 år eller eldre. Dette er i samsvar med annen offisiell statistikk på området.

Tabell 1.1. Omregningsnøkkel for ulike utdanningstyper og lengder til studiepoeng

Omfang av utdanning	Antall studiepoeng (stp)
FD-kurs	0
Kvartårsenhet	15
Halvårsenhet	30
¾ helårsenhet	45
Helårsenhet	60
Mer enn en helårsenhet	Anslag av studiepoeng ut fra antall år (antall årsheter)
Halvsemester	15
Semesteremne	30
Grunnfag	60
Mellomfag	90
Storfag	120
Hovedfag	165

Ansiennitet er her presentert i ansiennitetsgruppene Under 5 år, 5-9 år, 10-14 år, 15-19 år, 20-24 år, 25-29 år og 30 år eller mer. Klassifiseringen er gjort på bakgrunn av spørsmål i spørreskjemaet (vedlegg).

Den enkelte lærers pedagogiske grunnutdanning omfatter: Allmennlærerutdanning, Førskoleutdanning, faglærerutdanning, praktiskpedagogisk utdanning samt ingen fullført pedagogisk utdanning. Klassifiseringen er gjort på bakgrunn av selvrappoterter (se vedlagte spørreskjema).

Her har vi valgt å presentere grunnskolen i hovedtrinn - småskoletrinn, mellomtrinn og ungdomstrinn - jf. L97. Selv om småskoletrinnet og mellomtrinnet er slått sammen til barnetrinnet (1.-7. trinn) i Reform 2006 - Kunnskapsløftet - var denne inndelingen gjeldende på kartleggingstidspunktet.

Undervisningstimer per uke er hentet fra kartleggingen. Variabelen er klassifisert i kategoriene 1, 2, 3, 4, 5 og mer enn 5 timer.

Vi har skilt mellom rene barneskoler, ungdomsskoler og kombinerte barne- og ungdomsskoler. Opplysningene om skoleslag/type er hentet fra grunnskolens informasjonssystem (GSI).

Skolestørrelse, målt i antall elever, er presentert i følgende grupper: 0-99, 100-199, 200-299, 300-399, 400-499 og minst 500 elever. Opplysningene er hentet fra GSI.

Arbeidssted referer til fylke hvor skolen som respondenten jobber i er registrert i arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret til Statistisk sentralbyrå. Hvis respondenten ikke jobber på den skolen hvor vedkommende var registrert på trekketidspunktet er nytt arbeidssted (fylke) registrert da den enkelte underviser/lærer er analyseenhet og ikke skole. Kategoriene er Østfold, Akershus, Oslo, Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark.

2 Hovedlinjer i kompetansefordelingen

Kompetanse i realfag, og kanskje matematikk spesielt, er viet stor oppmerksomhet både i organene innenfor skolens sfære og utenfor hos de som etterspør slik kompetanse de siste årene. Den norske TIMSS-rapporten: "Hva i all verden skjer i realfagene" dokumenterte svake resultater i realfag i den norske grunnskolen. En rekke tiltak er igangsatt for å endre dette bildet. Enkelte tiltak er rettet mot allmennlærerutdanningen, mens andre er rettet mot å heve kompetansen blant de som faktisk underviser i de ulike fagene i dag gjennom etter- og videreutdanningsprogram, samt økonomiske incentiver for å trekke flere til høyere utdanning i faget. Strategiplanen - Realfag, naturligvis - er utarbeidet av Utdannings- og forskningsdepartementet med det formål å styrke kompetansen i realfag blant elever og lærere. Strategiplanen har en rekke tiltak. Under fokusområdet for lærerkompetanse og lærerutdanning finnes et konkret tiltak om styrking av den lokale etterutdanningen i matematikk på barne-trinnet. Målet for tiltaket er å øke lærerkompetansen for å sikre kvalitet i opplæringen, slik at antall lærere i grunnskolen med høy fagkompetanse (minst 60 studiepoeng i realfag) dobles innen 2007. Denne undersøkelsen fanger ikke opp effekten av de tiltakene som er igangsatt og ikke avsluttet på etterutdanningsiden da kun pedagogisk utdanning og fordypning i de fagene den enkelte underviser i på kartleggingstidspunktet er registrert. Derimot gir kartlegging blant annet svar på hvor stor andel lærere innen de ulike fagene som har fordypning i det aktuelle faget samt hvor mange studiepoeng denne fordypningen tilsvarer.

2.1. Mange med fordypning, men ...

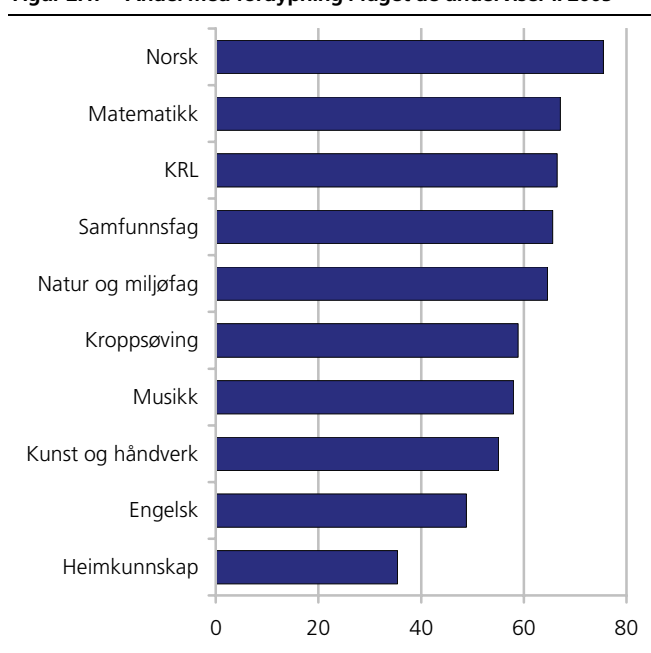
I figur 2.1 ser vi at tre av fire norsklærere har fordypning i faget. Norskfaget, sammen med KRL og samfunnsfag, har lang historie i allmennlærerutdanningen i Norge. Det er derfor ikke uventet å finne mange lærere i dagens grunnskole med utdanning i nettopp disse fagene. Vi ser også at to av tre matematikklærere og natur- og miljøfaglærere har fordypning i faget. Ser vi på de praktisk-estetiske fagene - kroppsøving, musikk og kunst og håndverk - er andelen med fordypning noe under 60 prosent av alle som underviser i faget. Mens andelen med fordypning blant de som underviser i heimkunnskap ikke er mer enn 36 prosent. I tillegg til

mangel på kompetanse i realfagene blant grunnskole-elevene har også språkfag fått stor oppmerksomhet de siste årene. Det er derfor litt overraskende å finne at under halvparten av de som underviser i faget har fordypning i faget.

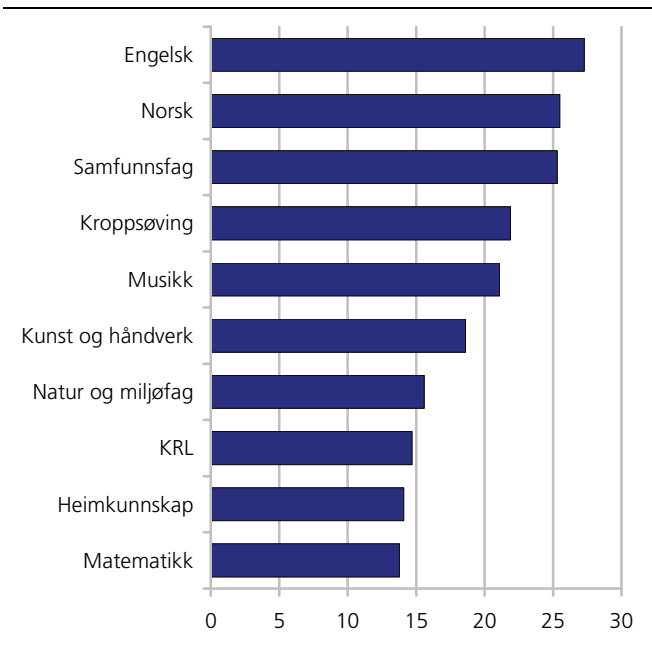
Vår interesse her slutter ikke med hvor mange som har fordypning i det enkelte faget. Av figur 2.2 kan vi lese hvor stor andel av de som underviser i faget som har solid fordypning i faget målt i studiepoeng. Figuren viser andelen som underviser i de enkelte fagene med minst 60 studiepoeng i fagene.

Selv om kun halvparten av engelsklærerne har fordypning i faget, finner vi at nesten tre av ti har minst 60 studiepoeng i faget. Videre finner vi at en av fire lærere i henholdsvis norsk og samfunnsfag har tilsvarende kompetanse, mens dette bare er tilfellet for rundt 15 prosent av lærerne i realfagene - matematikk og natur og miljøfag.

Figur 2.1. Andel med fordypning i faget de underviser i. 2005

Figur 2.2. Andel med minst 60 studiepoeng i faget de underviser i, 2005

2.2. Kompetanseprofil etter skoletrinn

I rapporten har vi også sett på kompetanseprofilen etter aldersgrupper innenfor småskoletrinnet, mellomtrinnet og ungdomstrinnet isolert.

2.2.1. Småskoletrinnet

På småskoletrinnet finner vi en negativ sammenheng mellom fordypning i faget og alder. Andelen med fordypning i de enkelte fagene er vesentlige større blant lærere under 30 år enn de som er 60 år eller eldre. Dette gjelder alle fag med unntak av engelsk. Dette henger selvsagt sammen med at engelsk ikke er obligatorisk i allmennlærerutdanning. Av tabell 2.1 kan vi se at lærere mellom 30 og 60 år har noe mer fordypning i engelsk enn de yngre og eldre. Når vi ser på aldersprofilen etter høy kompetanse i faget (minst 60 studiepoeng), finner vi at om lag to av ti engelsklærere i alderen 50 år eller eldre på småskoletrinnet har slik kompetanse i faget.

I heimkunnskap finner vi en motsatt kompetansefordeling i forhold til aldersgrupper. Her er de av lærerne under 30 år og de som er 60 år eller eldre som i størst grad har fordypning i faget. Selv om mange av de yngste lærerne har fordypning i faget er det ingen som har fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer. Slik fordypning finner vi først og fremst blant heimkunnskapslærere som er 60 år eller eldre. I denne gruppen er riktignok andelen med slik kompetanse stor, da hele 37 prosent oppgir å ha kompetanse tilsvarende 60 studiepoeng eller mer i heimkunnskap.

For KRL-faget finner vi vesentlige større andeler med fordypning i faget blant de under 50 år enn de eldre. Hele 80-90 prosent av de under 50 år har fordypning i

KRL. Vi merker oss videre at under en av ti lærere i aldersgruppen 40-49 år har fordypning i faget tilsvarende 60 studiepoeng eller mer. For de andre aldersgruppene varierer denne andelen mellom 10 og 16 prosent. Størst er den i aldersgruppene under 30 år og 60 år eller eldre med henholdsvis 16 og 15 prosent.

På småskoletrinnet finner vi flest med fagkompetanse i kroppsøving i aldersgruppen 30-39 år. I denne gruppen finner vi at nesten seks av ti har fordypning i faget. Når vi ser på lærere i faget med 60 studiepoeng eller mer, finner vi en nesten identisk fordeling etter aldersgruppene våre som for KRL-faget. Også her skiller aldersgruppen 40-49 år seg ut med en noe lavere andel med en slik fordypning i faget.

I kunst og håndverk finner vi at aldersgruppene 30-39 år og 40-49 år har noe større andeler med fordypning i faget enn i de andre aldersgruppene. Mens halvparten av lærerne i disse aldersgruppene har fagfordypning i kunst og håndverk gjelder dette fire av ti i de andre aldersgruppene. Ser vi derimot på andelen med 60 studiepoeng eller mer, finner vi nesten to av ti i aldersgruppen 50-59 år har kompetanse på dette nivået.

Flere enn åtte av ti matematikklærere på småskoletrinnet under 30 år har fordypning i faget mot syv av ti i aldersgruppen 30-39 år og seks av ti i aldersgruppen 40-49 år. Dette bildet henger nok sammen med at matematikk ikke har vært obligatorisk i lærerutdanning før i de siste årene. At andelen med fordypning er relativt høy i alle aldersgruppene under 60 år sammenlignet med de andre fagene som kartleggingen dekker, kan skyldes tiltakene som er iverksatt for å heve fordypningen i faget de siste årene. Ser vi på andelen med 60 studiepoeng eller mer, finner vi ingen store forskjeller mellom de ulike aldersgruppene med unntak av for lærere i aldersgruppen 50-59 år. Her er andelen med 60 studiepoeng i faget noe høyere enn i de andre gruppene.

Også i musikk finner vi størst andel med fordypning i faget i aldersgruppen 30-39 år. Her har seks av ti fordypning i faget mot fem av ti i aldersgruppene under 30 år og 40-49 år, mens vi i aldersgruppene 50-59 år og 60 år eller eldre finner at fire av ti musikkklærere har fordypning i faget. Ser vi derimot på andelen med fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer etter aldersgrupper på småskoletrinnet ser vi av tabell 2.2 at to av ti under 30 år har slik kompetanse, mens dette er tilfelle for en av ti i de andre aldersgruppene.

Kompetanseprofilen etter alder for lærere som underviser i natur- og miljøfag ligner på profilen vi finner for matematikk - de yngste har i større grad fordypning i faget enn de eldre. Samtidig finner vi at lærere i natur- og miljøfag over 50 år i noe større grad enn andre aldersgrupper har minst 60 studiepoeng i faget.

Tabell 2.1. Andel med fordypning i ulike fag på småskoletrinnet etter aldersgrupper. 2005

	-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60 år
Engelsk	22	31	32	34	27
Heimkunnskap	55	21	22	18	37
KRL	87	80	57	47	43
Kroppsøving	48	59	44	46	32
Kunst og håndverk	42	52	52	44	42
Matematikk	84	74	57	49	35
Musikk	52	59	49	42	39
Natur og miljøfag	85	66	57	39	36
Norsk	88	82	74	60	64
Samfunnsfag	73	69	51	42	34

Tabell 2.2. Andel med minst 60 studiepoeng i ulike fag på småskoletrinnet etter aldersgrupper. 2005

	-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60 år
Engelsk	16	10	15	19	21
Heimkunnskap	0	0	1	2	37
KRL	16	10	7	12	15
Kroppsøving	15	11	7	14	14
Kunst og håndverk	5	11	10	17	11
Matematikk	7	8	8	13	8
Musikk	21	12	10	14	13
Natur og miljøfag	9	5	10	13	14
Norsk	18	16	19	23	28
Samfunnsfag	12	13	13	12	16

Mens mellom åtte og ni av ti under 40 år har fordypning i norsk, gjelder dette kun seks av ti norsklærere over 50 år. Men også her er det slik at blant de over 50 år som har fordypning i faget er det svært mange som har minst 60 studiepoeng i norsk. Om lag hver fjerde norsklærer i aldersgruppen 50 år eller eldre har fordypning i faget på dette nivået.

Om lag syv av ti samfunnsfaglærere under 40 år på småskoletrinnet har fordypning i faget. Videre finner vi at halvparten i aldersgruppen 40-49 år har fordypning, mens dette gjelder henholdsvis fire av ti og hver tredje i aldersgruppene 50-59 år og 60 år eller eldre.

2.2.2. Mellomtrinnet

På mellomtrinnet finner vi størst andel med fordypning i faget i aldersgruppene 30-39 år, 50-59 år og 60 år og over. I sistnevnte gruppe er andelen 57 prosent mot 40 prosent i gruppen 40-49 år. Også når vi ser på andelen med stor grad av fordypning i faget finner vi et tilsvarende mønster: Mens 35 prosent av lærerne i aldersgruppen 60 år og over har 60 studiepoeng eller mer i faget har kun 16 prosent av lærerne i aldersgruppen 40-49 år tilsvarende fordypning.

I heimkunnskap er det de yngste lærerne som i størst grad har fordypning i faget. I aldersgruppene under 30 år og 30-39 år har henholdsvis 54 prosent og 47 prosent av lærerne fordypning i faget. Blant de i alderen 50 år og eldre finner vi at kun en av fire har fordypning i faget. Ser vi på andelen med minst 60 studiepoeng i faget, finner vi mindre forskjeller mellom de ulike aldersgrup-

pene med unntak av for de under 30 år hvor ingen eller svært få innehar kompetanse på dette nivået.

Også i KRL-faget er det de under 50 år som i størst grad har fordypning i faget. Rundt åtte av ti lærere i denne aldersgruppen har fordypning, mens vi for aldersgruppene 50-59 år og 60 år og eldre finner henholdsvis seks av ti og fem av ti med fordypning i KRL. Videre finner vi at andelen med 60 studiepoeng eller mer i faget ikke varierer særlig mye etter alder.

Mens to av tre kroppsøvlingslærere under 50 år har fordypning i faget, gjelder dette henholdsvis om lag fem av ti og seks av ti i aldersgruppene 50-59 år og 60 år og eldre. I forhold til stor grad av fordypning i faget finner vi heller ikke her store forskjeller etter aldersgrupper. Likevel skiller aldersgruppen 40-49 år seg ut med kun 15 prosent med slik fordypning, mens vi for de andre aldersgruppene under 30 år og 30-39 år finner at nesten en av tre innehar slik kompetanse i faget.

Lærere over 39 år har i større grad enn de yngre fordypning i kunst og håndverk. Størst er andelen i aldersgruppen 40-49 år, hvor to av tre har fordypning i faget. Mønsteret gjenkjennes også når vi ser på de med 60 studiepoeng eller mer i faget, men uten at aldersgruppen 40-49 år skiller seg ut.

I matematikk finner vi at lærere under 40 år i vesentlige større grad har fordypning i faget enn andre. Ni av ti i aldersgruppen under 30 år har fordypning, mens dette gjelder halvparten av de over 49 år. Når vi ser på andelen med 60 studiepoeng eller mer i faget finner vi at de eldste i større grad har kompetanse i faget på dette nivået.

Også i musikk er det lærerne under 50 år som i størst grad har fordypning. Spesielt finner vi at i gruppen under 30 år har nesten åtte av ti fordypning. For de to andre aldersgruppene under 50 år er andelen med fordypning en av tre, mens vi for de over 49 år finner at litt flere en halvparten har fordypning. Når vi ser på de med 60 studiepoeng eller mer finner vi at lærere i aldersgruppen 40-49 år i vesentlige mindre grad enn de andre har slik fordypning i faget. Mens om lag tre av ti i de andre aldersgruppene har minst 60 studiepoeng i faget, gjelder kun to av ti i aldersgruppen 40-49 år.

I natur- og miljøfag finner vi at om lag åtte av ti lærere under 40 år har fordypning i faget. For aldersgruppen 40-49 år er andelen 63 prosent, mens den blant de over 49 år er om lag halvparten. Heller ikke her finner vi store forskjeller mellom aldersgruppene med hensyn til fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer.

Åtte av ti norsklærere under 50 år har fordypning i faget. Når vi ser på andelen med fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer, finner vi at en av fire lærere i aldersgruppen 50-59 år har slik fordypning.

Tabell 2.3. Andel med fordypning i ulike fag på mellomtrinnet etter aldersgrupper. 2005

	-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60 år
Engelsk	32	55	40	50	57
Heimkunnskap	54	47	30	26	24
KRL	85	84	76	60	51
Kroppsøving	68	68	68	53	60
Kunst og håndverk	48	52	66	55	61
Matematikk	89	84	72	49	51
Musikk	77	66	68	56	56
Natur og miljøfag	89	82	63	48	53
Norsk	84	86	81	65	53
Samfunnsfag	88	81	67	55	49

Tabell 2.4. Andel med minst 60 studiepoeng i ulike fag på mellomtrinnet etter aldersgrupper. 2005

	-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60 år
Engelsk	14	24	16	22	35
Heimkunnskap	0	14	9	17	16
KRL	17	10	9	19	16
Kroppsøving	30	30	15	22	28
Kunst og håndverk	5	12	18	26	26
Matematikk	7	9	7	12	14
Musikk	31	27	20	27	26
Natur og miljøfag	14	8	9	12	12
Norsk	9	17	20	26	15
Samfunnsfag	13	21	22	20	26

Andelen med fordypning i samfunnsfag ligner svært på det vi finner for natur- og miljøfag. Om lag åtte av ti av lærerne under 40 år har fordypning i faget. For aldersgruppen 40-49 år er andelen 63 prosent, mens om lag halvparten av lærerne eldre enn 49 år innehar fordypning i samfunnsfaget. Ser vi på andelen med 60 studiepoeng eller mer finner vi at de eldste - over 59 år - i større grad enn de andre har slik fordypning. I denne gruppen har en av fire fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer, mens dette er tilfellet for om lag to av ti i de andre aldersgruppene med unntak av aldersgruppen under 30 år. Her er andelen en av ti.

2.2.3. Ungdomstrinnet

Det store flertallet av lærerne som underviser på ungdomstrinnet har fordypning i faget. F. eks. finner vi at blant matematikklærere under 40 år har nesten ni av ti fordypning i faget (tabell 7).

I engelsk er det de over 40 år som i størst grad har fordypning i faget. Nesten åtte av ti i denne aldersgruppene har fordypning i faget. Også når vi ser på aldersgrupper og fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer finner vi at de eldste i noe større grad enn de yngste har slik kompetanse.

Om lag fire av ti heimkunnskapslærere har fordypning i faget uavhengig av aldersgrupper, med unntak av i gruppen 60 år og eldre. Her har åtte av ti fordypning. Det er også blant de eldste vi finner stor andel med 60 studiepoeng eller mer i faget.

Tabell 2.5. Andel med fordypning i ulike fag på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. 2005

	-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60 år
Engelsk	56	70	78	78	79
Heimkunnskap	39	43	38	48	82
KRL	77	77	75	59	43
Kroppsøving	75	67	67	69	66
Kunst og håndverk	69	67	77	66	71
Matematikk	90	88	81	73	60
Musikk	62	76	76	68	88
Natur og miljøfag	84	88	78	77	73
Norsk	79	88	81	77	76
Samfunnsfag	74	86	83	78	71

Tabell 2.6. Andel med minst 60 studiepoeng i ulike fag på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. 2005

	-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60 år
Engelsk	40	48	45	55	65
Heimkunnskap	0	17	19	35	70
KRL	19	23	28	25	20
Kroppsøving	27	42	33	38	42
Kunst og håndverk	40	31	39	39	44
Matematikk	39	29	23	27	39
Musikk	24	45	47	39	64
Natur og miljøfag	33	42	38	37	54
Norsk	31	41	32	49	59
Samfunnsfag	31	53	44	55	57

Tre av fire KRL-lærere under 50 år har fordypning i faget. I aldersgruppen 50-59 år finner vi at seks av ti har fordypning, mens fire av ti har fordypning i faget i aldersgruppen 60 år og eldre. Videre finner vi at om lag en av fire har fordypning i faget tilsvarende 60 studiepoeng eller mer i aldersgruppene 30-39 år, 40-49 år og 50-59 år. Blant de eldste og yngste er andelen noe lavere - to av ti.

Tre av fire lærere i kroppsøving på ungdomstrinnet under 30 år har fordypning i faget. Tilsvarende for de andre aldersgruppene er om lag to av tre. Det er også mange som har fordypning i faget tilsvarende 60 studiepoeng eller mer. Spesielt finner vi for aldersgruppene 30-39 år, 50-59 år og 60 år og eldre om lag fire av ti med så stor grad av fordypning i faget.

Også på ungdomstrinnet skiller aldersgruppen 40-49 år seg noe ut i forhold til de andre. Her har neste åtte av ti fordypning i faget, mens vi for de andre aldersgruppene finner at om lag to av tre har fordypning. Når det gjelder fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer finner vi at om lag fire av ti har kompetanse på dette nivået med unntak av i aldersgruppen 30-39 år, hvor tre av ti innehar slik fordypning i faget.

Nesten ni av ti under 40 år har fordypning i matematikk på ungdomstrinnet. Også i aldersgruppen 40-49 år er andelen stor - åtte av ti. Videre finner vi at henholdsvis syv av ti og seks av ti i aldersgruppene 50-59 år og 60 år og eldre har fordypning i faget. Videre finner vi at fire av ti i aldersgruppen under 30 år har fordypning i faget tilsvarende 60 studiepoeng eller mer.

Vi finner ikke et entydig forhold mellom aldersgruppene og fordypning i musikk på ungdomstrinnet. Mens seks av ti har fordypning i faget blant de under 30 år, finner vi at andelen er tre av fire i aldersgruppene 30-39 år og 40-49 år. I aldersgruppen 50-59 år er andelen to av tre, mens vi blant de over 59 år finner at ni av ti har fordypning i faget. Vi finner et tilsvarende bilde når vi ser på de med stor grad av fordypning i faget.

Rundt åtte av ti har fordypning i natur- og miljøfag uavhengig av aldersgrupper, med unntak av de over 59 år. I denne gruppen har syv av ti fordypning. Likevel er det i denne gruppen vi finner størst andel med 60 studiepoeng eller mer. Halvparten av læreren i denne aldersgruppen har minst 60 studiepoeng i faget. For de andre aldersgruppene varierer det mellom tre av ti og fire av ti.

Også i norsk finner vi at rundt åtte av ti har fordypning i faget. Høyest er andelen i aldersgruppen 30-39 år (88 prosent). Denne aldersgruppen skiller seg også noe ut når vi ser på andelen med fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer. Fire av ti har slik fordypning i denne aldersgruppen mot en av tre i aldersgruppene under 30 år og 40-49 år. Likevel er de over 49 år hvor vi i størst grad finner mange med tilsvarende fordypning i norsk. For aldersgruppen 60 år og eldre er andelen seks av ti.

I samfunnsfag finner vi at om lag åtte av ti har fordypning i faget i aldersgruppene 30-39 år, 40-49 år og 50-59 år. For aldersgruppene under 30 år og over 59 år er andelen noe lavere - syv av ti. Ser vi derimot på andelen med fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer, finner vi at over halvparten i aldersgruppene 30-39 år, 50-59 år og 60 år og eldre har slik fordypning i samfunnsfag.

2.3. Flere med fordypning nå enn tidligere, men færre med solid fordypning

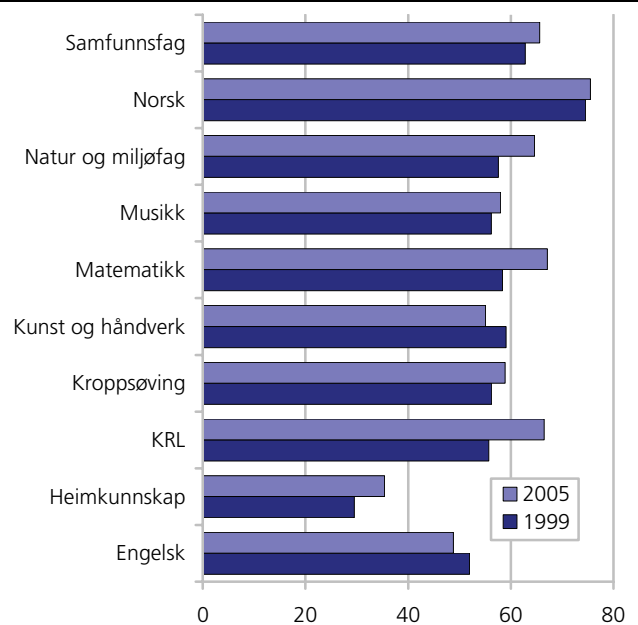
De siste årene har vært preget av stor satsning på realfagene - både for lærer og elev. Det er derfor ikke uventet at andel med fordypning i matematikk og natur- og miljøfag er vesentlige høyere i 2005 enn i 1999.

Kartleggingen viser at to av tre lærere i matematikk og natur- og miljøfag har fordypning i fagene. Andelen i matematikk har økt fra 59 til 67 prosent, mens økningen i natur- og miljøfag er fra 58 til 65 prosent (figur 2.3). Med unntak av for heimkunnskap, hvor andelen som underviser i faget med fordypning i faget har økt fra 30 til 35 prosent, er endringene små. Likevel er det verdt å merke seg at andelen med fordypning i engelsk og kunst og håndverk er noe lavere i 2005 enn i 1999.

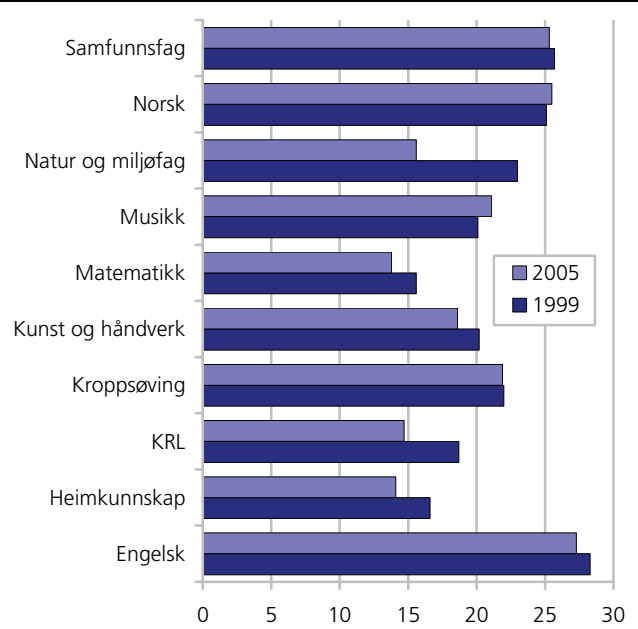
Vi har også sett nærmere på andelen med minst 60 studiepoeng i de enkelte fagene de underviser i. Spesielt har andelen lærere som underviser i natur- og miljøfag med minst 60 studiepoeng falt fra 23 prosent i

1999 til 16 prosent i 2005 (figur 2.4). Med unntak av i KRL-faget, hvor andelen lærere med tilsvarende fordypning i faget har sunket med fire prosentpoeng fra 19 prosent til dagens nivå på 15, er det kun mindre endringer mellom de to måletidspunktene for de andre fagene.

Figur 2.3. Andel med fordypning i fag etter årstall. 1999 og 2005

Figur 2.4. Andel med minst 60 studiepoeng i fagene de underviser i etter årstall. 1999 og 2005

3. Engelsk

Halvparten (49 prosent) av lærerne som underviser i engelsk har faglig fordypning i faget (se vedleggstabell 1). Fagfordypning i faget henger sammen med alder og til dels kjønn. Mannlige engelsklærere skiller seg fra sine kvinnelige kollegaer både ved en større andel med fordypning i faget samt en større andel med høy kompetanse (60 studiepoeng eller mer). En av tre mannlige mot en av fire kvinnelige engelsklærere har fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer i faget. Figur 3.1 viser andel uten studiepoeng samt andel med minst 60 studiepoeng etter aldersgrupper. Med unntak av aldersgruppen 40-49 år finner vi at andelen uten fordypning i faget synker med alder samtidig som andel med stor grad av faglig fordypning (minst 60 studiepoeng i faget) øker.

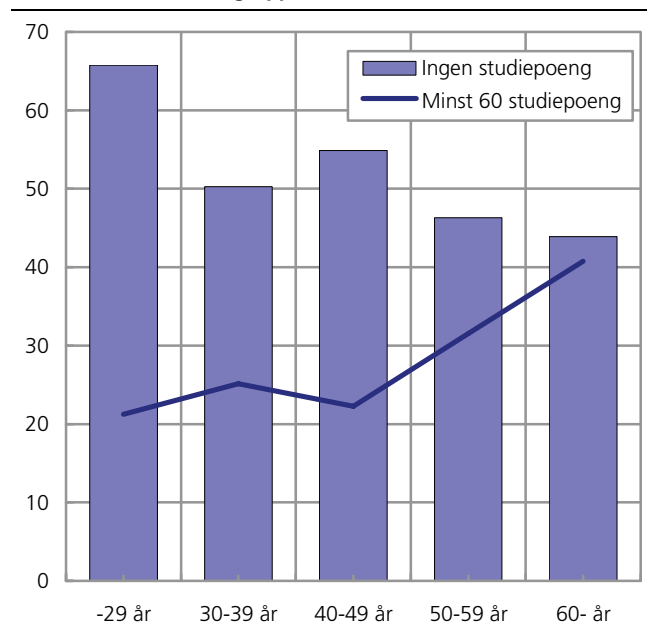
3.1. Mange uten fordypning i engelsk

Bryter vi ned på ulike skoletrinn, finner vi at en av fire engelsklærere på ungdomstrinnet står uten fordypning i faget. På barnetrinnet finner vi tilsvarende at henholdsvis fem av ti (52 prosent) på mellomtrinnet og syv av ti (69 prosent) på småskoletrinnet ikke har fordypning i faget (figur 3.2). Nesten tre av fire engelsklærere på ungdomstrinnet har minst 30 studiepoeng og forsterker bilde av et fag hvor de som underviser enten mangler fordypning eller innehar høy faglig kompetanse i faget.

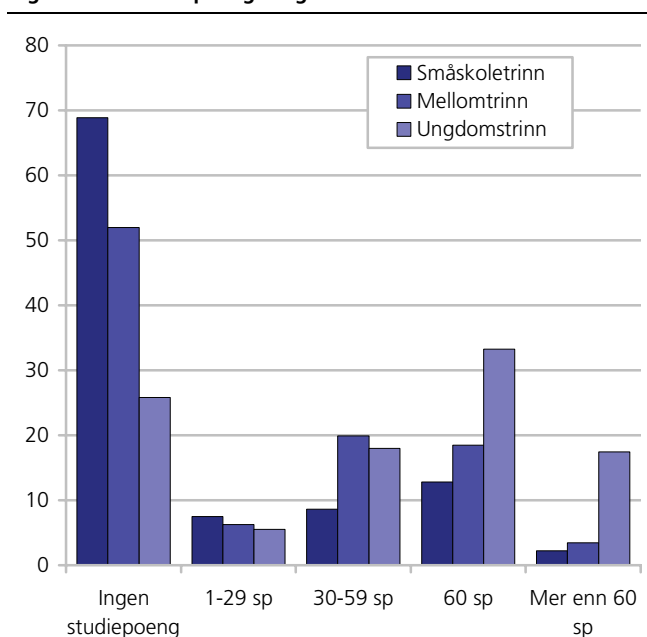
3.2. Liten kompetansecforskjell mellom kvinnelige og mannlige engelsklærere

Selv om vi generelt finner kompetansecforskjell mellom kvinnelige og mannlige engelsklærere, er denne forskjellen liten på ungdomstrinnet. Figur 3.3 viser at andelen uten fordypning er den samme for begge gruppene (25 og 26 prosent for henholdsvis menn og kvinner). Videre har minst halvparten av lærerne på ungdomstrinnet minst 60 studiepoeng (53 og 50 prosent for henholdsvis menn og kvinner).

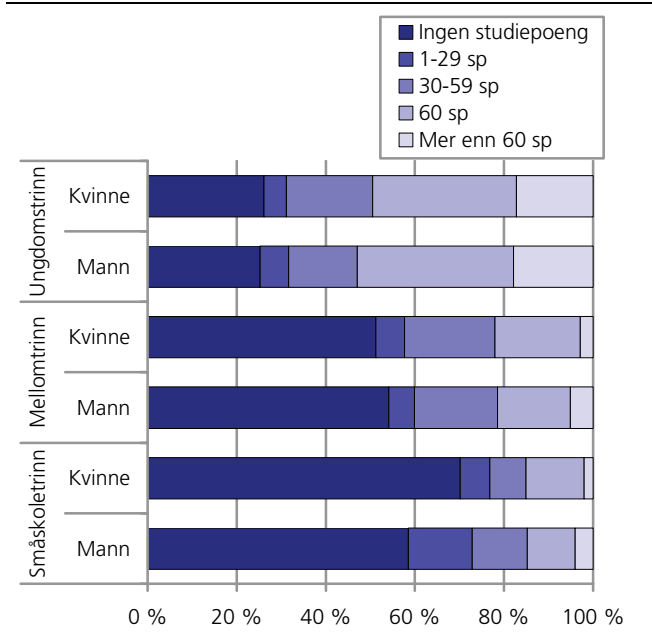
Figur 3.1. Andel uten og med stor grad av fordypning i engelsk etter aldersgrupper. Prosent

Figur 3.2. Studiepoeng i engelsk etter skoletrinn. 2005

Figur 3.3. Studiepoeng i engelsk etter kjønn og skoletrinn. 2005

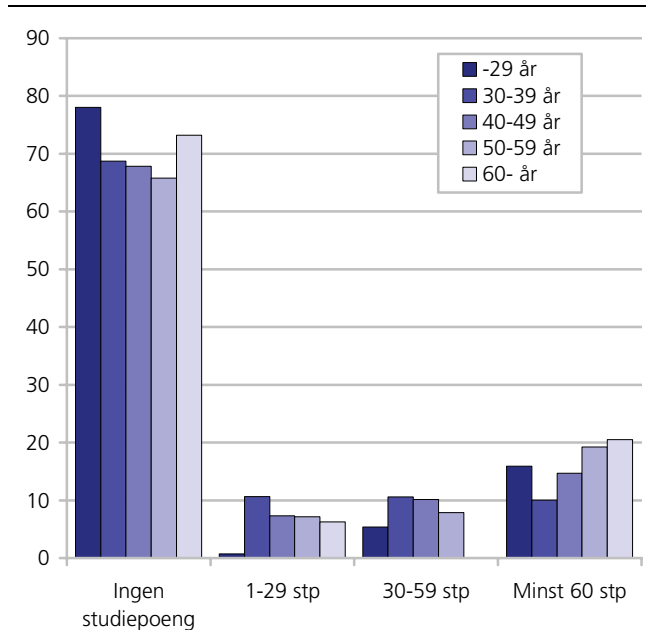
For barnetrinnet samlet er kompetanseprofilen mer forskjelligartet. Småskoletrinnet er det som skiller seg sterkest ut. Her har kun tre av ti kvinnelige lærere fordypning i faget mot seks av ti mannlige lærere. Ser vi derimot på andel med stor grad av fordypning i engelsk, er forskjellen utjevnet. 15 prosent av lærerne på småskoletrinnet har minst 60 studiepoeng i engelsk, uavhengig av kjønn. På mellomtrinnet finner vi at henholdsvis 46 prosent av de mannlige lærere mot 49 av de kvinnelige har fordypning i faget, mens om lag en femtedel har minst 60 studiepoeng i engelsk, uavhengig av kjønn.

3.3. Færre med fordypning?

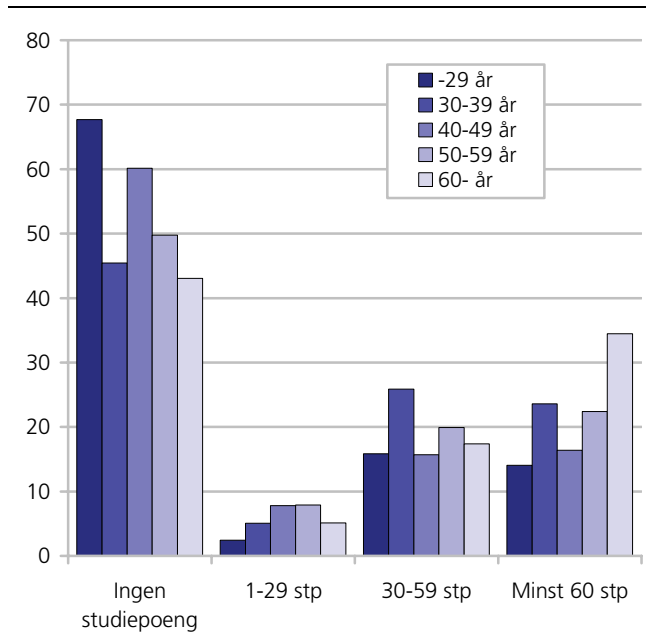
På småskoletrinnet finner vi at de yngste og de eldste engelsklærerne i noe større grad enn andre står uten fordypning i faget (figur 3.4). Samtidig finner vi at om lag to av ti lærere 50 år eller eldre har stor grad av faglig fordypning (60 studiepoeng eller mer) i engelsk. I 1999 var andelen med tilsvarende kompetanse i denne aldersgruppen betydelig lavere.

På mellomtrinnet finner vi stor forskjell i kompetansefordelingen mellom de ulike aldersgruppene. Mens kun en av tre engelsklærere under 30 år har fordypning i faget er dette tilfelle for over halvparten i aldersgruppene 30-39 år og 60 år eller eldre. Spesielt finner vi at engelsklærere i alderen 40-49 år i mindre grad enn i aldersgruppene rundt har fordypning i faget. Kun fire av ti i denne aldersgruppene har fordypning i faget. Videre finner vi at 35 prosent av engelsklærerne 60 år eller eldre har fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer mot 27 prosent av engelsklærerne sett under ett (figur 3.5). Sammenlignet med 1999 finner vi at en større andel av lærerne som underviser i engelsk i dag står uten fordypning i faget, uavhengig av aldersgrupper.

Figur 3.4. Andel lærere med ulik fordypning i engelsk på småskoletrinnet etter aldersgrupper. Prosent

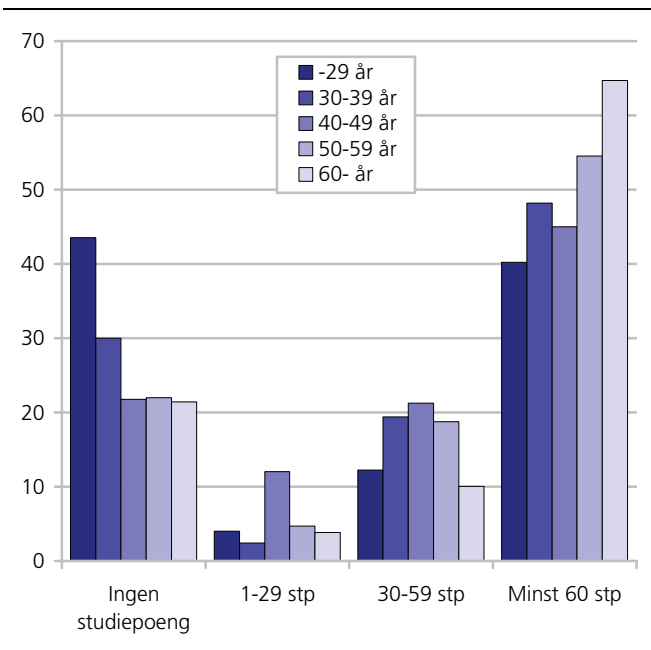
Figur 3.5. Andel lærere med ulik fordypning i engelsk på mellomtrinnet etter aldersgrupper. Prosent

På ungdomstrinnet har nesten åtte av ti lærere i engelsk over 39 år fordypning i faget (figur 3.6). Spesielt finner vi at fire av ti (44 prosent) engelsklærere under 30 år står uten fordypning i faget. Til sammenligning var andelen uten fordypning i engelsk blant lærere under 35 år i 1999 28 prosent. Aldersgruppene er ikke helt sammenlignbare, men viser likevel at de yngste lærerne på ungdomstrinnet i mindre grad enn tidligere innehar fordypning i engelsk. Også når vi betrakter andelen med høy kompetanse etter aldersgrupper forsterkes bilde av et fag med kompetansetap. Ved forrige

kartlegging fant vi at syv av ti engelsklærere over 44 år hadde kompetanse tilsvarende 60 studiepoeng eller mer. Tilsvarende finner vi for gruppen 50 år eller eldre kun seks av ti på dette kompetansenivået.

Figur 3.6. Andel lærere med ulik fordypning i engelsk på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. Prosent

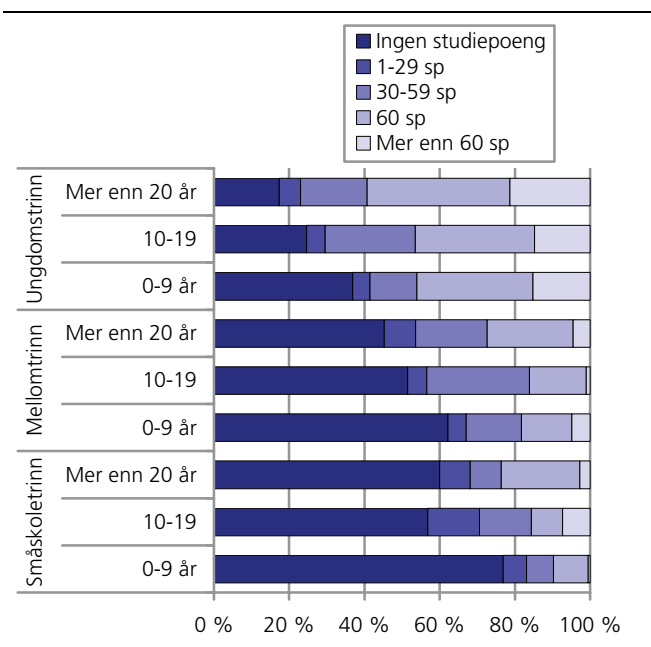
3.4. Lang ansiennitet - høy kompetanse?

Vi finner ikke overraskende en sterk sammenheng mellom faglig fordypning i engelsk og ansiennitet. På ungdomstrinnet har nesten seks av ti engelsklærere 60 studiepoeng eller mer i faget mot fire av ti blant de med kortere ansiennitet. Også på mellomtrinnet og småskoletrinnet finner vi størst andel med høy engelskkompetanse blant de som har undervist i 20 år eller mer. Her er andelen med 60 studiepoeng eller mer blant de med tilsvarende lang ansiennitet henholdsvis 27 og 24 prosent (figur 3.7).

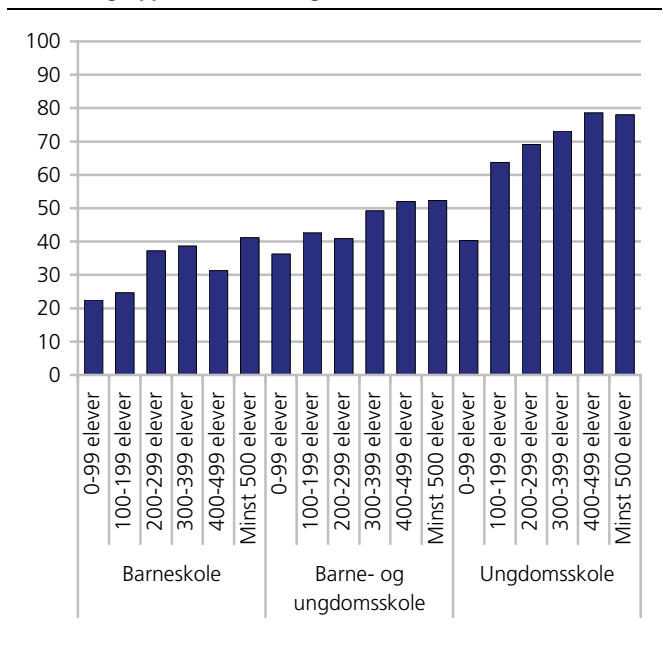
3.5. De som har fra før får mer?

Vi finner en klar positiv sammenheng mellom stor grad av fordypning i faget og skolestørrelse (figur 3.8). Ungdomsskoler med minst 400 elever har dobbelt så høy andel engelsklærere med minst 30 studiepoeng i faget enn det vi finner på de minste ungdomsskolene (under 100 elever). Også på kombinerte barne- og ungdomsskoler finner vi en liknede sammenheng, dog vesentlige svakere. På rene barneskoler er bildet mindre klart. Her finner vi at skoler med 400-499 elever har noe lavere andel engelsklærere med minst 30 studiepoeng i faget enn ved andre skolestørrelser, med unntak av de skolene med mindre enn 200 elever. Her er andelen engelsklærere med fordypning i engelsk tilsvarende 30 studiepoeng rundt to av ti.

Figur 3.7. Studiepoeng i engelsk etter grupper for ansiennitet og skoletrinn. 2005

Figur 3.8. Andel engelsklærere med minst 30 studiepoeng etter grupper for elevtall og skoletrinn. 2005

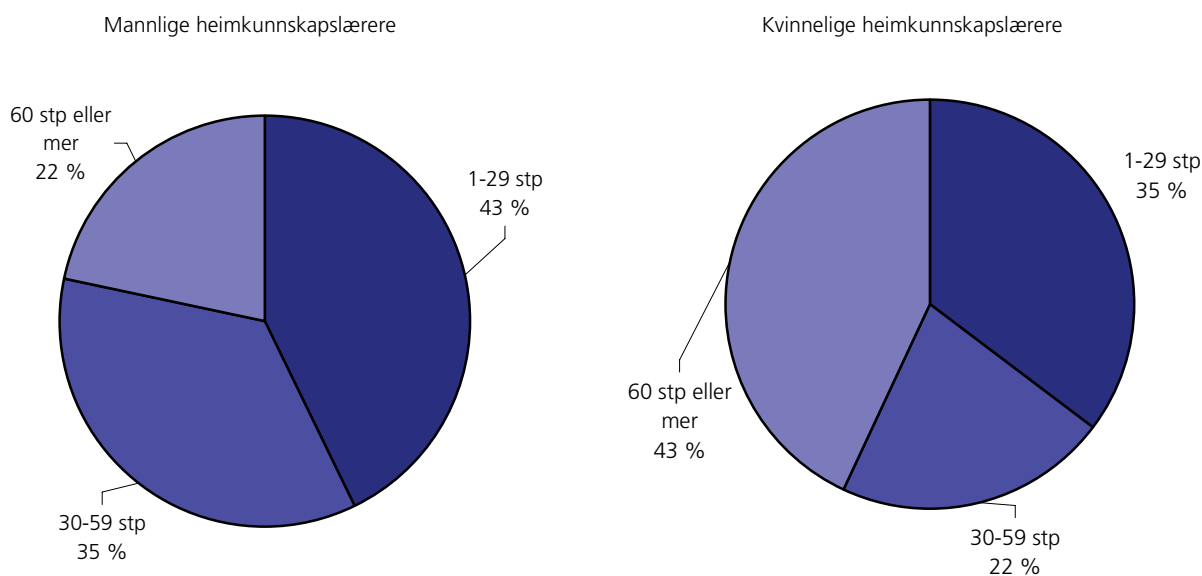
4. Heimkunnskap

En av tre (35 prosent) som underviser i heimkunnskap har fordypning i faget (se vedleggstabell 2). Fordelingen mellom mannlige og kvinnelige lærere i faget er nokså uendret siden 1999. Likevel har det skjedd en del med hensyn til kompetanseprofilen. Mens kun en av ti mannlige heimkunnskapslærere hadde fordypning i faget i 1999, var andelen blant de kvinnelige lærerne tre ganger så høy (Lagerstrøm, 2000a). I dag er denne kompetansekløften borte. Selv om andelen med fordypning i faget er den samme for mannlige som kvinnelige heimkunnskapslærere, finner vi likevel vesentlige forskjeller med hensyn til dybde i fordypningen. Figur 4.1 viser fordelingen av studiepoeng i heimkunnskap blant mannlige og kvinnelige lærere i faget. Mens to av fem (44 prosent) av de kvinnelige heimkunnskapslærerne med fordypning i faget har minst 60 studiepoeng i faget, gjelder dette kun om lag hver femte (22 prosent) av deres mannlige fagkollegaer.

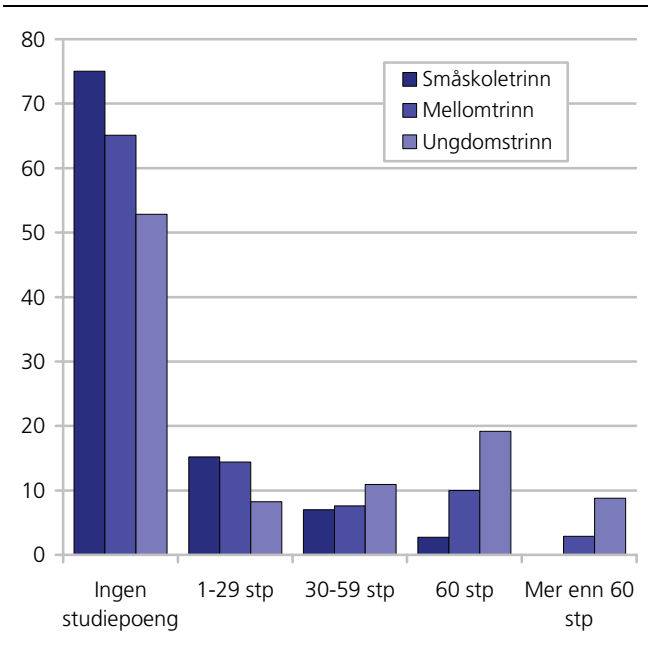
4.1. En av fire heimkunnskapslærere på småskoletrinnet har fordypning i faget

Heimkunnskap undervises på alle tre hovedtrinnene, men undervisningen er knyttet til 4., 7., og 9. trinn. Hele tre av fire (75 prosent) av heimkunnskapslærerne på småskoletrinnet mangler fordypning i faget. På mellomtrinnet og ungdomstrinnet er de tilsvarende tallene henholdsvis to av tre (66 prosent) og en av to (52 prosent). Videre har nesten en av tre som underviser i faget på ungdomstrinnet minst 60 studiepoeng i faget. Til sammenligning har svært få heimkunnskapslærere på småskoletrinnet tilsvarende kompetanse, kun tre prosent jf. figur 4.2. På ungdomstrinnet er det en tendens til at de som underviser enten har høy kompetanse i faget eller mangler fordypning i faget helt. 60 prosent av lærerne med kompetanse i faget har minst 60 studiepoeng.

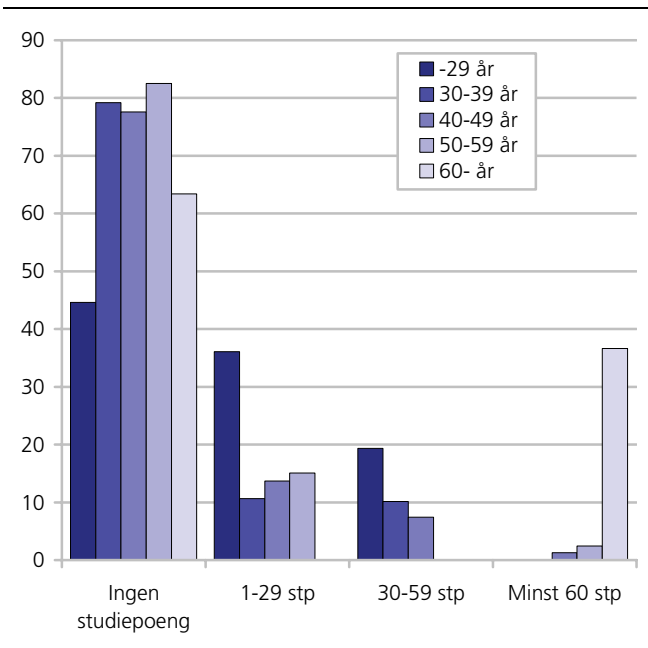
Figur 4.1. Lærere med studiepoeng i heimkunnskap etter kjønn. Prosent. 2005

Figur 4.2. Andel lærere i heimkunnskap på hovedtrinnene med ulik fordypning i faget. 2005

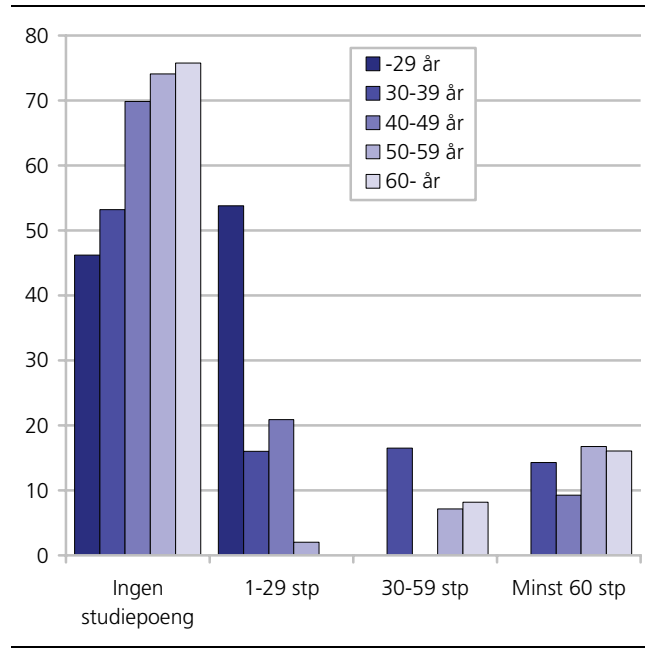

Figur 4.3. Andel lærere med ulik fordypning i heimkunnskap på småskoletrinnet etter aldersgrupper. Prosent

Når vi bryter hovedtrinnene ned etter alder finner vi, til tross for at andelen med fordypning i faget på småskoletrinnet er den samme som for seks år siden, skiller den seg positivt ut for de eldste og de yngste. Over halvparten (55 prosent) av lærerne i faget under 30 år har fordypning i faget. For trinnet ellers er denne andelen, som vist i figur 15, ikke mer enn en av fire (25 prosent). Vi finner videre at nesten hver tredje (35 prosent) av lærerne under 30 år har mindre enn 30 studiepoeng, mens de resterende 20 prosentene har mellom 30 og 59 studiepoeng. Ingen har 60 studiepoeng eller mer. De eldste lærerne, 60 eller eldre, har enten minst 60 studiepoeng eller står helt uten fordyp-

Figur 4.4. Andel lærere med ulik fordypning i heimkunnskap på mellomtrinnet etter aldersgrupper. Prosent

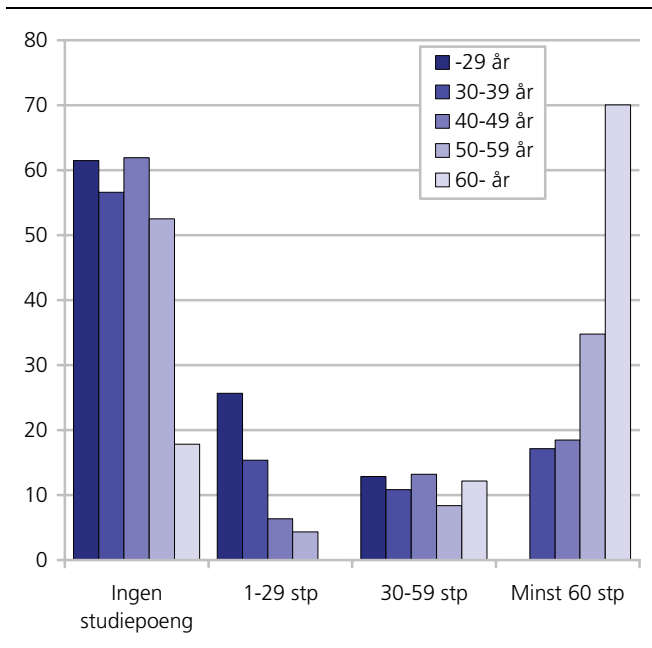
ning i faget. Hele 37 prosent av lærerne i denne gruppen har minst 60 studiepoeng i faget, mens de resterende 63 prosent står helt uten.

På småskoletrinnet finner vi en størst andel lærere med fordypning i faget blant de under 30 år (figur 4.3). I denne aldersgruppen har over halvparten fordypning i faget (55 prosent). Til sammenligning finner vi for aldersgruppene 30-39 år, 40-49 år og 50-59 år at kun to av ti har fordypning i faget, mens dette gjelder nesten fire av ti i aldersgruppen 60 år eller eldre. Denne siste gruppen utmerker seg også med en stor andel med fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer. Nesten fire av ti heimkunnskapslærere på småskoletrinnet har kompetanse på dette nivået (37 prosent).

Også på mellomtrinnet finner vi størst andel med kompetanse i faget blant de yngste. Som på småskoletrinnet har 55 prosent av lærerne under 30 år fordypning i faget. Figur 4.4 viser også en sterk sammenheng mellom alder og fordypning i faget. Mens andelen uten fordypning i faget er 45 prosent for gruppen under 40 år, finner vi at hele 75 prosent står uten fordypning i faget blant de eldre enn 59 år. Heller ikke her finner vi unge lærere med høy kompetanse i faget (minst 60 studiepoeng). Over halvparten av lærerne i denne gruppen har mindre enn 30 studiepoeng i faget.

Gruppene varierer mellom 50 og 60 prosent. Selv om andelen uten fordypning i faget er stor for alle aldersgruppene yngre enn 60 år, skiller gruppen 50-59 år seg ut med en stor andel - 35 prosent - med fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer. Til sammenligning er andelen for gruppene under 30, 30-39 og 40-49 henholdsvis null, 17 og 19. For de 60 år eller eldre er andelen med minst 60 studiepoeng hele 70 prosent.

Figur 4.5. Andel lærere med ulik fordypning i heimkunnskap på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. Prosent

På ungdomstrinnet er bildet noe annerledes (figur 4.5). Her er det helt klart de eldste som innehar fordypning i faget. Åtte av ti (82 prosent) av lærerne i denne gruppen har fordypning i faget, mens andelen for de yngre

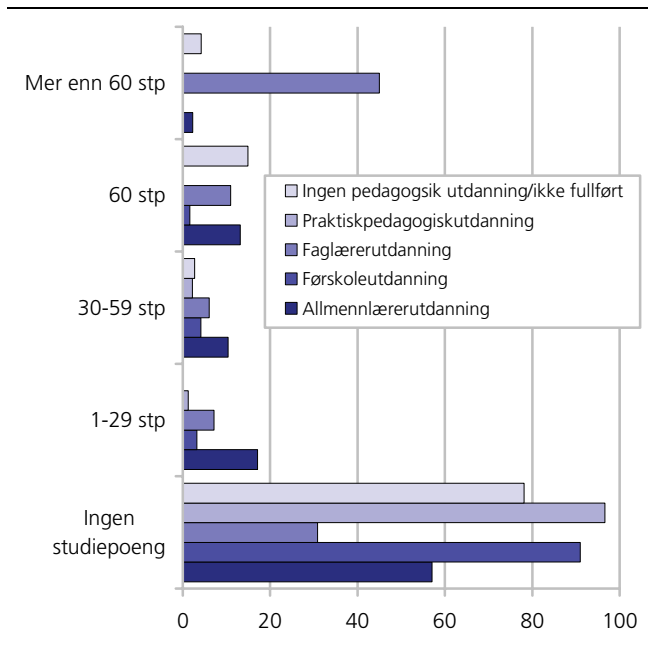
4.2. Faglærerens domene

Heimkunnskapsfaget inngår som valgfri modul i allmennlærerutdanningen som ett av to praktiske fag i tredje og fjerde studieåret eller som videreutdanning. De fleste som underviser i heimkunnskap har allmennlærerutdanning, men kompetansen er i stor grad sentrert rundt de som har faglærerutdanning. Figur 4.6 viser blant annet at flertallet av de disse har minst 60 studiepoeng i faget (56 prosent).

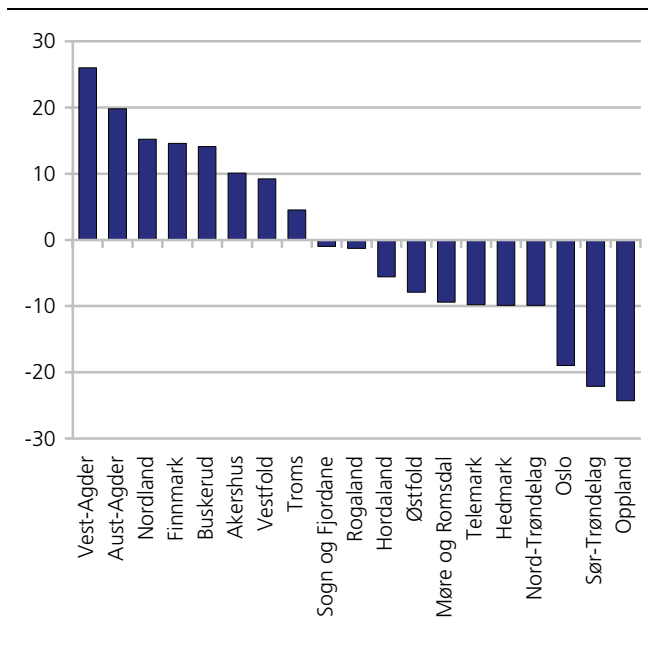
4.3. Store forskjeller fylkene imellom

Vi finner stor variasjon i kompetanse i heimkunnskap etter fylke. I figur 4.7 har vi uttrykt andelen heimkunnskapslærere uten fordypning i faget etter fylke i forhold til gjennomsnittet for landet. Kompetanseoverskuddet er størst på Sørlandet hvor nesten seks av ti heimkunnskapslærerne i henholdsvis Vest-Agder (61 prosent) og Aust-Agder (55 prosent) har fordypning i faget. Dette er en seks ganger så stor andel enn det vi finner for heimkunnskapslærerne i Oppland og Sør-Trøndelag hvor kun en av ti heimkunnskapslærere har fordypning i faget.

Figur 4.6. Andel lærere i heimkunnskap etter studiepoeng og utdanningstype

Figur 4.7. Andel heimkunnskapslærere uten fordypning i faget i forhold til landsgjennomsnittet. Prosent

5. Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap

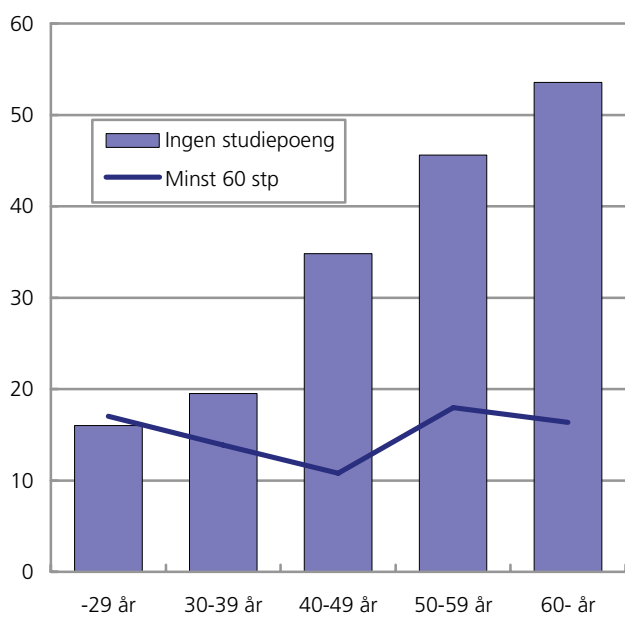
To tredeler (64 prosent) av de som underviser i kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL) i dag oppgir å ha faglig fordypning i faget. Kun 15 prosent har minst 60 studiepoeng i faget (se vedleggstabell 3).

Vi finner en klar sammenheng mellom alder og fordypning i KRL-faget. Mens halvparten av lærerne i faget over 60 år oppgir å ikke ha fordypning i faget, gjelder dette bare en av fem (19 prosent) blant de under 30 år (figur 5.1). Ser vi derimot på andelen lærere med fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer finner vi et annet mønster. Figur 5.1 viser at andelen med en slik fordypning i faget er tilnærmet uavhengig av aldersgruppene våre.

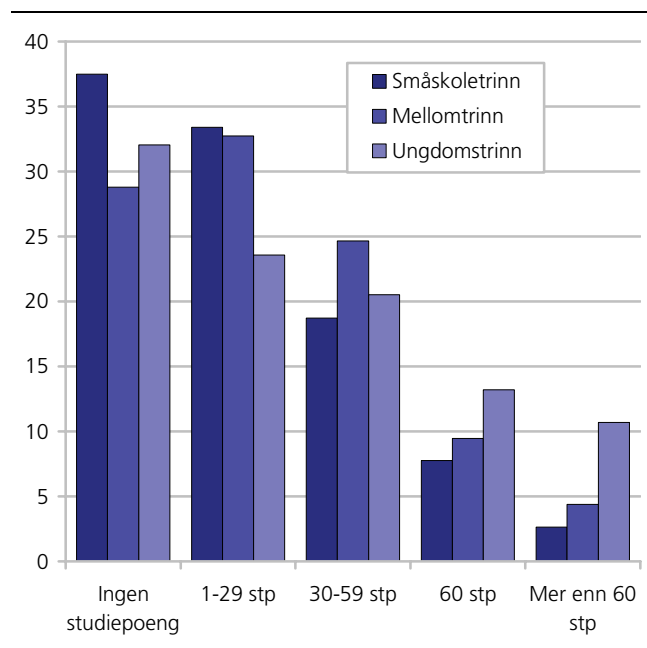
5.1. Liten kompetanseforskjell trinnene i mellom

Når vi deler opp i småskoletrinn, mellomtrinn og ungdomstrinn, finner vi en ganske jevn kompetansefordeling med unntak av for ungdomstrinnet. Her har en noe større andel lærere fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer. Figur 5.2 viser at nesten en av fire

Figur 5.1. Andel uten og med stor grad av fordypning i KRL-faget etter aldersgrupper. Prosent

Figur 5.2. Andel lærere i KRL-faget med ulik fordypning i faget etter hovedtrinn. 2005

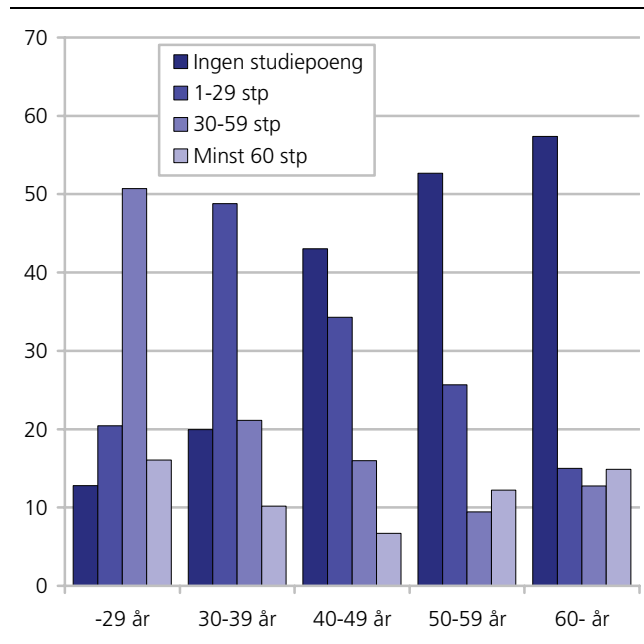

(23 prosent) på ungdomstrinnet har kompetanse på dette nivået mot henholdsvis 10 og 14 prosent blant de som underviser i faget på småskoletrinnet og mellomtrinnet.

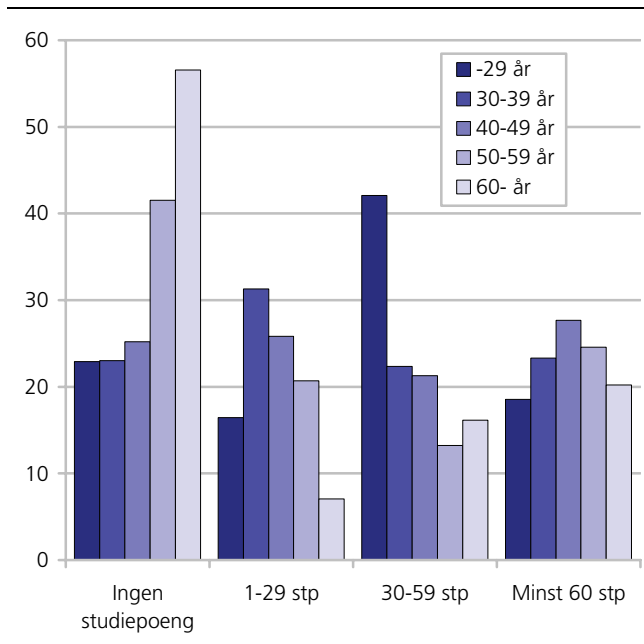
På barnetrinnet finner vi at andelen uten fordypning i faget øker med alder (figur 5.3). Også med tanke på grad av fordypning i faget er det de yngste som kommer best ut. Nesten to av tre KRL-lærere på småskoletrinnet har 30 studiepoeng eller mer i faget. Til sammenligning gjelder dette en av tre i aldersgruppene 30-39 år, 50-59 år og 60 år eller eldre og en av fire i aldersgruppen 40-49 år.

Også på mellomtrinnet (figur 5.4) finner vi at de yngste i større grad enn de eldre har fordypning i faget. Åtte av ti (83 prosent) lærere under 40 år har fordypning i KRL. Tilsvarende finner vi at dette gjelder tre av fire (76 prosent) i aldersgruppen 40-49, seks av ti (60 prosent) i aldersgruppen 50-59 år og litt over halvparten (51 prosent) i gruppen 60 år eller mer. Selv om andelen med fordypning i faget er like stor for de to

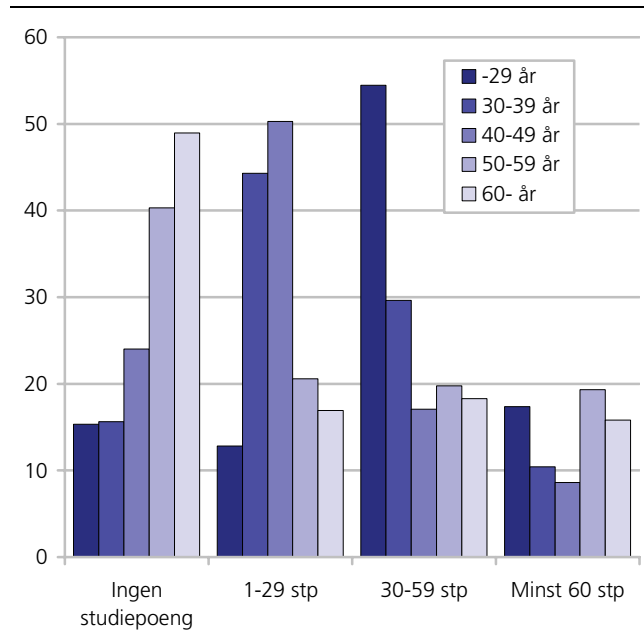
Figur 5.3. Andel lærere med ulik fordypning i KRL på småskoletrinnet etter aldersgrupper. Prosent

Figur 5.5. Andel lærere med ulik fordypning i KRL på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. Prosent

Figur 5.4. Andel lærere med ulik fordypning i KRL på mellomtrinnet etter aldersgrupper. Prosent

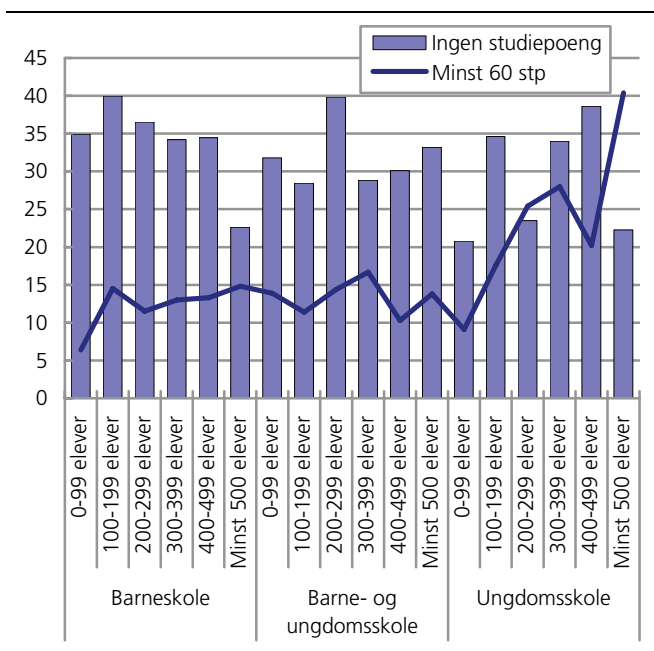
yngste aldersgruppene, finner vi stor forskjell i kompetanseprofilen blant de som har fordypning. Mens 72 prosent i aldersgruppen under 30 år har minst 30 studiepoeng i faget, gjelder dette kun 40 prosent av de i aldersgruppen 30-39 år. Lavest andel med minst 30 studiepoeng finner vi i aldersgruppen 40-49 år. I denne gruppen har 27 prosent fordypning på dette nivået.

På ungdomstrinnet har om lag tre av fire lærere under 50 år fordypning i faget. Tilsvarende finner vi at nesten seks av ti i aldersgruppen 50-59 år og drøye fire av ti i aldersgruppen 60 år eller eldre har fordypning i KRL-faget. Ser vi på andelen med fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer, er forskjellene mindre. Spesielt finner vi at de yngste (under 29 år) og de eldste (60 eller eldre) i noe mindre grad enn de andre har fordypning på dette nivået. I disse gruppene er andelen to av ti mot nær tre av ti i aldersgruppen 40-49 år (figur 5.5).

5.2. De mest fagkompetente på de største skolene

Det er vanskelig å finne store kompetanseforskjeller i KRL mellom skoler. Likevel finner vi at de aller største ungdomskolene (minst 500 elever) har størst gap mellom andelen uten og de med kraftig fordypning i faget (minst 60 studiepoeng) (figur 5.6). På slike store skoler finner vi at hele åtte av ti lærere i faget har fordypning i faget, mens hele fire av ti har fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer.

Figur 5.6. Andel lærere med minst 60 studiepoeng i heimkunnskap eller uten fordypning i faget etter skoletype og skolestørrelser. Prosent

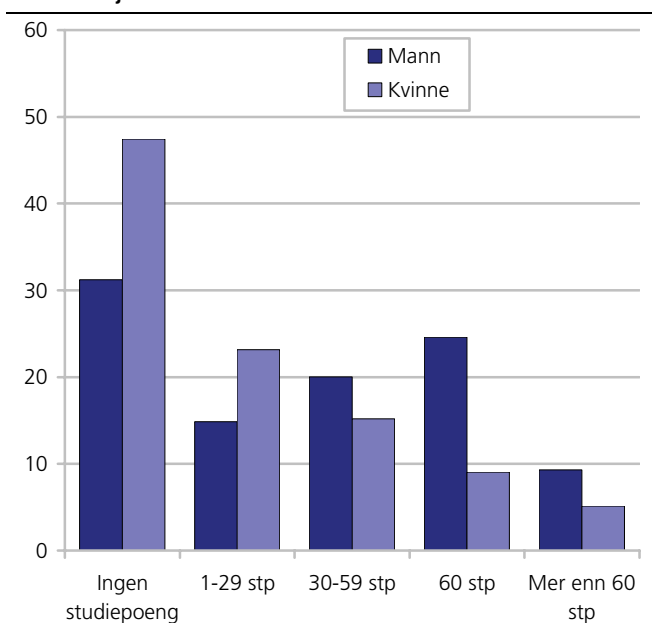
6. Kroppsøving

Seks av ti (59 prosent) av lærerne som underviser i kroppsøving har fordypning i faget. Mannlige lærere har i større grad kompetanse i faget enn kvinnelige, samtidig som vi finner at en vesentlige større andel av de mannlige lærerne har kompetanse tilsvarende 60 studiepoeng eller mer i faget. I figur 6.1 fremkommer dette tydelig ved at tyngdepunktet blant de kvinnelige lærerne i kroppsøving ligger lengre til venstre i diagrammet enn for de mannlige lærerne. Mens nesten to av tre (69 prosent) mannlige kroppsøvingslærere har fordypning i faget, gjelder dette kun halvparten (53 prosent) av de kvinnelige (se også vedleggstabell 4).

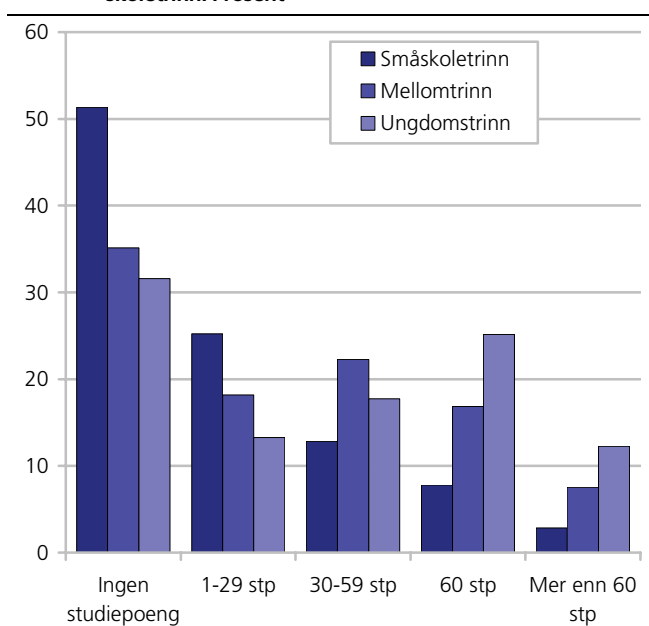
6.1. Mange har fordypning, men ...

Når vi bryter ned på hovedtrinn finner vi at over halvparten av de som underviser i kroppsøving på småskoletrinnet mangler fordypning i faget, mens dette gjelder om lag en av tre på mellomtrinnet og ungdomstrinnet (figur 6.2). Figur 6.2 viser videre at andelen med svært høy kompetanse i kroppsøving er størst på ungdomstrinnet. Her er andelen med 60 studiepoeng eller mer 37 prosent mot 24 og 11 for henholdsvis mellomtrinnet og småskoletrinnet.

Figur 6.1. Andel lærere med ulik fordypning i kroppsøving etter kjønn. Prosent

Figur 6.2. Andel lærere med ulik fordypning i kroppsøving etter skoletrinn. Prosent

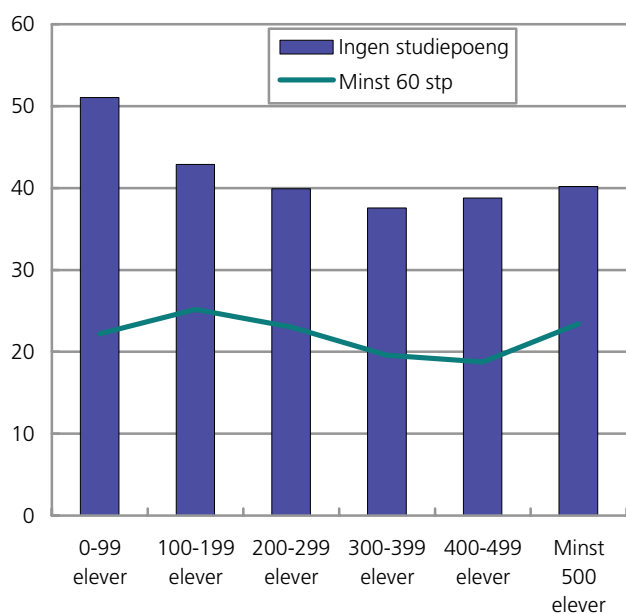
6.2. Liten forskjell skolene imellom

Vi finner at de aller minste skolene i noe mindre grad enn andre har lærere med fordypning i kroppsøving. Fem av ti av lærerne som underviser i kroppsøving har fordypning i faget mot seks av ti i snitt for de andre skolestørrelsene. Samtidig finner vi at andelen lærere med høy kompetanse i faget - 60 studiepoeng eller mer - også varierer noe, men uten å gi oss et entydig svar. Andelen med slik kompetanse varierer mellom 20 og 30 prosent avhengig av skolestørrelse (figur 6.3).

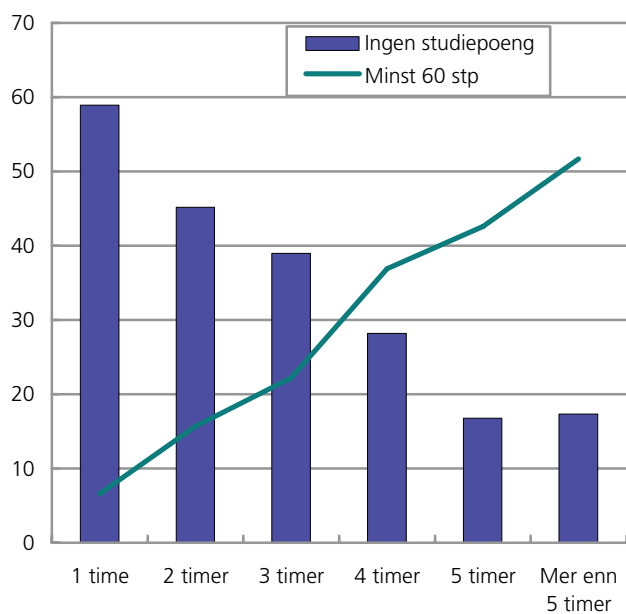
6.3. God kompetanseutnyttelse?

Vi finner en sterk sammenheng mellom kompetanse i kroppsøving og undervisningstimer i faget. Figur 6.4 viser sammenhengen mellom undervisningstid og fordypning i faget. For det første finner vi at de uten fordypning i faget jobber færre timer enn de med fordypning. Samtidig finner vi en sterk positiv sammenheng mellom dyp fagkompetanse i faget (minst 60 studiepoeng) og antall undervisningstimer per uke. Halvparten av de lærerne som underviser mer enn fem timer i kroppsøving i uken oppgir å ha 60 studiepoeng eller mer i faget.

Figur 6.3. Andel lærere med minst 60 studiepoeng i kroppsøving eller uten fordypning i faget etter skolestørrelser. Prosent

Figur 6.4. Andel lærere med minst 60 studiepoeng i kroppsøving eller uten fordypning i faget etter undervisningstimer per uke. Prosent

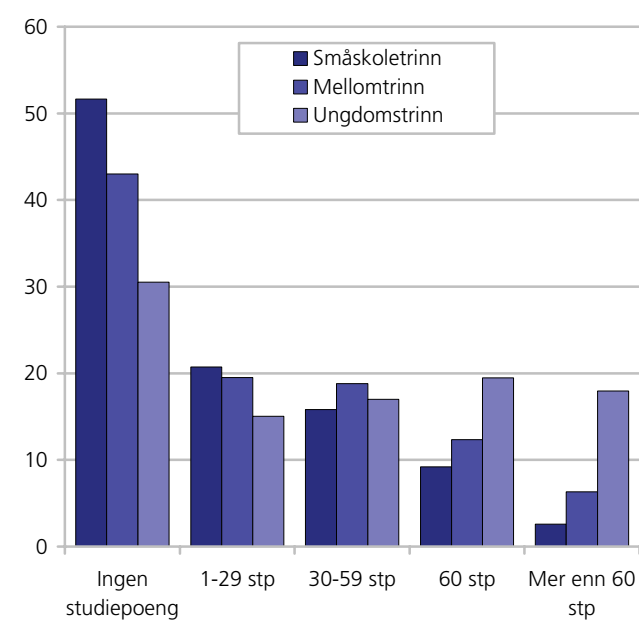

7. Kunst og håndverk

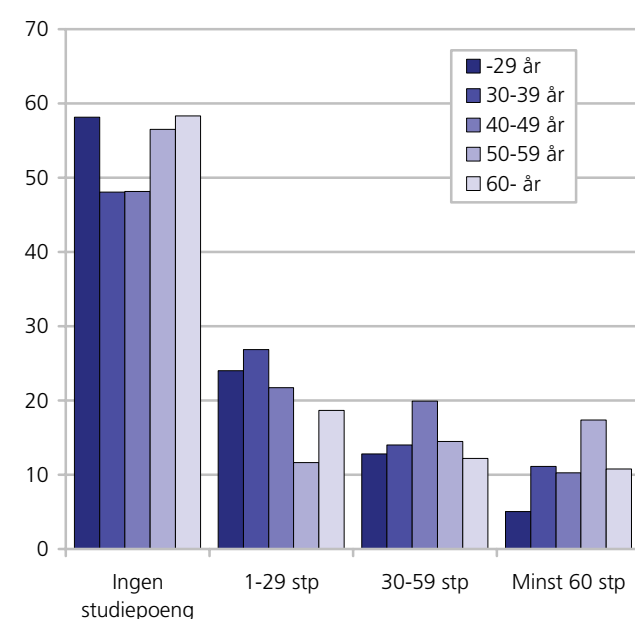
Flertallet av lærerne i kunst og håndverk (55 prosent) har fordypning i faget (se vedleggstabell 5). De kvinnelige lærerne har i noen større grad fordypning i faget enn deres mannlige kollegaer - henholdsvis 46 og 58 prosent. Ser vi på andelen med sterk fordypning i faget - 60 studiepoeng eller mer - er forskjellen bare fem prosentpoeng - 20 mot 15 prosent i kvinnes favør.

Figur 7.1 viser fordelingen av studiepoengsgrupper etter de tre hovedtrinnene i grunnskolen. På ungdomstrinnet har syv av ti fordypning i faget. Nesten fire av ti (37 prosent) har minst 60 studiepoeng. På barnetrinnene er andelen med fordypning i faget 48 og 57 prosent for henholdsvis lærere på småskoletrinnet og mellomtrinnet. Ser vi på andelen med kompetanse tilsvarende 60 studiepoeng eller mer finner vi at en av ti (12 prosent) lærere på småskoletrinnet, to av ti (20 prosent) på mellomtrinnet og nesten fire av ti (38 prosent) har en slik fordypning i kunst og håndverk.

Figur 7.1. Andel lærere med ulik fordypning i kunst og håndverk etter skoletrinn. Prosent

Figur 7.2. Andel lærere med ulik fordypning i kunst og håndverk på småskoletrinnet etter aldersgrupper. Prosent

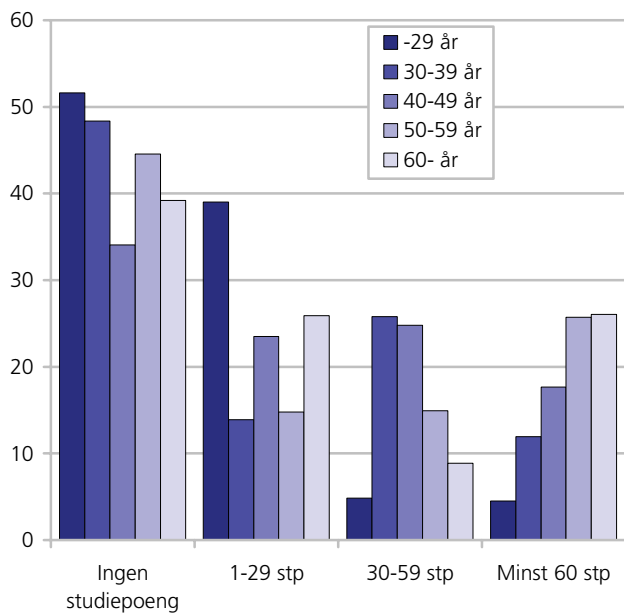

7.1. Mye fordypning på ungdomstrinnet

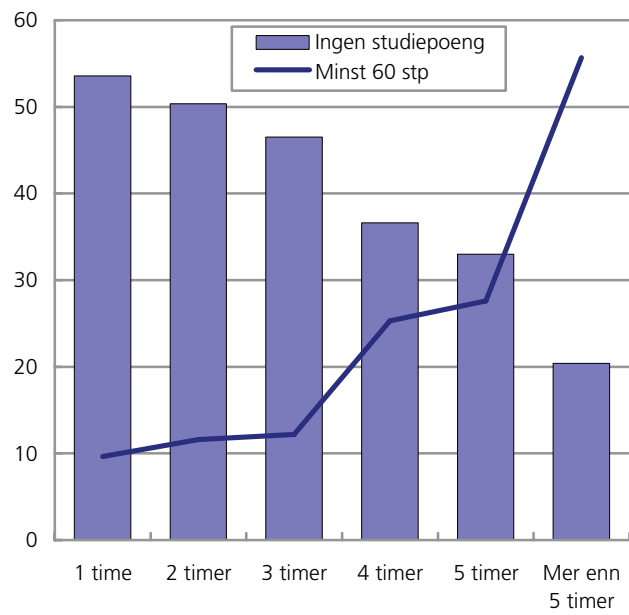
På barnetrinnet har mellom 40 og 50 prosent fordypning i faget. Størst andel av lærere med fordypning i kunst og håndverk finner vi blant lærere i aldersgruppene 30-39 år og 40-49 år (52 prosent i begge gruppene). I disse aldersgruppene har over halvparten fordypning i faget (figur 7.2).

Figur 7.3 viser kompetansefordeling etter aldersgrupper på mellomtrinnet. Her skiller aldersgruppen 40-49 år seg ut med en vesentlige større andel med fordypning i faget enn for de andre gruppene. I denne gruppen har nesten to av tre (65 prosent) fordypning i faget mot mellom 50 og 60 prosent i de andre gruppene. Videre finner vi at nesten en av fire i aldersgruppene 50-59 år og 60 år eller eldre har minst 60 studiepoeng i faget. For aldersgruppene 30-39 år og 40-49 år finner vi henholdsvis en av ti (12 prosent) og to av ti (18 prosent) med tilsvarende fordypning i faget. De yngste - under 30 år - er nesten fraværende på dette kompetansenivået. Kun fem prosent oppgir å ha 60 studiepoeng eller mer i faget.

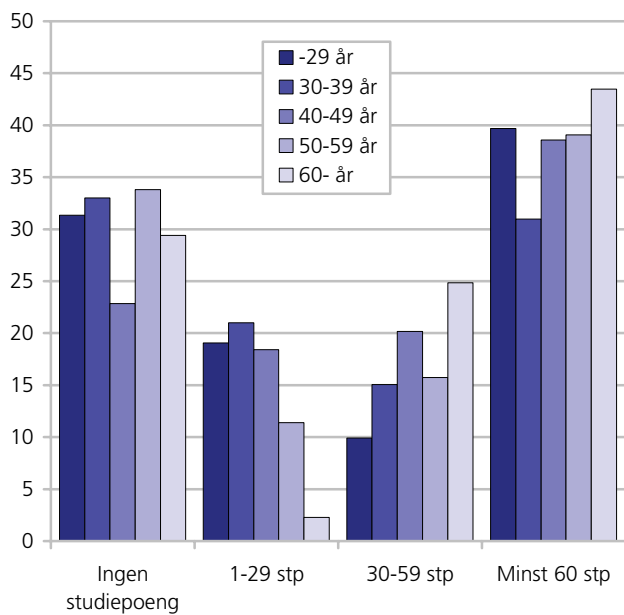
Figur 7.3. Andel lærere med ulik fordypning i kunst og håndverk på mellomtrinnet etter aldersgrupper. Prosent

Figur 7.5. Andel lærere uten eller med lang fordypning i kunst og håndverk etter undervisningstimer per uke

Figur 7.4. Andel lærere med ulik fordypning i kunst og håndverk på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. Prosent

Også på ungdomstrinnet skiller aldersgruppen 40-49 år seg ut med en større andel med fordypning i faget enn for de andre aldersgruppene (figur 7.4). Her har mer enn tre av fire fordypning i faget mot om lag to av tre i de andre aldersgruppene. 37 prosent av lærerne på ungdomstrinnet har kompetanse i faget tilsvarende 60 studiepoeng eller mer. Når vi bryter ned på aldersgrupper finner vi at alle gruppene med unntak av aldersgruppen 30-39 år (30 prosent) har andeler tilsvarende gjennomsnittet eller høyere. Spesielt finner vi at 43 prosent av kunst og håndverklærerne 60 år eller eldre har 60 studiepoeng eller mer i faget

7.2. De mest kompetente underviser mest

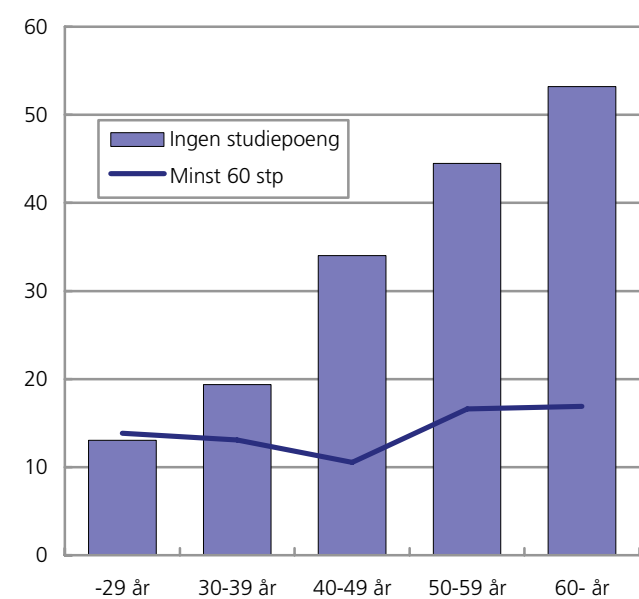
Figur 7.5 antyder at de lærerne med høyest fagkompetanse i kunst og håndverk er de som i størst grad underviser mye i faget. Kun 10 prosent av lærerne med kompetanse i faget tilsvarende 60 studiepoeng eller mer underviser i kunst og håndverk kun en time i uken. Flertallet (56 prosent) av de med minst 60 studiepoeng i kunst og håndverk underviser i faget mer enn fem timer i uken.

8. Matematikk

To av tre (67 prosent) lærere i matematikk har fordypning i faget. 14 prosent har 60 studiepoeng eller mer. 77 prosent av de mannlige matematikklærerne har fordypning i faget mot 63 prosent av de kvinnelige. Videre finner vi at 18 prosent av de mannlige matematikklærerne har fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer mot 12 prosent av de kvinnelige lærerne (vedleggstabell 6).

Figur 8.1 viser sammenhengen mellom fordypning i faget og alder. Vi ser at andelen med fordypning i matematikk synker med alder samtidig som andelen med kompetanse tilsvarende 60 studiepoeng eller mer er nokså uavhengig av aldersgruppene. Kun en av ti lærere i aldersgruppen under 30 år mangler fordypning i faget. Samtidig har en like stor andel minst 60 studiepoeng. Tilsvarende finner vi for aldersgruppen 60 år eller eldre at halvparten av matematikklærerne i denne gruppen ikke har fordypning i faget samtidig som drøye 15 prosent har minst 60 studiepoeng eller mer.

Figur 8.1. Andel lærere uten eller med lang fordypning i matematikk etter aldersgrupper. Prosent

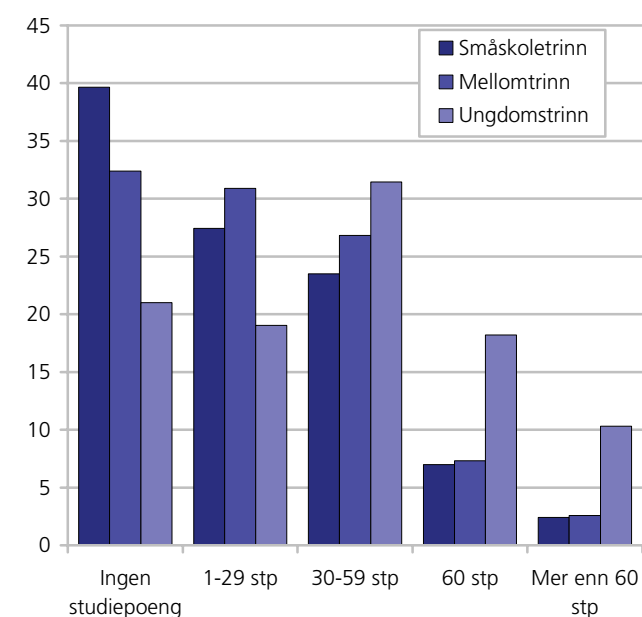
8.1. Åtte av ti har fordypning i matematikk

Nesten åtte av ti matematikklærere på ungdomstrinnet har fordypning i faget. Tilsvarende andel for henholdsvis småskoletrinnet og mellomtrinnet er seks av ti og syv av ti (figur 8.2). Selv om vi finner forskjell mellom matematikklærere på småskoletrinnet og mellomtrinnet med hensyn til andel med fordypning i faget er denne forskjellen borte når vi ser på andelen med kompetanse tilsvarende 60 studiepoeng eller mer. Om lag 10 prosent av lærerne på disse trinnene har en slik fordypning i faget.

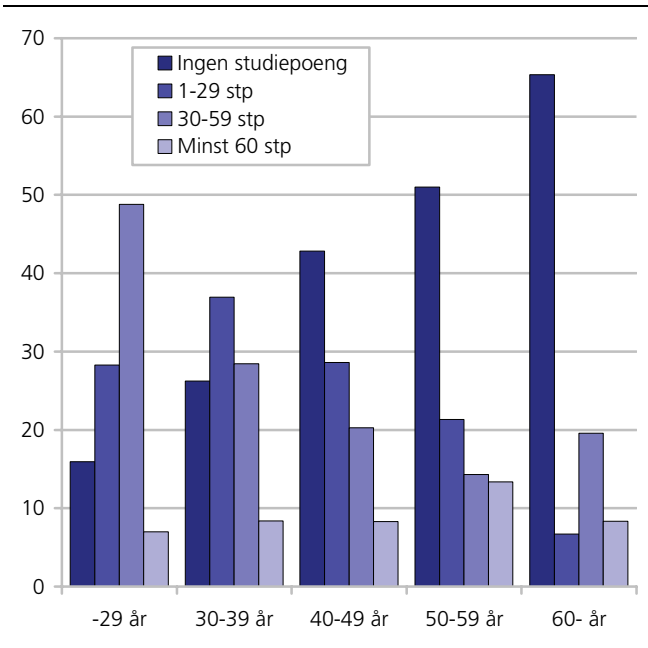
8.2. Kompetanseoppbygging blant de yngste

Figurene 8.3-8.5 viser studiepoeng i matematikk fordelt på skoletrinn og aldersprofil. På småskoletrinnet finner vi at de yngste lærerne i større grad enn de eldre har fordypning i faget (figur 8.3). Mens hele 84 prosent av matematikklærerne på småskoletrinnet under 30 år har fordypning i faget gjelder dette kun 35 prosent av lærerne i aldersgruppen 60 år eller eldre.

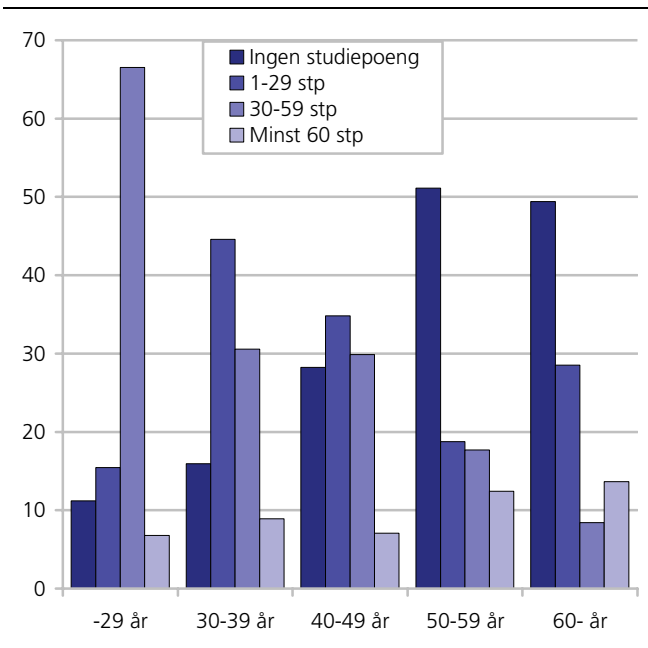
Figur 8.2. Andel lærere med ulik fordypning i matematikk etter skoletrinn. Prosent

Figur 8.3. Andel lærere med ulik fordypning i matematikk på småskoletrinnet etter aldersgrupper. Prosent

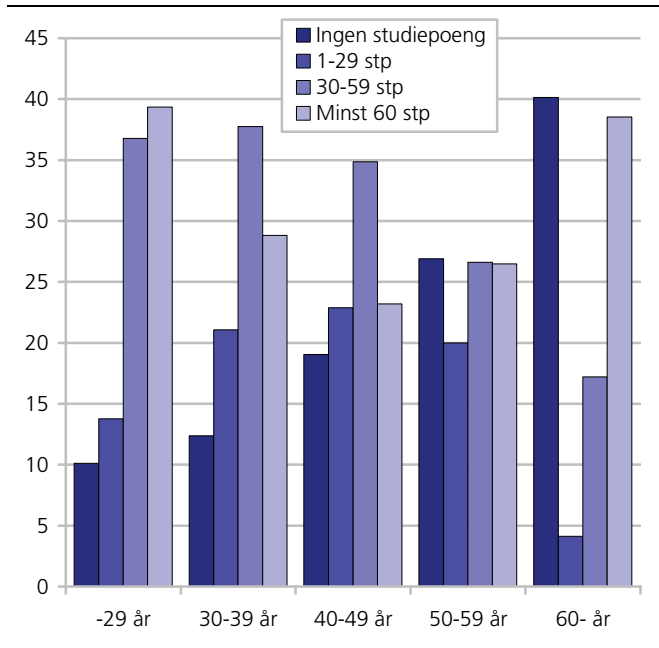

Figur 8.4. Andel lærere med ulik fordypning i matematikk på mellomtrinnet etter aldersgrupper. Prosent

På mellomtrinnet er fordelingen en annen enn på småskoletrinnet. Kun halvparten av matematikklærerne 50 år eller eldre har fordypning i faget (figur 8.4). Videre finner vi at en stor andel av lærerne i aldersgruppene under 30 år og 30-39 år har fordypning i matematikk (henholdsvis 89 og 84 prosent). Spesielt finner vi at tre av fire lærere her under 30 år har minimum 30 studiepoeng i faget. Blant de med stor grad av fordypning (60 studiepoeng eller mer) er andelen noe høyere blant lærere eldre enn 50 år. I de to eldste aldersgruppene er andelen med tilsvarende fordypning i faget henholdsvis 12 og 14 prosent, mens andelen er seks for de under 30 år.

Figur 8.5. Andel lærere med ulik fordypning i matematikk på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. Prosent

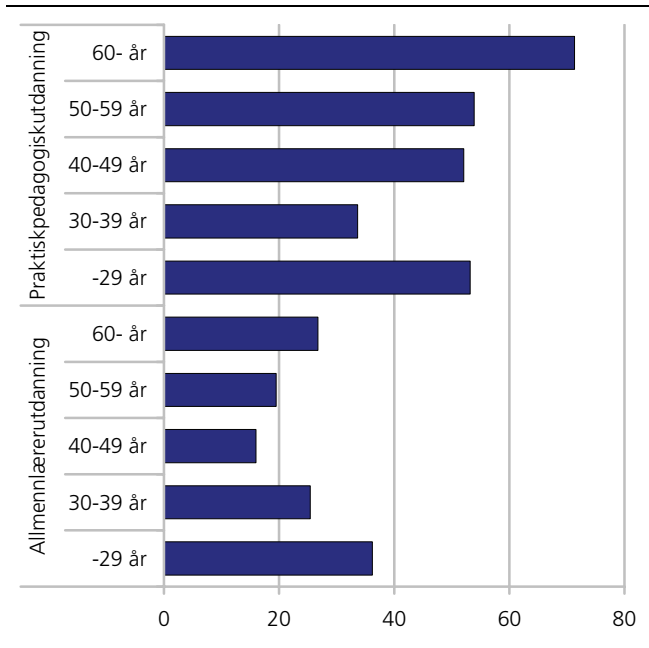
Figur 8.5 viser også forskjell mellom de eldste og de yngste med tanke på fordypning i faget på ungdomstrinnet. Spesielt finner vi en stor andel lærere i aldersgruppen 60 år eller eldre uten fordypning i faget (40 prosent). I aldersgruppene under 30 år og 30-39 år er denne andelen henholdsvis 10 og 12 prosent. Videre finner vi at andelen med stor grad av fordypning i faget er vesentlige høyere blant de yngste og eldste lærerne (figur 8.5). For begge gruppene er andelen med 60 studiepoeng eller mer nesten 40 prosent (39 prosent for begge gruppene). Til sammenligning er den tilsvarende andelen kun 23 prosent blant lærerne i aldersgruppen 40-49 år. Selv om vi finner flest med stor grad av fordypning blant de under 30 år, er andelen med 30 studiepoeng eller mer vesentlige høyere for gruppen 30-39 år enn for matematikklærere eldre enn 39 år. Hele to tredeler (67 prosent) av lærerne i denne gruppen har fordypning tilsvarende 30 studiepoeng eller mer i matematikk. I de andre aldersgruppene 40-49 år, 50-59 år og 60 år eller eldre er andelen henholdsvis 58, 53 og 55 prosent. Tilsvarende finner vi at tre av fire (76 prosent) av lærerne under 30 år har minst 30 studiepoeng i matematikk.

8.3. Mer fordypning blant nyutdannede allmennlærere?

Figur 8.6 viser andelen matematikklærere med høy fagkompetanse (60 studiepoeng eller mer) blant matematikklærere med enten allmennlærerfordypning eller praktisk-pedagogisk utdanning. Spesielt ser vi at nesten tre av fire (72 prosent) av de eldste matematikklærerne med praktisk-pedagogisk utdanning har fagfordypning på dette nivået. Til sammenligning gjelder dette kun hver tredje i aldersgruppen 30-39 år. Vi merker oss også at andelen i denne aldersgruppen er

svært lav sammenlignet med de andre aldersgruppene. For aldersgruppene under 30 år, 40-49 år og 50-59 år er andelen over 50 prosent. Ser vi på de tilsvarende aldersgruppene med allmennlærerutdanning, finner vi et noe annet bilde. Her ser vi av figuren at andelen med stor grad av fordypning i faget er større blant de yngste (under 30 år) enn for de andre aldersgruppene - henholdsvis 37 prosent mot 27 prosent.

Figur 8.6. Andel som underviser i matematikk med 60 studiepoeng eller mer i faget på ungdomstrinnet etter allmennlærerutdanning og praktisk pedagogisk utdanning og aldersgrupper. 2005

9. Musikk

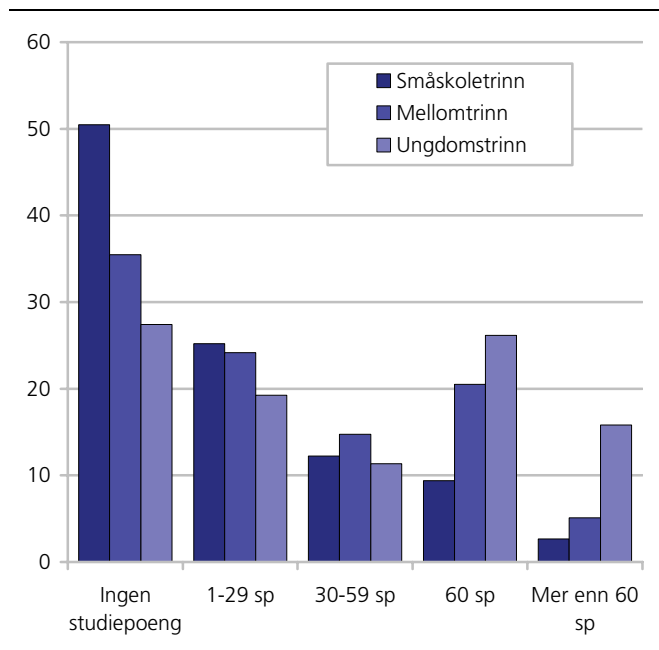
Nesten seks av ti (58 prosent) musikk lærere har faglig fordypning i faget. Videre finner vi at to av ti (21 prosent) har kompetanse tilsvarende 60 studiepoeng eller mer. Det er små forskjeller mellom kvinnelige og mannlige lærere med tanke på fordypning i faget. Vi finner likevel at mannlige lærere i større grad enn sine kvinnelige kollegaer har kompetanse tilsvarende 60 studiepoeng eller mer i faget - 28 prosent mot 19 prosent. Forskjellene er ikke særlig store etter alder med unntak av aldersgruppen 40-49 år hvor andelen med høy kompetanse i musikk er mellom seks og ni prosentpoeng lavere enn for de andre aldersgruppene. Faktisk er andelen med høy kompetanse noe høyere blant de aller yngste (vedleggstabell 7).

9.1. Mest kompetanse på ungdomstrinnet

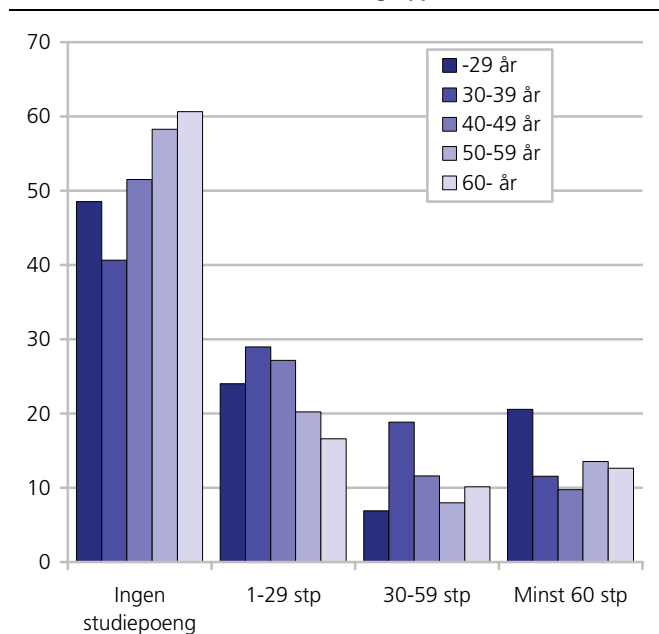
Musikklærere på ungdomstrinnet har ikke uventet i større grad enn andre fordypning i musikk. Også et stort flertall av musikklærerne på mellomtrinnet har fordypning i faget, mens dette bare er tilfelle for halvparten av musikklærerne på småskoletrinnet (figur 9.1). Tilsvarende finner vi at flere enn tre av fire og to av tre på henholdsvis ungdomstrinnet og mellomtrinnet har kompetanse i faget. Andelen med fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer i musikk er dobbel så høy på mellomtrinnet som på småskoletrinnet. Videre er andelen med slik fagfordypning blant lærerne som underviser på ungdomstrinnet tre og en halv gang så stor som på småskoletrinnet - 42 prosent.

Når vi ser på kompetanseprofilen innenfor de ulike skoletrinnene etter alder finner vi at de yngste (under 30 år) i større grad enn sine eldre kolleger har fordypning i musikk. Selv om musikklærere i alderen 30-39 år i større grad har fordypning i faget enn de yngste, er ikke andelen med kompetanse tilsvarende 60 studiepoeng eller mer i denne aldersgruppen mer enn 10 prosent, mot dobbelt så stor blant de under 30 år (figur 9.2).

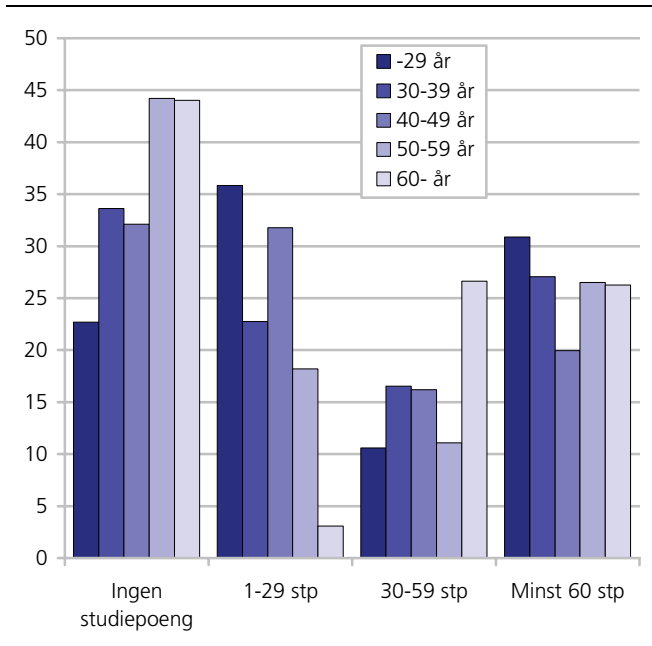
Figur 9.1. Andel lærere i musikk med ulik fordypning i faget etter skoletrinn. Prosent

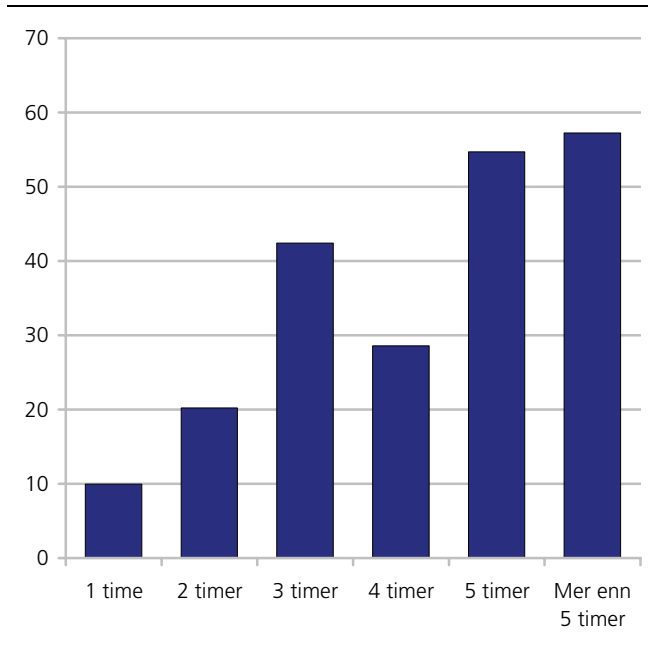
Figur 9.2. Andel lærere med ulik fordypning i musikk på småskoletrinnet etter aldersgrupper. Prosent

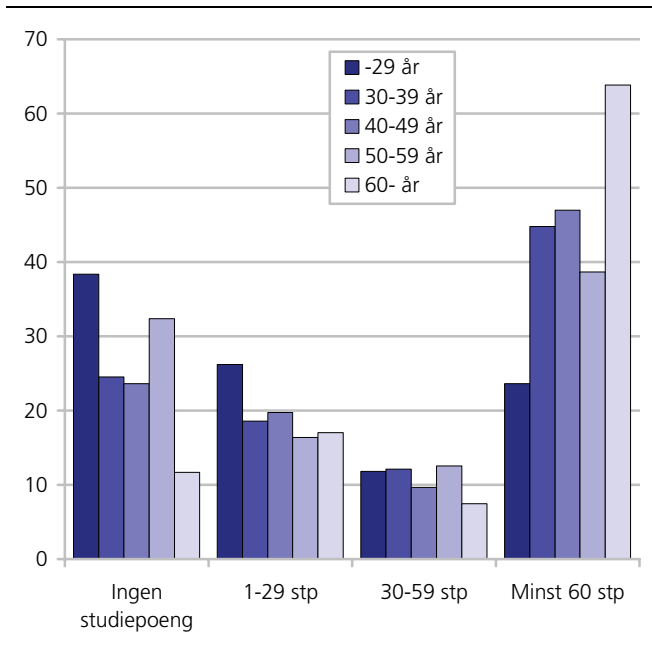
Figur 9.3. Andel lærere med ulik fordypning i musikk på mellomtrinnet etter aldersgrupper. Prosent

Figur 9.5. Andel lærere med lang fordypning (60 studiepoeng eller mer) i musikk etter undervisningstimer per uke. Prosent

Figur 9.4. Andel lærere med ulik fordypning i musikk på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. Prosent

Bildet er annerledes på ungdomstrinnet. En vesentlige større andel av de eldre enn de yngre har fordypning i musikk. Mens seks av ti musikk lærere under 30 år på ungdomstrinnet har fordypning i faget, finner vi at nesten ni av ti i aldersgruppen 60 år og eldre har fordypning i faget. Også når vi ser på gruppen med stor grad av fordypning i faget finner vi et tilsvarende mønster: To av tre musikk lærere, 60 år og eldre, har 60 studiepoeng eller mer i faget (figur 9.4).

9.2. De mest fagkompetente underviser mest

Musikk lærere med stor grad av fordypning i faget underviser mer enn kollegaer med mindre fordypning i faget. Blant de som underviser mer enn 5 timer musikk i uken har nesten seks av ti (57 prosent) 60 studiepoeng eller mer i musikk. Til sammenligning er den tilsvarende andelen for de som kun underviser en time musikk i uken en av ti (figur 9.5).

Også på mellomtrinnet er det de yngste som i størst grad har fordypning i faget. Selv om vi også her finner en større andel med 60 studiepoeng eller mer blant de under 30 år enn for de andre, er forskjellen aldersgruppene imellom mindre enn på småskoletrinnet. Unntaket er gruppen 40-49 år. Her er andelen med 60 studiepoeng eller mer nesten 10 prosentpoeng lavere enn i de andre aldersgruppene (figur 9.3).

10. Natur- og miljøfag

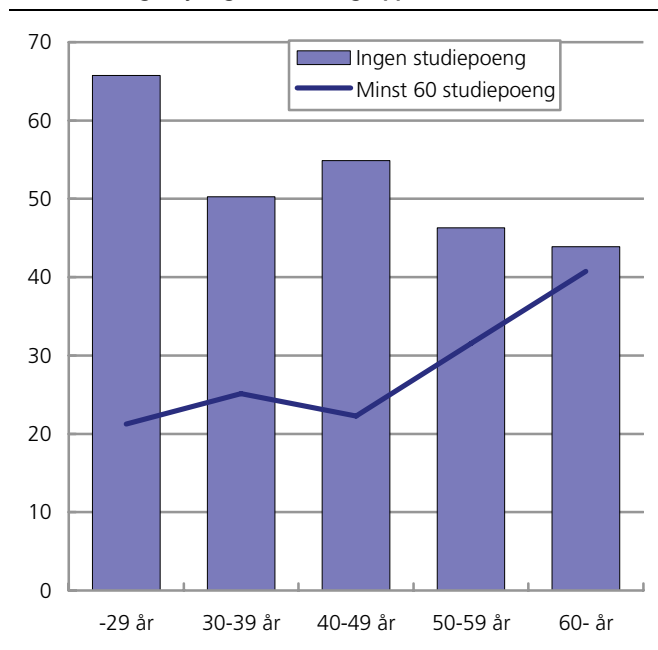
To av tre (65 prosent) av lærerne i natur- og miljøfag har fordypning i faget - 17 prosent har 1-29 studiepoeng, 32 prosent har 30-59 studiepoeng, mens de resterende 16 prosentene har 60 studiepoeng eller mer. De mannlige lærerne har i større grad enn de kvinnelige fordypning i faget. Mens tre av fire mannlige natur- og miljøfaglærere har fordypning i faget, er dette tilfelle for kun seks av ti kvinnelige lærere i faget. Forskjellen er også stor når vi ser på andelen med minst 60 studiepoeng i faget. Mens en av fire mannlige lærere i faget har kompetanse på dette nivået, gjelder dette kun en av ti kvinnelige lærere. Faktisk ser det ut til at nesten hele forskjellen i fordypning i faget kommer til uttrykk ved denne forskjellen (se også vedleggstabell 8).

Andelen uten fordypning i natur- og miljøfag stiger med alderen (figur 10.1). Mens 15 prosent av lærerne i faget under 30 år står uten fordypning i faget gjelder dette halvparten av lærerne i aldersgruppene 50-59 år og 60 år eller eldre. Samtidig ser vi at andelen med 60 studiepoeng eller mer i faget er noe høyere i de to eldste aldersgruppene enn de andre, men uten at forskjellen er betydelig. Kun fire prosentpoeng skiller de yngste fra de eldste.

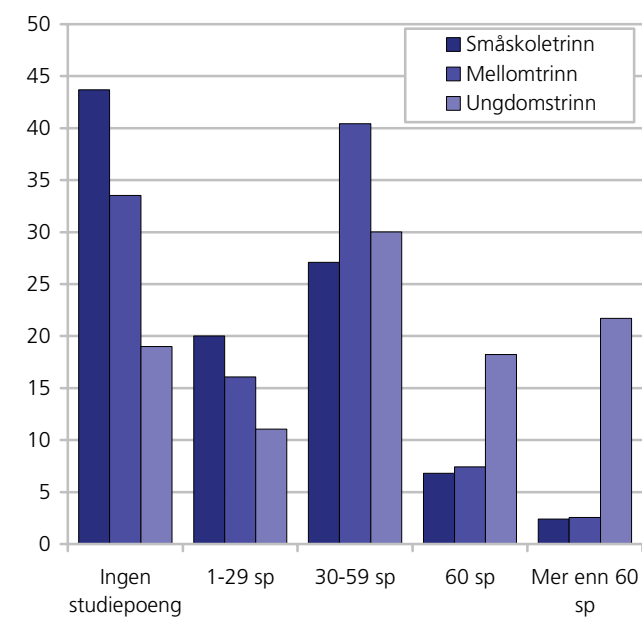
10.1. Åtte av ti har fordypning i faget på ungdomstrinnet

Over halvparten (56 prosent) av lærerne i natur og miljøfag på småskoletrinnet har fordypning i faget (figur 10.2). Tilsvarende finner vi at to av tre (67 prosent) på mellomtrinnet og hele åtte av ti (82 prosent) på ungdomstrinnet har fordypning i faget. Ser vi på andelen i forhold til skoletrinn med 60 studiepoeng eller mer finner vi at om lag en av ti lærere på både småskoletrinnet og mellomtrinnet har slik kompetanse, mens dette er tilfellet for hele fire av ti på ungdomstrinnet.

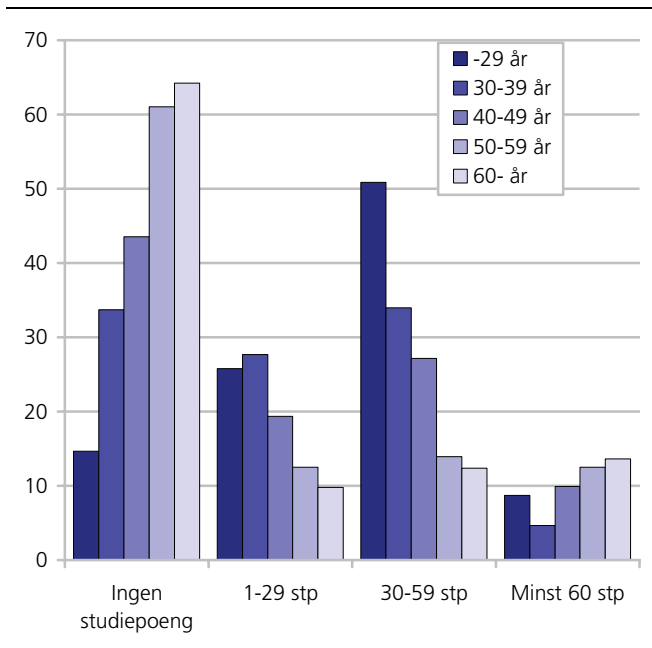
Figur 10.1. Andel lærere uten eller med lang fordypning i natur- og miljøfag etter aldersgrupper. Prosent

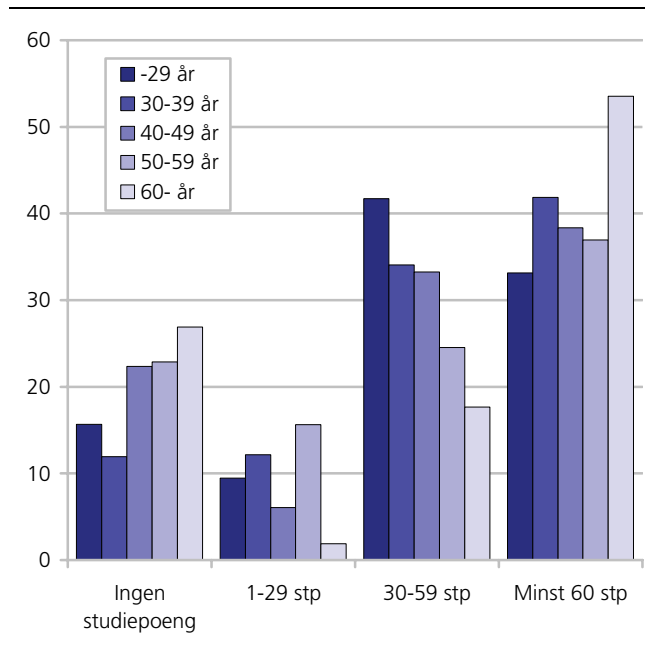
Figur 10.2. Andel lærere i natur og miljøfag med ulik fordypning i faget etter skoletrinn. Prosent

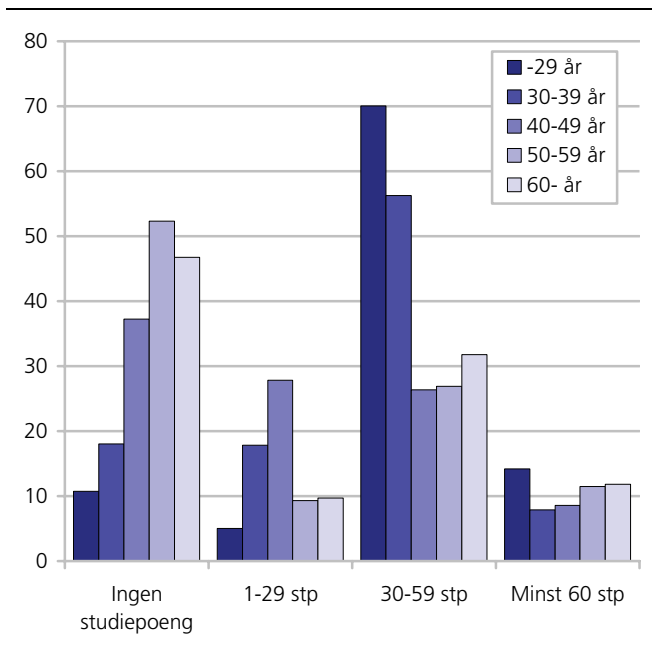
Figur 10.3. Andel lærere med ulik fordypning i natur og miljøfag på småskoletrinnet etter aldersgrupper. Prosent

Figur 10.5. Andel lærere med ulik fordypning i natur og miljøfag på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. Prosent

Figur 10.4. Andel lærere med ulik fordypning i natur og miljøfag på mellomtrinnet etter aldersgrupper. Prosent

10.2. Unge naturfaglærere har stor grad av fordypning i faget

Når vi ser på sammenhengen mellom studiepoeng og alder innen de ulike skoletrinnene finner vi på småskoletrinnet en klar sammenheng mellom alder og fordypning i faget. Mens 35 prosent av lærere i natur- og miljøfag over 60 år har fordypning i faget, er andelen blant de under 30 hele 85 prosent. Samtidig finner vi at andelen med høy kompetanse i faget (60 studiepoeng eller mer) ligger rundt 10 prosent uavhengig av alder (figur 10.3).

Vi finner tilsvarende sammenhenger på mellomtrinnet selv om andelen med fordypning i faget er betydelig høyere innen de ulike aldersgruppene. Også her ligger andelen med kompetanse tilsvarende 60 studiepoeng rundt 10 prosent uavhengig av alder (figur 10.4).

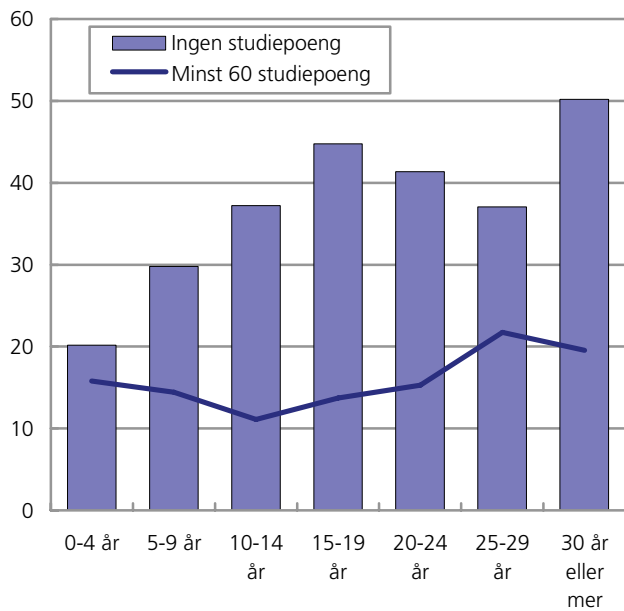
Også på ungdomstrinnet er det de yngste som i største grad har kompetanse i faget (figur 10.5). Her finner vi først og fremst ett skille mellom de over og under 40 år. Likevel er det de eldste som i størst grad har kompetanse tilsvarende 60 studiepoeng eller mer i natur og miljøfag. Over halvparten (56 prosent) av lærerne over 60 år har 60 studiepoeng eller mer i faget. For de andre aldersgruppene ligger andelen mellom 30 og 40 prosent.

10.3. Høy andel av kompetanse blant de senest ansatte

Over fant vi at unge lærere i natur- og miljøfag i større grad enn andre har fordypning i faget. Det er rimelig å anta at vi finner en tilsvarende sammenheng når vi ser på ansiennitet. Lærere med ansiennitet under 5 år er de som i størst grad har avsluttet sin grunnutdanning i årene etter 2001. Hele åtte av ti av gruppen ansatt etter 2001 som underviser i natur- og miljøfag har fordypning i faget. Figur 10.6 viser andelen som underviser i faget uten fordypning i faget etter ulike ansiennitetsgrupper samt andel med minst 60 studiepoeng innen de samme ansiennitetsgruppene. Selv om andelen uten fordypning er vesentlige større blant de som har jobbet i grunnskolen over 15 år enn de som har jobbet kortere, er andelen med kompetanse tilsvarende 60 studiepoeng eller mer nokså lik - mellom 14 og 20 prosent med unntak av gruppen som har vært ansatt i 10-14 år. Her er andelen 11 prosent. Selv om de som

har jobbet mer enn 15 år i mindre grad har fordypning i faget enn de som har jobbet færre år, viser figuren også at de som har jobbet 20-24 år og 25-29 år i større grad har fordypning i faget. Andelen uten fordypning i faget i ansiennitetsgruppa 15-19 år er 45 prosent mot henholdsvis 41 og 37 i gruppene 20-24 år og 25-29 år. I gruppen 30 år eller mer er den tilsvarende andelen 50 prosent.

Figur 10.6. Andel uten og med stor grad av fordypning i natur og miljøfag etter ansiennitet. Prosent

11. Norsk

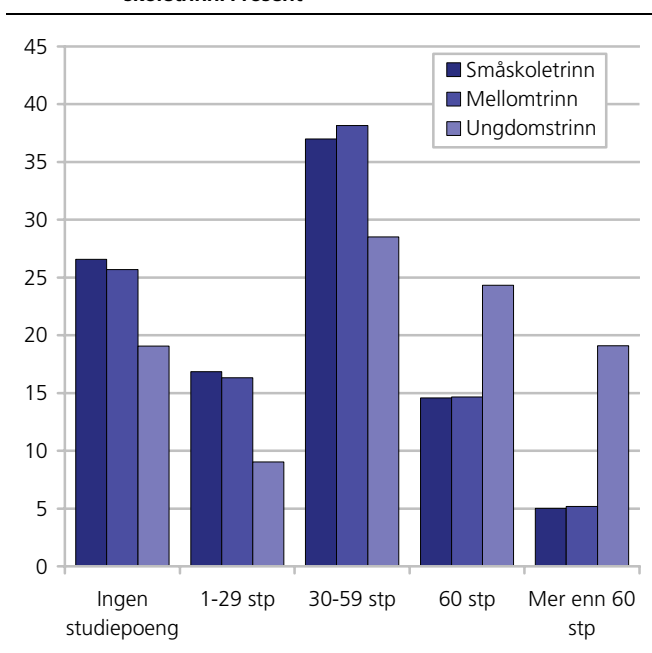
Tre av fire norsklærere har fordypning i faget, men bare en av fire har høy formell kompetanse. Kvinnelige og mannlige norsklærere har i nesten like stor grad fordypning i faget. Blant norsklærere over 50 år finner vi at om lag en av tre mangler fordypning i faget. Samtidig er det i denne gruppen vi finner en stor andel med høy kompetanse. Nesten en av tre norsklærere over 50 år har 60 studiepoeng eller mer i faget (se også vedleggstabell 9).

11.1. Liten forskjell mellom småskoletrinnet og mellomtrinnet

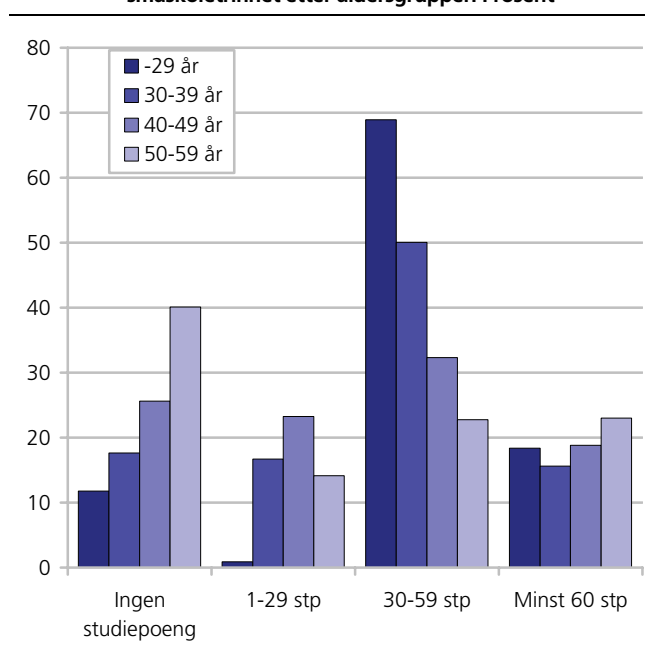
Kompetanseprofilen i norskfaget etter skoletrinn viser ingen betydelig forskjell mellom småskoletrinnet og mellomtrinnet. Tre firedeler av lærerne har kompetanse i faget, mens to av ti har 60 studiepoeng eller mer. På ungdomstrinnet har åtte av ti fordypning i faget, mens halvparten (48 prosent) har 60 studiepoeng eller mer (figur 11.1).

Bryter vi videre opp de ulike trinnene i småskoletrinnet, mellomtrinnet og ungdomstrinnet og alder, finner vi noe mer forskjell på småskoletrinnet og mellomtrinnet. Med hensyn til fordypning i faget er sammenhengen den samme - de under 50 år har i betydelig større grad fordypning i faget enn de eldre (figurene 11.2 og 11.3). På småskoletrinnet finner vi en markant forskjell mellom de som har og ikke har fordypning i faget etter alder. Likevel er andelen uten fordypning i norsk blant de over 60 år 38 prosent mot 48 prosent på henholdsvis småskoletrinnet og mellomtrinnet. Blant de under 40 år er andelen godt under 20 prosent på begge de aktuelle trinnene. Også i forhold til fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer i faget finner vi en forskjell mellom småskoletrinnet og mellomtrinnet. Selv om vi ikke finner forskjeller i andelen med slik kompetanse i faget er fordelingen mellom aldersgruppene forskjellig på de to skoletrinnene. Blant de som underviser på småskoletrinnet er det de yngste og de eldste som i størst grad har fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer, mens på mellomtrinnet er det lærere i aldersgruppen mellom - 30 til 60 år - som har tilsvarende kompetanse.

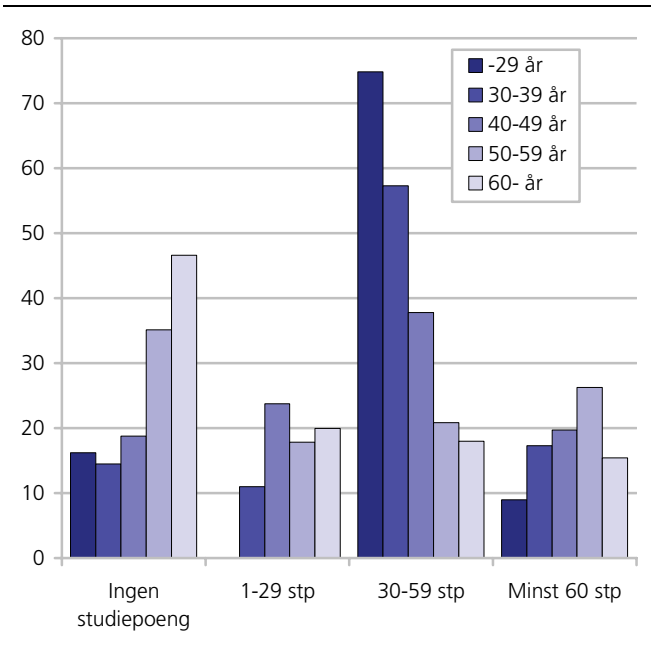
Figur 11.1. Andel lærere i norsk med ulik fordypning i faget etter skoletrinn. Prosent

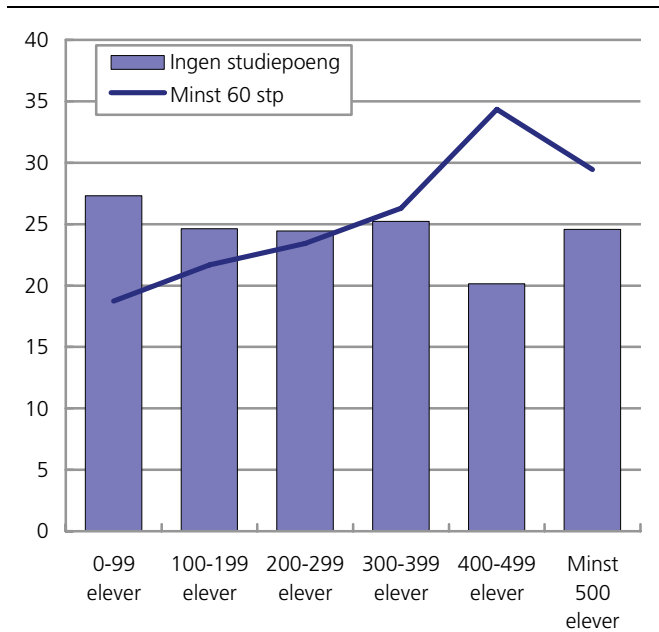
Figur 11.2. Andel lærere med ulik fordypning i norsk på småskoletrinnet etter aldersgrupper. Prosent

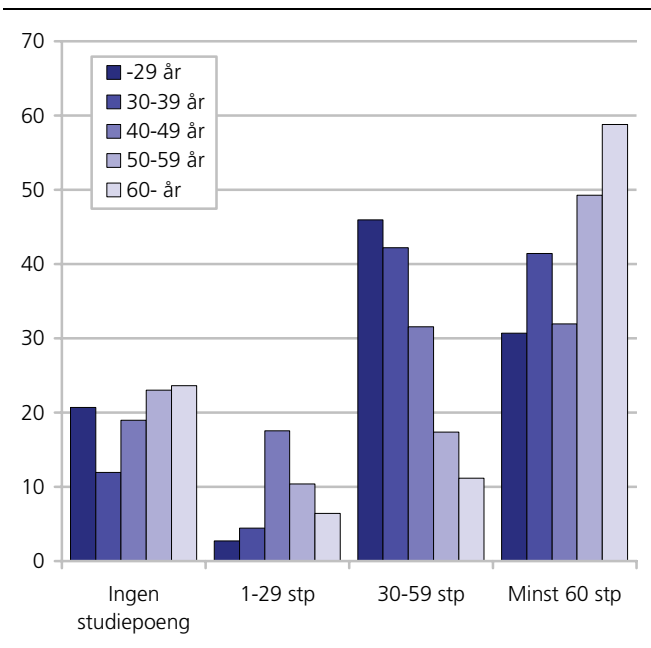
Figur 11.3. Andel lærere med ulik fordypning i norsk på mellomtrinnet etter aldersgrupper. Prosent

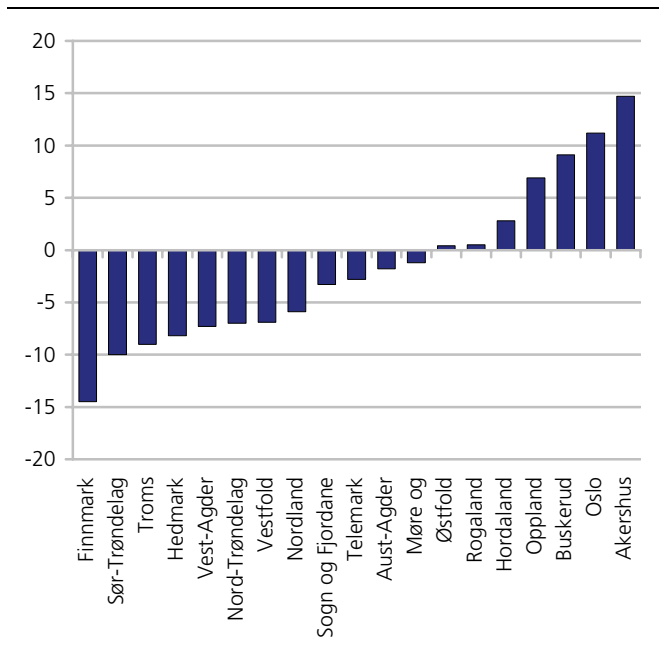
Figur 11.5. Andel lærere med minst 60 studiepoeng i norsk eller som mangler fordypning i faget etter skolestørrelser. Prosent

Figur 11.4. Andel lærere med ulik fordypning i norsk på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. Prosent

Figur 11.6. Andel norsklærere med 60 studiepoeng eller mer i forhold til landsgjennomsnittet. Prosent

På ungdomstrinnet ligger andelen med fordypning i faget rundt 20 prosent uavhengig av alder (figur 11.4). Aldersgruppen 30-39 år skiller seg positivt ut. For denne gruppen er andelen med fordypning hele 90 prosent. For aldersgruppene 50-59 år og 60 år eller eldre er andelen med 60 studiepoeng eller mer henholdsvis 49 og 59 prosent. Dette er betydelig større andeler enn blant de under 50 år hvor vi finner at andelen blant lærere under 30 år og i aldersgruppen 40-49 år er 30 prosent, mot 42 prosent i aldersgruppen 30-39 år.

11.2. Flere fagkompetente på de største skolene

Historisk finner vi en sammenheng mellom skolestørrelse og skoletype. Blant de store skolene er det mange ungdomsskoler. Det er derfor ikke uventet også å finne en positiv sammenheng mellom skolestørrelse og andel med fordypning tilsvarende 60 studiepoeng eller mer i norsk. Figur 11.5 viser at andelen uten fordypning i norsk ligger rundt 25 prosent uavhengig av skolestørrelse, men at det er en positiv sammenheng mellom skolestørrelse og andel med 60 studiepoeng eller mer. Andelen med norskkompetanse tilsvarende 60 studie-

poeng eller mer er under 20 prosent på skoler med mindre enn 100 elever. Tilsvarende finner vi at denne andelen er 35 prosent på skoler med 400-499 elever.

11.3. Høy kompetanse i Oslo/Akershus

Figur 11.6 illustrerer kompetansecforskjeller blant norsklærere med minst 60 studiepoeng etter fylke. Figuren viser at Oslo og Akershus har langt større andeler med lærere i grunnskolen med 60 studiepoeng eller mer (henholdsvis 37 og 40 prosent) enn hva vi finner i andre fylker. I andre enden av skalaen finner vi Finnmark. Her har kun 10 prosent av norsklærerne 60 studiepoeng eller mer. Forskjellen kan dermed avleses i figur 11.2 som den absolutte differansen mellom størrelsen for stolpen for Akershus (15) og størrelsen på stolpen for Finnmark (-14), dvs. 39 prosentpoeng.

12. Samfunnsfag

To av tre (66 prosent) har fordypning i samfunnsfag og en av fire (25 prosent) har minst 60 studiepoeng i faget. Mens vi blant de mannlige lærerne finner at tre av fire (74 prosent) har fordypning i faget, gjelder dette halvparten (48 prosent) av de kvinnelige lærerne i faget. Også med tanke på kompetanse tilsvarende 60 studiepoeng eller mer finner vi forskjell mellom kvinnelige og mannlige lærere i mennenes favør. 37 prosent av de mannlige samfunnsfaglærerne har 60 studiepoeng eller mer i faget, mot kun 20 prosent av de kvinnelige (vedleggstabell 10).

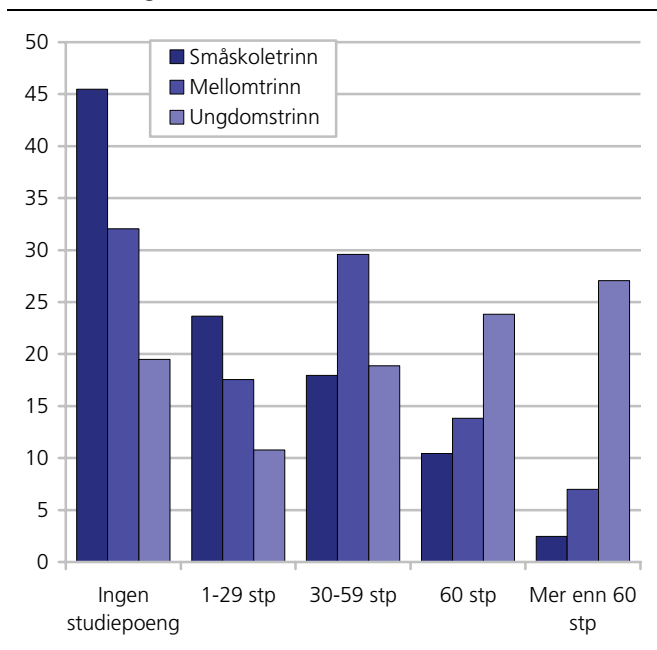
Hele åtte av ti av lærere yngre enn 39 år har fordypning i faget. Tilsvarende finner vi at det gjelder for kun seks av ti samfunnsfaglærere i aldersgruppene 40-49 år og 50-59 år. Blant samfunnsfaglærerne i gruppen 60 år eller eldre har halvparten fordypning i faget.

Størst tetthet av lærere med fordypning i faget finner vi naturligvis på ungdomstrinnet. Her har åtte av ti lærere i faget fordypning i faget og over halvparten (51 prosent) har kompetanse i faget tilsvarende 60 studiepoeng eller mer. Tilsvarende finner vi at nesten syv av ti (69 prosent) har fordypning i faget på mellomtrinnet og over halvparten på småskoletrinnet (54 prosent). Når vi ser på andelen med svært høy kompetanse (60 studiepoeng eller mer) finner vi at to av ti (21 prosent) mot en av ti (13 prosent) på henholdsvis mellomtrinnet og småskoletrinnet har slik kompetanse i faget (figur 12.1).

12.1. Stor grad av fordypning blant de yngste

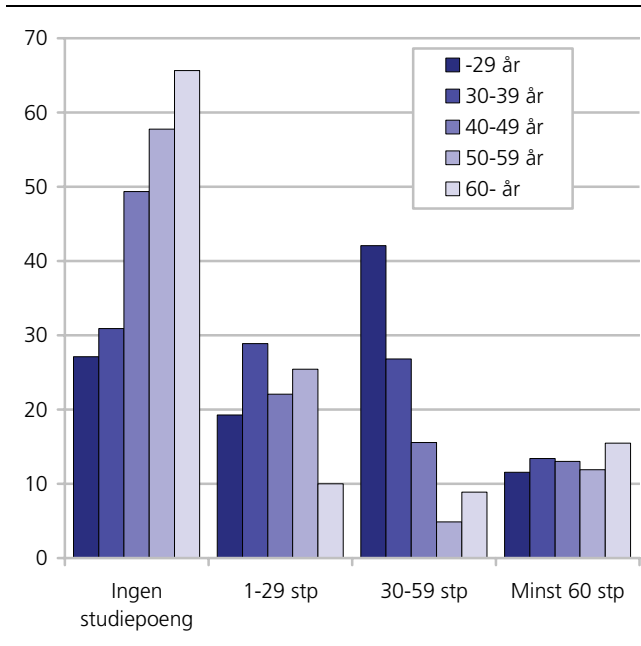
Når vi ser på kompetanseprofilen i forhold til alder innenfor de ulike trinnene ser vi av figur 12.2 at lærere under 40 år har vesentlige større grad enn andre fordypning i samfunnsfag på småskoletrinnet. Dette gjelder nesten syv av ti for henholdsvis lærergruppen under 30 år og gruppen 30-39 år. Til sammenligning er andelen blant de som underviser i faget i aldersgruppen 60 år og eldre en av tre (34 prosent). Ser vi derimot på andelen med 60 studiepoeng eller mer finner vi ingen betydelig forskjell mellom aldersgruppene våre. Drøye ti prosent, uavhengig av alder, har fordypning i faget tilsvarende 60 studiepoeng eller mer.

Figur 12.1. Andel lærere i samfunnsfag med ulik fordypning i faget etter skoletrinn. Prosent

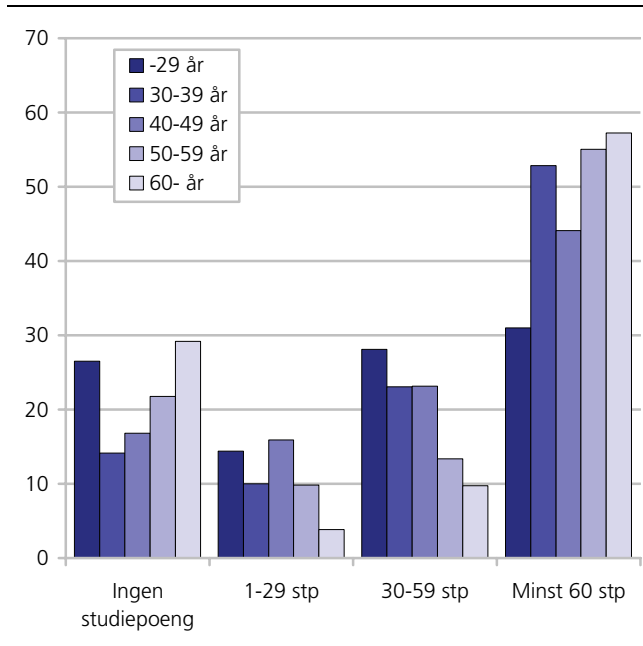

På mellomtrinnet finner vi større aldersforskjeller enn på småskoletrinnet. Også her er det de yngste lærerne som i størst grad har fordypning i faget. Men her er forskjellen mellom gruppen under 30 år og gruppen 30-39 år vesentlige. Mens ni av ti lærere i faget under 30 år på trinnet har fordypning i faget gjelder dette to av ti i aldersgruppen 30-39 år (figur 12.3). Også med hensyn til høy kompetanse i faget (60 studiepoeng eller mer) finner vi forskjeller fra småskoletrinnet. Selv om andelen med fordypning i faget er stor for gruppen under 30 år er andelen med 60 studiepoeng eller mer bare en av ti. I alle de andre aldersgruppene er andelen med tilsvarende kompetanse høyere. Høyest er den blant de eldste (60 år eller mer). Her har flere enn hver fjerde tilsvarende kompetanse.

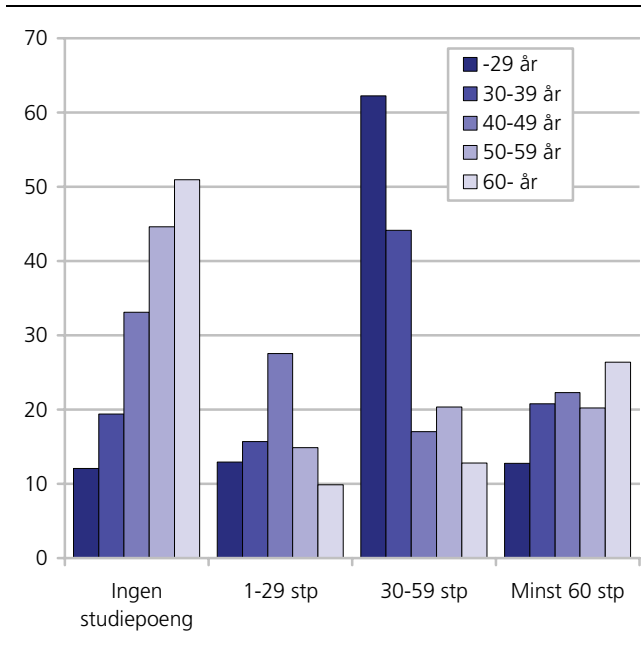
Figur 12.2. Andel lærere med ulik fordypning i samfunnsfag på småskoletrinnet etter aldersgrupper. Prosent

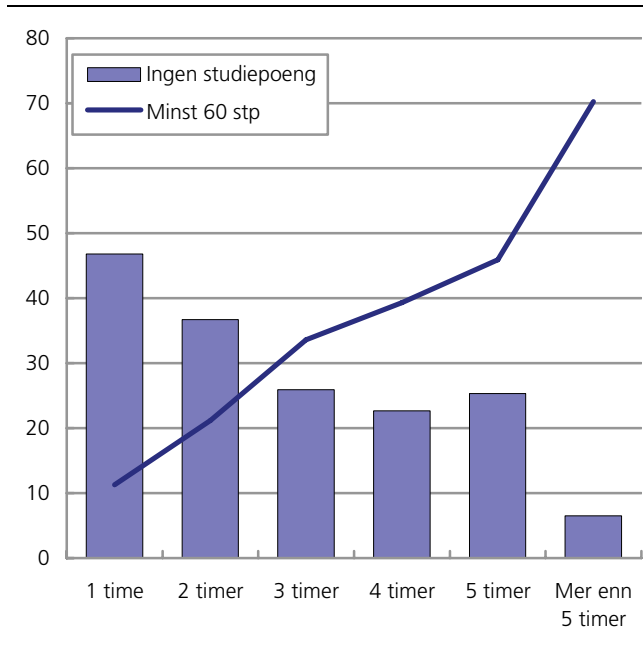
Figur 12.4. Andel lærere med ulik fordypning i samfunnsfag på ungdomstrinnet etter aldersgrupper. Prosent

Figur 12.3. Andel lærere med ulik fordypning i samfunnsfag på mellomtrinnet etter aldersgrupper. Prosent

Figur 12.5. Andel lærere uten eller med lang fordypning i samfunnsfag etter undervisningstimer per uke. Prosent

På ungdomstrinnet finner vi at andelen med fordypning i faget faktisk er lavest blant de yngste og eldste. I aldersgruppene under 30 år og 60 år eller eldre har syv av ti fordypning i faget, mens dette er tilfellet for mellom to av ti og en av ti for de andre aldersgruppene (figur 12.4). Ser vi på andelen lærere på trinnet med svært høy kompetanse (60 studiepoeng eller mer) finner vi at aldersgruppene under 30 år og 40-49 år skiller seg fra de andre med en andel mindre enn halvparten på dette kompetansenivået. Høyest andel med 60 studiepoeng eller mer finner vi i gruppen 60 år eller eldre hvor nesten seks av ti har kompetanse i faget på dette nivået.

12.2. Høy fagkompetanse blant de som underviser mest

Andelen med kompetanse i samfunnsfag er stigende med antall undervisningstimer per uke (figur 12.5). Halvparten av lærerne som underviser en time i faget per uke mangler fordypning i faget, mens dette er tilfellet for kun en av ti blant de som underviser mer enn fem timer per uke. Ser vi på andelen med svært god kompetanse, ser vi at den stiger kraftig med antall undervisningstimer. Bare en av ti av de som underviser en time per uke har 60 studiepoeng eller mer, mens dette er tilfellet for syv av ti blant de som underviser samfunnsfag 5 timer eller mer per uke.

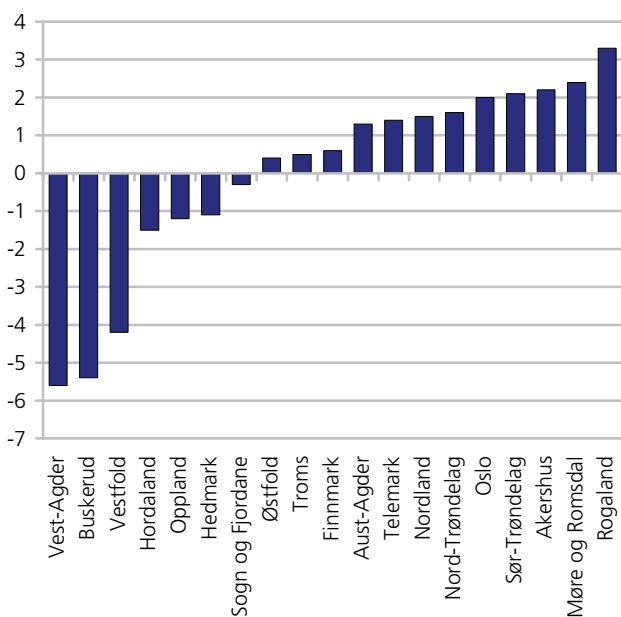
13. Grunnutdanning

For å undervise i grunnskolen kreves godkjent lærerutdanning. Andelen som underviser i grunnskolen uten godkjent lærerutdanning er ofte brukt som mål på kompetanse i grunnskolen. Se f.eks. T. Falch og B. Strøm, (2005).

13.1. De fleste har godkjent utdanning

Kun fire prosent av utvalget oppgir at de ikke har noen form for pedagogisk utdanning. I figur 13.1 har vi uttrykt fordeling av undervisningspersonell uten godkjent utdanning i forhold til fordelingene av lærerkrefter i de ulike fylkene. Figuren viser stor variasjon mellom andel lærer uten godkjent utdanning i forhold til andel med godkjent utdanning i ulike fylker. Vest-Agder er det fylke som har størst andel av lærere uten godkjent utdanning i forhold til lærerkrefter i fylket, tett etterfulgt av Buskerud.

Figur 13.1. Andel lærere uten godkjent lærerutdanning

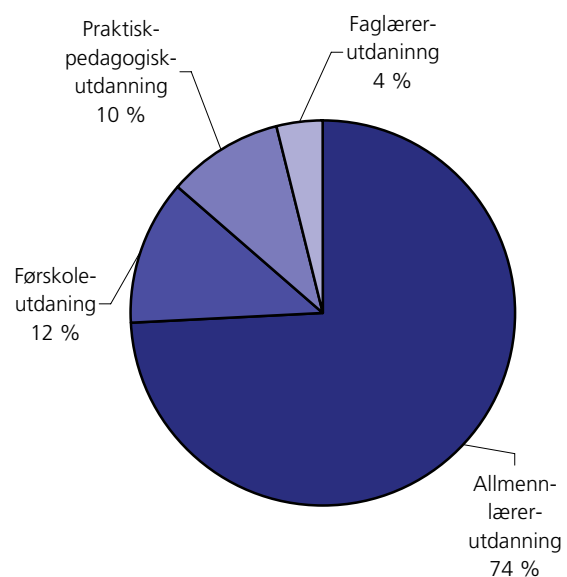

13.2. Tre av fire er allmennlærere

Tre av fire (74 prosent) lærere i grunnskolen har allmennlærerutdanning. En av ti har henholdsvis førskoleutdanning (12 prosent) og praktiskpedagogisk utdanning (10 prosent). De siste fire prosentene av undervisningspersonalet med en pedagogisk utdanning har en faglærerutdanning (figur 13.2).

Tabell 13.1 viser hvordan fordeling av ulike pedagogiske utdanninger fordeler seg i grunnskolen etter fylke. De tre nordligste fylkene samt Vest-Agder og Sogn og Fjordane skiller seg ut med store andeler allmennlærere. Spesielt Nordland hvor nesten ni av ti lærere har allmennlærerutdanning. Lavest er andelen i Oslo hvor vi finner at færre enn seks av ti lærere har allmennlærerutdanning.

Figur 13.2. Andel lærere i grunnskolen etter type utdanning, 2005

Andelen med universitetsutdannede grunnskolelærere i Osloskolen er høy. Nesten en tredjedel (31 prosent) oppgir praktiskpedagogisk utdanning på spørsmålet om hvilken pedagogisk utdanning de innehar. Lavest er andelen i Vest-Agder hvor under fire prosent av de som underviser i grunnskolen med godkjent utdanning har pedagogisk utdanning fra ett universitet. Østfold og Nordland skiller seg ut med henholdsvis den høyeste og laveste andelen med førskolelærerutdanning. Videre finner vi en svært høy andel med faglærerutdanning i Telemark hvor tre ganger så mange som landsgjennomsnittet har en slik pedagogisk utdanning.

Tabell 13.1. Andel lærere med godkjent lærerutdanning etter type og fylke. Prosent

	Allmenn- lærer utdanning	Førskole- lærer- utdanning	Faglærer- utdanning	Praktisk pedagogisk utdanning (PPU)
Østfold	73	15	4	8
Akershus	62	8	6	24
Oslo	58	6	4	31
Hedmark	80	10	4	6
Oppland	76	12	6	6
Buskerud	75	5	7	13
Vestfold	75	7	5	13
Telemark	72	10	12	7
Aust-Agder	77	10	4	9
Vest-Agder	82	6	8	4
Rogaland	77	10	2	12
Hordaland	79	5	3	13
Sogn og Fjordane	82	9	1	9
Møre og Romsdal	70	6	7	16
Sør-Trøndelag	69	7	3	22
Nord-Trøndelag	81	10	3	7
Nordland	89	5	1	5
Troms	82	5	2	11
Finmark	81	11	4	5

14. Dokumentasjon av undersøkelsen

I dette kapitlet vil vi dokumentere datainnsamlingen. Først presenteres nøkkeltall i tabell 14.1. Deretter følger en presentasjon av ulike feilkilder knyttet til intervjuundersøkelsen og hvordan disse er behandlet før, under og etter datafangsten.

14.1. Planlegging

Statistisk sentralbyrå (SSB) har på oppdrag fra Utdanningsdepartementet gjennomført en kartlegging av fordypning i enkeltfag blant grunnskolelærere i de fagene de underviser i høsten 2005. Datainnhenting og analyser utføres av Seksjon for intervjuundersøkelser og Seksjon for utdanningsstatistikk.

FSeksjon for arbeidsmarked har tilrettelagt utvalg av 5 000 lærere som inngår i kartleggingen. Trekkegrunnlaget bestod av lærere som har en stillingsandel som utgjør minst et halvt årsverk og er mellom 18-65 år.

14.2. Utvalg og beregning av vekter

Trekkegrunnlaget er hentet fra Arbeidstakerregisteret med referansetidspunkt 28. juni 2005. Delpopulasjonen er avgrenset ved hjelp av næringskode "80.102 Grunnskoleundervisning".

Fra GSI hentet vi organisasjonsnummer og klasstrinn for hver skole. Dette gjorde det mulig å koble til data fra Arbeidstakerregisteret, slik at en oppnådde en nær fullstendig inndeling etter barneskoler (1-7), ungdomsskoler (8-10) og kombinerte skoler (alle eller nær alle klasstrinn).

Siden vi ikke har kjennemerke for årsverk direkte i Arbeidstakerregisteret, benyttet vi avtalt arbeidstid i timer pr. uke for å selektere de som har minst et halvparten av den normale arbeidstiden for gruppen. Dette gav følgende utvalgsdesign for undersøkelsen:

- Trekkeenheten er person.
- Direkte trekking (1-trinns trekking).
- Stratifisering etter kjønn og skoleslag (6 disjunkte strata)
- Disproporsjonal allokering, hvor vi trakk likt antall i hvert stratum ($n = 5000 \cdot 6 \cdot 834$)
- Enkel tilfeldig trekking innen hvert stratum

Tabell 14.1. Nøkkeltall. 2005

	Antall	Prosent
Utvalg	4 989	100
Avgang	516	10
Bruttoutvalg	4 473	100
Frafall	483	11
Nettoutvalg	3 990	89 ¹

Innsamlingsmetode	telefon
Intervjutid	12 minutter
Opprinnelig feltperiode	14. november - 22. desember

¹ Som vi skal se senere kan de personene som her er trukket fra utvalget som avgang også regnes som intervju. Svarprosent vil i det tilfellet bli 1,1 prosentpoeng høyere - 90,3.

Dette gir ulik trekk sannsynlighet i de 6 gruppene. Det må derfor benyttes ulike vekter (oppblåsningsfaktorer) for å estimere statistiske størrelser som summer og andeler. Det gir også noe mer komplisert beregning av presisjon (feilmarginer).

Fordelene ved denne planen er at vi oppnår samme kvalitet på analyser av menn og kvinner, og innen de ulike skoleslagene. Det vil være noe varierende kvalitet på fylkesnivå for detaljerte beregninger for små grupper.

14.3. Datainnsamling

Dataene ble samlet inn gjennom telefonintervju i perioden 14. november til 31. desember 2005. Opprinnelig skulle datafangsten avsluttes 22. desember, men ble forlenget noe for å få fullført etter avtale med de aktuelle respondentene. Figur 14.1 viser antall intervju per dag fra oppstart 14. november til siste intervju nyttårs-aften 2005. Etter to uker var nesten to tredeler av alle intervjuene gjennomført (64 prosent).

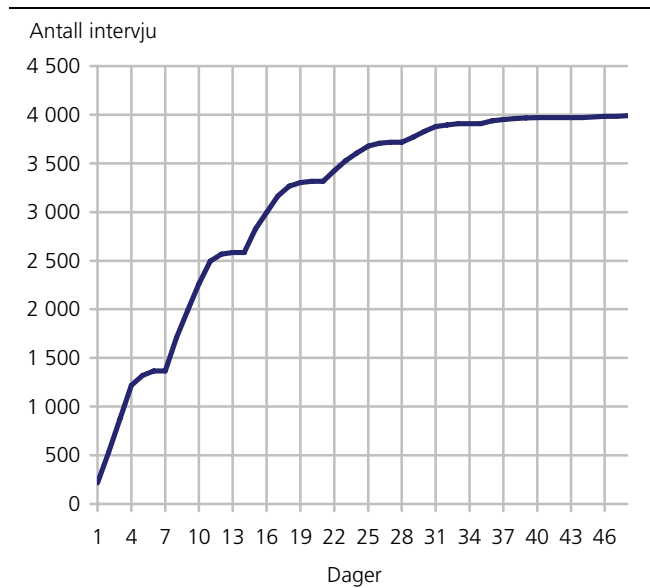
14.4. Frafall

En vil aldri få svar fra alle som er trukket ut til å delta i en frivillig undersøkelse. Av de 4 989 vi hadde trukket ut til undersøkelsen fikk vi tak i og intervjuet 4 506, eller 90 prosent. Av de 4 506 var det 516 som ikke tilhørte målpopulasjonen på intervjutidspunktet. De

ble tatt ut og klassifisert som avganger. Forskjellen mellom de vi hadde trukket ut og de vi ikke kom i kontakt med eller som ikke ønsket eller var forhindret fra å la seg intervjuer utgjør frafallet, til sammen 483 personer. Tabell 4 gir en oversikt over de viktigste årsakene til frafall; de som ikke ønsker å delta, de som er forhindret fordi de i intervjuperioden f.eks. er syke eller på reise, eller ikke mulig å komme i kontakt med via telefon, enten fordi de ikke har telefon eller at vi ikke har vært i stand til å fremskaffe riktig kontaktinformasjon. Tabellen viser at om lag 60 prosent av frafallet skyldes at vedkommende ikke ønsker å la seg intervjuer, 35 prosent har vi ikke klart å komme i kontakt med i løpet av den avsatte intervjuperioden, mens tre prosent ikke nektet å la seg intervjuer, men var forhindret fra å delta i løpet av den avsatte perioden. Av tabell 10 ser vi en klar tendens til at de eldste i større grad enn de yngre nekter å delta når de først er kontaktet, mens de yngste i større grad enn de eldste er mindre tilgjengelig. Tilgjengelighetstrekkene vi finner her er i tråd med hva vi finner i andre undersøkelser. Derimot er det ikke vanlig å finne en så klar tendens til høyere nekterandel blant de eldre. Uansett er frafallet lite i denne undersøkelsen, og som vi skal se senere er

skjevheten som følge av frafallet for de aktuelle kjennemerkene her svært liten og ignorerbar.

Figur 14.1. Svarinnngang etter dager i felt. 2005

Tabell 14.2. Frafall etter ulike frafallsårsaker

	Nekter		Forhindret		Ikke truffet		I alt	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
I alt	295	62,0	16	3,4	165	34,7	476	100,0
Kjønn								
Kvinner	143	60,6	5	2,1	88	37,3	236	100,0
Menn	152	63,3	11	4,6	77	32,1	240	100,0
Aldersgrupper								
Under 30 år	16	35,6	1	2,2	28	62,2	45	100,0
30-39 år	73	56,6	3	2,3	53	41,1	129	100,0
40-49 år	60	63,8	2	2,1	32	34,0	94	100,0
50-59 år	105	69,1	7	4,6	40	26,3	152	100,0
Over 59 år	41	73,2	3	5,4	12	21,4	56	100,0
Fylke								
Østfold	25	64,1	3	7,7	11	28,2	39	100,0
Akershus	10	71,4	1	7,1	3	21,4	14	100,0
Oslo	11	52,4	0	0,0	10	47,6	21	100,0
Hedmark	6	54,5	0	0,0	5	45,5	11	100,0
Oppland	8	61,5	0	0,0	5	38,5	13	100,0
Buskerud	33	61,1	2	3,7	19	35,2	54	100,0
Vestfold	21	77,8	0	0,0	6	22,2	27	100,0
Telemark	28	75,7	0	0,0	9	24,3	37	100,0
Aust-Agder	8	72,7	1	9,1	2	18,2	11	100,0
Vest-Agder	8	36,4	1	4,5	13	59,1	22	100,0
Rogaland	25	49,0	2	3,9	24	47,1	51	100,0
Hordaland	16	66,7	0	0,0	8	33,3	24	100,0
Sogn og Fjordane	22	68,8	2	6,3	8	25,0	32	100,0
Møre og Romsdal	10	83,3	1	8,3	1	8,3	12	100,0
Sør Trøndelag	14	51,9	1	3,7	12	44,4	27	100,0
Nord Trøndelag	14	58,3	1	4,2	9	37,5	24	100,0
Nordland	12	48,0	0	0,0	13	52,0	25	100,0
Troms	4	57,1	1	14,3	2	28,6	7	100,0
Finmark	20	80,0	0	0,0	5	20,0	25	100,0
Skoletype								
Barneskole	114	65,5	7	4,0	53	30,5	174	100,0
Kombinertskole	87	59,2	3	2,0	57	38,8	147	100,0
Ungdomsskole	94	60,6	6	3,9	55	35,5	155	100,0
Kjønn og skoletype								
Kvinner og barneskole	54	62,1	1	1,1	32	36,8	87	100,0
Kvinner og kombinertskole	47	61,0	0	0,0	30	39,0	77	100,0
Kvinner og ungdomsskole	42	58,3	4	5,6	26	36,1	72	100,0
Menn og barneskole	60	69,0	6	6,9	21	24,1	87	100,0
Menn og kombinertskole	40	57,1	3	4,3	27	38,6	70	100,0
Menn og ungdomsskole	52	62,7	2	2,4	29	34,9	83	100,0

Tabell 14.3. Bruttoutvalg og utvalg etter ulike kjennemerker

	Bruttoutvalg		Utvalg		Avvik
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	
I alt	4 473	100,0	4 989	100,0	0,0
Kjønn					
Kvinner	2 199	49,2	2 496	50,0	-0,8
Menn	2 274	50,8	2 493	50,0	0,8
Aldersgrupper					
Under 30 år	347	7,8	429	8,6	-0,8
30-39 år	1 304	29,2	1 463	29,3	-0,1
40-49 år	960	21,5	1 044	20,9	0,6
50-59 år	1 397	31,2	1 486	29,8	1,4
Over 59 år	465	10,4	567	11,4	-1,0
Arbeidssted (fylke)					
Østfold	242	5,4	264	5,3	0,1
Akershus	352	7,9	397	8,0	-0,1
Oslo	350	7,8	395	7,9	-0,1
Hedmark	175	3,9	196	3,9	0,0
Oppland	191	4,3	209	4,2	0,1
Buskerud	200	4,5	228	4,6	-0,1
Vestfold	201	4,5	239	4,8	-0,3
Telemark	178	4,0	196	3,9	0,1
Aust-Agder	117	2,6	124	2,5	0,1
Vest-Agder	166	3,7	186	3,7	0,0
Rogaland	438	9,8	472	9,5	0,3
Hordaland	425	9,5	487	9,8	-0,3
Sogn og Fjordane	137	3,1	143	2,9	0,2
Møre og Romsdal	245	5,5	264	5,3	0,2
Sør-Trøndelag	284	6,3	312	6,3	0,0
Nord-Trøndelag	135	3,0	160	3,2	-0,2
Nordland	334	7,5	373	7,5	0,0
Troms	180	4,0	203	4,1	-0,1
Finnmark	123	2,7	141	2,8	-0,1
Skoletype					
Barneskole	1490	33,3	1661	33,3	0,0
Kombinertskole	1484	33,2	1663	33,3	-0,2
Ungdomsskole	1499	33,5	1665	33,4	0,1
Kjønn og skoletype					
Kvinner - barneskole	731	16,3	831	16,7	-0,3
Kvinner - kombinertskole	727	16,3	833	16,7	-0,4
Kvinner - ungdomsskole	741	16,6	832	16,7	-0,1
Menn - barneskole	759	17,0	830	16,6	0,3
Menn - kombinertskole	757	16,9	830	16,6	0,3
Menn - ungdomsskole	758	16,9	833	16,7	0,2

14.5. Feilkilder og usikkerhet ved resultatene

I en utvalgundersøkelse er kvaliteten på dataene som samles inn betinget av en rekke forhold. Vi skal her se nærmere på noen forhold som kan ha betydning for kvaliteten av dataene i denne undersøkelsen.

14.5.1. Utvalgsskjevhet

I både totaltelling og utvalgundersøkelser kan det oppstå utvalgsskjevhet. Utvalgsskjevhet innebærer at fordelingen etter et bestemt kjennemerke er annerledes blant de som svarte enn de som ble forsøkt intervjuet. I en utvalgundersøkelse kan skjevhet introduseres på tre forskjellige måter.

For det første kan vi snakke om skjevhet når fordelingen av et bestemt kjennemerke er annerledes i utvalget enn i populasjonen som undersøkelsen omfatter. Slik utvalgsskjevhet kan oppstå i utvalgstrekingen, hvor tilfeldigheter kan føre til at forekomsten av enkelte kjennemerker er ulikt fordelt i utvalget og populasjonen. Denne skjevheten skyldes tilfeldigheter i trekkingen, og en kan forvente at de personer som trekkes ut i hver befolkningsgruppe ikke skiller seg systematisk fra

de som ikke trekkes ut. Det blir kontrollert for utvalgsskjevhet når det gjelder kjønn og skoleslag under trekkerutinen og vi kan derfor se bort fra slike feil her.

For det andre kan det oppstå skjevhet i forbindelse med avganger. Med avgang menes personer som ikke lenger er i målgruppen for undersøkelsen. I denne undersøkelsen er målgruppen begrenset til undervisningspersonell som underviser i fagene i grunnskolen høsten 2005³¹. I alt 516 av de som var trukket ut viste seg å ikke undervise høsten 2005. Dette utgjør ti prosent av utvalget vårt. Andelen er så stor at den kan forårsake skjevheter i utvalget. Andelen personer vi står igjen med etter at avganger er fjernet kalles bruttoutvalg. Bruttoutvalget er det utvalget vi faktisk forsøker å intervjuer. Tabell 14.4 viser små forskjeller mellom det utvalget vi trakk og de vi forsøkte å innhente informasjon fra. Ikke uventet finner vi at de kvinnelige underviserne i noe større grad enn de mannlige ikke underviser på intervjudtidspunktet. Dette skyldes blant annet ulike typer permisjoner som fødselspermisjon og studiepermisjon.

³ Døde personer som har utvandret regnes også for utenfor målgruppen

Tabell 14.4. Nettoutvalg og bruttoutvalg etter ulike kjennemerker

	Bruttoutvalg		Utvalg		Avvik
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	
I alt	3 990	100,0	4473	100,0	0,0
Kjønn					
Kvinner	1 956	49,0	2199	49,2	-0,1
Menn	2 034	51,0	2274	50,8	0,1
Aldersgrupper					
Under 30 år	302	7,6	347	7,8	-0,2
30-39 år	1 173	29,4	1304	29,2	0,2
40-49 år	865	21,7	960	21,5	0,2
50-59 år	1 242	31,1	1397	31,2	-0,1
Over 59 år	408	10,2	465	10,4	-0,2
Arbeidssted (fylke)					
Østfold	215	5,4	242	5,4	0,0
Akershus	313	7,8	352	7,9	0,0
Oslo	299	7,5	350	7,8	-0,3
Hedmark	162	4,1	175	3,9	0,1
Oppland	169	4,2	191	4,3	0,0
Buskerud	179	4,5	200	4,5	0,0
Vestfold	176	4,4	201	4,5	-0,1
Telemark	153	3,8	178	4,0	-0,1
Aust-Agder	103	2,6	117	2,6	0,0
Vest-Agder	159	4,0	166	3,7	0,3
Rogaland	406	10,2	438	9,8	0,4
Hordaland	371	9,3	425	9,5	-0,2
Sogn og Fjordane	125	3,1	137	3,1	0,1
Møre og Romsdal	216	5,4	245	5,5	-0,1
Sør-Trøndelag	256	6,4	284	6,3	0,1
Nord-Trøndelag	124	3,1	135	3,0	0,1
Nordland	297	7,4	334	7,5	0,0
Troms	155	3,9	180	4,0	-0,1
Finnmark	112	2,8	123	2,7	0,1
Skoletype					
Barneskole	1 315	33,0	1490	33,3	-0,4
Kombinertskole	1 332	33,4	1484	33,2	0,2
Ungdomsskole	1 343	33,7	1499	33,5	0,1
Kjønn og skoletype					
Kvinner - barneskole	644	16,1	731	16,3	-0,2
Kvinner - kombinertskole	655	16,4	727	16,3	0,2
Kvinner - ungdomsskole	657	16,5	741	16,6	-0,1
Menn - barneskole	671	16,8	759	17,0	-0,2
Menn - kombinertskole	677	17,0	757	16,9	0,0
Menn - ungdomsskole	686	17,2	758	16,9	0,2

Andelen personer vi oppnådde intervju med kalles nettoutvalget. Den andelen som består av differansen mellom brutto- og nettoutvalget kalles frafall. Frafall kan føre til skjevhet mellom bruttoutvalget og nettoutvalget når fordelingen av et bestemt kjennemerke er annerledes blant de som svarte, enn blant de som ble forsøkt intervjuet. Skjevhet innebærer at nettoutvalget ikke er statistisk representativt for målgruppen. Skjevhet i forhold til ett kjennemerke medfører ikke nødvendigvis at nettoutvalget er skjevt i forhold til andre kjennemerker. På den annen side gir godt samsvar mellom fordelingene i nettoutvalget og bruttoutvalget for ett eller flere kjennemerker ingen garanti for at utvalget ikke er skjevt på andre kjennemerker. I vurderingen av utvalgsskjevhet bør en derfor analysere avvikene mellom netto- og bruttoutvalget.

Tabell 14.4 gir mulighet for å belyse eventuelle skjevheter på grunn av frafallet for kjønn, alder, fylke og skoletype, samt kombinasjonen av kjønn og skoletype. Dette kan en gjøre ved å sammenlikne fordelingene i bruttoutvalget med fordelingene i nettoutvalget. Der-

som det er stort avvik mellom disse to, viser dette at det foreligger utvalgsskjevhet for disse gruppene. Tabellen viser kun marginal forskjell mellom nettoutvalget og bruttoutvalget som følge av frafallet.

Av tabellene 14.3 og 14.4 kan vi se at både feilen som skyldes forskjeller mellom målgruppen vi kunne identifisere i trekkeregisteret vårt og de vi endte opp med som målgruppe på intervjutidspunktet - dekningsfeil - og forskjellen mellom de som inngår i målgruppen på intervjutidspunktet og de vi faktisk fikk intervjuet - frafallsfeil - i stor grad forsterker hverandre og at dekningsfeilen er den feilkilden som bidrar mest. Likevel er det rimelig å ignorere utvalgsskjevheter her.

14.5.3. Utvalgsvarians

Fordi resultatene bygger på opplysninger fra et utvalg av den populasjonen undersøkelsen dekker, er det knyttet en viss usikkerhet til dem. Denne usikkerheten kalles utvalgsvarians. I og med at utvalget er trukket etter reglene for tilfeldig trekking, er det mulig å beregne hvor stor utvalgsvariansen kan forventes å bli.

Et hyppig brukt mål på usikkerheten i resultatet for et kjennemerke, er standardavviket til den observerte verdien av dette kjennemerket. Størrelsen på dette standardavviket avhenger av tallet på observasjoner i utvalget, måten utvalget er trukket på og av fordelingen til det aktuelle kjennemerket i populasjonen. Fordelingen i populasjonen kjenner vi ikke, men det er mulig å anslå standardavviket i utvalgsfordelingen ved hjelp av observasjonene i utvalget.

Det er ikke foretatt egne beregninger av slike anslag for denne undersøkelsen. Tabell 14.5 viser likevel tilnærmet størrelse på standardavviket for observerte prosentandeler ved ulike utvalgsstørrelser. Av tabell 13 går det fram at usikkerheten minker når antall observasjoner øker, og at usikkerheten øker når observasjoner minker og når prosenttallet nærmer seg 50.

Ved hjelp av standardavviket er det mulig å beregne et intervall som med en bestemt sannsynlighet inneholder den sanne verdi av en beregnet størrelse (den verdien vi ville ha fått dersom vi hadde foretatt en totaltelling i stedet for en utvalgsundersøkelse). Slike intervaller kalles konfidensintervaller hvis de er konstruert på en bestemt måte: La M være den beregnede størrelsen og S være et anslag for standardavviket til M , Konfidensintervallet blir da intervallet med grenser $(M-2*S)$ og $(M+2*S)$. Denne metoden vil med omtrent 95 prosent sannsynlighet gi et intervall som inneholder den sanne verdien.

For å illustrere hvordan en kan bruke tabell 7 for å finne konfidensintervaller kan vi ta utgangspunkt i andelen lærere på ungdomstrinnet med høy grad av fordypning i matematikk. 30 prosent av matematikklærerne på ungdomstrinnet har minst 60 studiepoeng i faget. Anslaget på standardavviket til et observert prosenttall på 30 er 1,8 når antall observasjoner er 1 000. Konfidensintervallet for den sanne verdi får grensene $30 \pm 2 * 1,8$. Det vil si at intervallet som strekker seg fra 26,4 til 33,6 prosent med 95 prosent sannsynlighet inneholder den tallstørrelsen en ville fått om alle som underviser i matematikk hadde vært med i undersøkelsen.

Ofte er det ønskelig å sammenlikne prosenttall for flere grupper. Når to usikre tall sammenliknes, vil usikkerheten på forskjellen mellom dem vanligvis bli større enn usikkerheten knyttet til hvert enkelt tall. Standardavviket til forskjeller mellom to prosenttall er lik kvadratrotten av summen av kvadratene av standardavvikene til enkelttallene. Når en har anslag for standardavviket til slike forskjeller, kan en konstruere konfidensintervall for den sanne verdi på samme måte som beskrevet ovenfor.

14.6. PC-assistert intervjuing, innsamlingsfeil og bearbeidingsfeil

I enhver undersøkelse, både i totaltelling og utvalgsundersøkelser, vil det forekomme svar som er feil. Feilene kan oppstå både i forbindelse med innsamlingen og under bearbeidingen.

Datainnsamlingen i denne undersøkelsen foregikk ved hjelp av pc. Intervjuerne ringte opp respondentene, leste opp spørsmålene fra dataskjermen og registrerte svarene direkte på maskinen. En fordel med PC-assistert intervjuing er at en øker mulighetene for å tilpasse spørsmålene i overensstemmelse med respondentens situasjon og svar på tidligere spørsmål, i for hold til det som er mulig ved bruk av papirskjema. Videre gir PC-assistert intervjuing mulighet for direkte kontroll av svarkonsistens mellom ulike spørsmål. I denne kartleggingen er det sentralt å måle fordypning eller utdanning i enkeltfag. Utdanningen kan være tilegnet i ulike utdanninger og til ulik tid. Skjemaet skiller videre på fordypning utover det obligatoriske i det enkelte fag. I det elektroniske skjemaet er det derfor lagt inn en sjekk for å kontrollere at utdanning utover det obligatoriske er konsistent med det som er rapportert som total fordypning i det enkelte fag. En slik sjekk forhindrer ikke at den rapporterte totale utdanningen i faget eller utdanningen over det obligatoriske faktisk er riktig. Bare at det ikke er rapportert inkonsistent innbyrdes. I tillegg er det for hvert spørsmål lagt inn grenser for gyldige verdier.

Alle disse sidene ved PC-assistert intervjuing fører til økt datakvalitet. Innsamlingsfeil som skyldes intervjuens feilregistreringer, blir langt mindre enn ved bruk av papirskjema. Vi unngår registrering av ugyldige verdier og vi oppnår et redusert frafall på enkeltspørsmål ved at mulighetene for hoppfeil reduseres. PC-assistert intervjuing hindrer likevel ikke alle feil. Redusert datakvalitet kan for eksempel være et resultat av dårlig formulerte spørsmål, eller at det er dårlig samsvar mellom spørsmål og svaralternativer.

Innsamlingsfeil kan også komme av at intervjupersonen avgir feil svar. Det kan skyldes vansker med å huske forhold tilbake i tiden. Det kan også skyldes misforståelser av spørsmål. Når det blir spurt om forhold som folk erfaringsmessig finner kompliserte, må en regne med å få en del feilaktige svar. Bearbeidingsfeil er avvik mellom den verdien som registreres inn og den verdien som til slutt rapporteres ut. I dette tilfelle er det gjort en del omregninger av utdanningsforhold til studiepoeng. Gjennom ulike kontroller har man søkt å finne feil og rette dem opp.

Når en har rettet opp feil så langt det er mulig, er erfaringen at de statistiske resultatene i de fleste tilfeller påvirkes forholdsvis lite av både innsamlingsfeil og bearbeidingsfeil. Virkningen av feil kan likevel være av betydning i noen tilfeller. Det gjelder særlig hvis feilen er systematisk, det vil si at den samme feilen gjøres

relativt ofte. Tilfeldige feil har forventningen 0, og medfører ikke skjevhet i estimatene. En tenker seg at feil som ikke er systematiske trekker like mye i hver retning, og at de derfor har svært liten effekt.

Tabell 14.5. Forventet standardavvik for observerte prosentandeler ved ulike utvalgstørrelser

Prosent Antall observasjoner	5/95	10/90	15/85	20/80	25/75	30/70	35/65	40/60	50/50
25	5,4	7,5	8,9	10,0	10,8	11,5	11,9	12,2	12,5
50	3,8	5,2	6,2	7,0	7,6	8,0	8,3	8,6	8,7
100	2,7	3,7	4,4	4,9	5,3	5,6	5,9	6,0	6,2
200	1,9	2,6	3,1	3,5	3,8	4,0	4,1	4,3	4,3
300	1,5	2,1	2,5	2,8	3,1	3,2	3,4	3,5	3,5
500	1,2	1,6	2,0	2,2	2,4	2,5	2,6	2,7	2,7
1 000	0,8	1,2	1,4	1,5	1,7	1,8	1,8	1,9	1,9
1 200	0,8	1,1	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7	1,7	1,8
1 500	0,7	0,9	1,1	1,3	1,4	1,4	1,5	1,5	1,6
2 000	0,6	0,8	1,0	1,1	1,2	1,3	1,3	1,3	1,4
2 500	0,5	0,7	0,9	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2
3 000	0,5	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1
4 000	0,4	0,6	0,7	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9	1,0
5 000	0,4	0,5	0,6	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,9

Referanser

Falch, T. og Strøm, B. (2005). *Fordeling av lærerressurser mellom norske grunnskoler*. Artikkel i Utdanning 2005. Statistisk sentralbyrå

Gustafsson, Jan-Eric (2003). *What do we know about effects of school resources on education results?* Paper presentert på konferansen: What can educational policies achieve? Stockholm, 2003

Lagerstrøm, B. O. (2000a). Kompetanse i grunnskolen. Hovedresultater 1999/2000. Notater 2000/72. Statistisk sentralbyrå

Lagerstrøm, B. O. (2000b). Kompetanse i grunnskolen, del 2. Dokumentasjonsrapport. Notater 2000/70. Statistisk sentralbyrå

NOU 1997/25: Ny kompetanse, grunnlaget for en helhetlig etter- og videreutdanningspolitikk. Akademika

Roll-Hansen, D. (1999). Kompetanse i grunnskolen. Dokumentasjonsrapport. Notater 1999/30. Statistisk sentralbyrå

St.meld.nr.30 (2003-2004). Kultur for læring

St.meld.nr.33 (2002-2003). *Om ressursituasjonen i grunnopplæringen m.m*

Vedlegg A

Tabeller

Tabell 1. Fordypning i engelsk. Studiepoeng blant lærere som underviser i engelsk etter ulike kjennetegn. 2005. Prosent

	Ingen studiepoeng	1-29 stp	30-59 stp	60 stp	Mer enn 60 stp	I alt (vektet)	Antall- (uvektet)
I alt	51,2	6,5	15,0	20,4	6,9	100,0	1515
Kjønn							
Mann	42,4	7,7	16,0	23,5	10,5	100,0	658
Kvinne	53,7	6,2	14,7	19,5	5,9	100,0	857
Aldersgruppe							
-29 år	65,7	2,1	10,9	18,8	2,5	100,0	138
30-39 år	50,3	6,5	18,1	19,3	5,8	100,0	439
40-49 år	54,9	8,6	14,3	17,9	4,4	100,0	350
50-59 år	46,3	6,6	15,5	22,3	9,3	100,0	440
60- år	43,9	5,0	10,4	26,6	14,1	100,0	148
Ansattgrupper							
0-4 år	67,6	4,2	8,7	15,0	4,5	100,0	213
5-9 år	61,5	4,8	11,5	17,0	5,2	100,0	363
10-14 år	46,7	7,1	21,9	18,0	6,4	100,0	223
15-19 år	50,6	7,9	17,8	16,7	7,0	100,0	127
20-24 år	36,8	11,2	17,2	27,2	7,6	100,0	141
25-29 år	37,5	9,7	24,9	20,3	7,6	100,0	164
30 år eller mer	43,6	5,3	9,8	30,5	10,8	100,0	284
Pedagogisk utdanning							
Allmennlærerutdanning	48,4	7,6	18,3	22,1	3,5	100,0	1083
Førskoleutdanning	78,4	5,9	7,1	6,5	2,1	100,0	141
Faglærerutdanning	65,0	0,0	7,7	15,2	12,1	100,0	27
Praktiskpedagogiskutdanning	33,3	2,3	5,9	29,6	28,9	100,0	177
Ingen pedagogisk utdanning/ikke fullført	36,4	0,0	3,6	21,6	38,3	100,0	84
Hovedtrinn							
Småskoletrinn	68,9	7,5	8,6	12,8	2,2	100,0	414
Mellomtrinn	52,0	6,2	19,9	18,5	3,4	100,0	442
Ungdomstrinn	25,8	5,5	18,0	33,2	17,4	100,0	659
Undervisningstimer per uke							
1 time	74,0	7,7	6,8	9,3	2,2	100,0	295
2 timer	55,1	7,6	17,9	15,3	4,2	100,0	324
3 timer	46,2	6,3	16,5	24,3	6,7	100,0	365
4 timer	42,2	4,1	22,8	23,7	7,3	100,0	128
5 timer	47,8	3,7	13,8	32,0	2,7	100,0	58
Mer enn 5 timer	19,7	5,0	18,6	37,5	19,2	100,0	345
Skoleslag							
Barneskole	60,1	7,2	14,1	16,0	2,6	100,0	593
Ungdomsskole	23,8	4,1	15,1	37,0	19,9	100,0	417
Barne- og ungdomsskole	48,5	6,5	17,4	19,3	8,3	100,0	505
Skolestørrelse							
0-99 elever	62,7	11,1	13,1	11,7	1,4	100,0	203
100-199 elever	59,5	5,9	16,2	12,9	5,5	100,0	260
200-299 elever	47,0	8,6	14,6	26,3	3,5	100,0	303
300-399 elever	48,8	2,9	14,4	25,4	8,6	100,0	367
400-499 elever	48,6	6,0	18,0	19,3	8,0	100,0	188
Minst 500 elever	40,4	6,9	14,1	22,1	16,4	100,0	194
Arbeidssted (fylke)							
Østfold	48,4	3,0	22,5	14,2	11,8	100,0	57
Akershus	52,6	4,4	9,8	23,6	9,5	100,0	129
Oslo	45,0	5,4	21,6	15,7	12,2	100,0	102
Hedmark	62,0	5,7	10,3	18,8	3,1	100,0	69
Oppland	57,5	1,5	7,8	30,3	2,9	100,0	66
Buskerud	37,9	9,2	24,2	23,1	5,5	100,0	60
Vestfold	35,2	2,3	15,3	38,2	9,0	100,0	54
Telemark	47,3	11,2	7,8	30,0	3,6	100,0	56
Aust-Agder	60,7	7,8	15,2	11,8	4,6	100,0	44
Vest-Agder	55,3	7,7	9,4	23,8	3,8	100,0	67
Rogaland	52,9	4,0	13,9	22,3	7,0	100,0	153
Hordaland	53,1	2,8	7,0	24,9	12,1	100,0	139
Sogn og Fjordane	54,2	4,0	21,1	16,7	4,0	100,0	62
Møre og Romsdal	53,3	7,1	23,3	12,7	3,5	100,0	84
Sør-Trøndelag	48,3	13,7	10,9	15,8	11,3	100,0	92
Nord-Trøndelag	40,4	5,9	34,3	15,4	4,1	100,0	45
Nordland	55,4	13,0	19,6	9,7	2,2	100,0	123
Troms	41,5	12,4	17,8	22,0	6,4	100,0	67
Finnmark	61,6	7,5	12,2	16,3	2,4	100,0	46

Tabell 2. Fordypning i heimkunnskap. Studiepoeng blant lærere som underviser i heimkunnskap etter ulike kjennetegn. 2005. Prosent

	Ingen studiepoeng	1-29 stp	30-59 stp	60 stp	Mer enn 60 stp	I alt (vektet)	Antall- (uvektet)
I alt	64,6	12,8	8,4	10,4	3,7	100,0	569
Kjønn							
Mann	63,6	15,6	12,9	7,3	0,6	100,0	168
Kvinne	64,8	12,4	7,6	10,9	4,2	100,0	401
Aldersgruppe							
-29 år	48,7	41,2	10,1	0,0	0,0	100,0	53
30-39 år	61,8	14,2	13,1	6,3	4,6	100,0	154
40-49 år	70,6	13,7	6,9	6,4	2,4	100,0	152
50-59 år	69,5	6,5	5,5	14,5	4,1	100,0	163
60- år	54,1	0,0	8,3	29,7	8,0	100,0	47
Ansattgrupper							
0-4 år	45,5	43,7	8,7	2,1	0,0	100,0	80
5-9 år	68,4	11,6	13,2	2,5	4,3	100,0	164
10-14 år	70,9	11,0	7,4	7,3	3,5	100,0	96
15-19 år	71,4	16,9	1,4	8,8	1,4	100,0	40
20-24 år	67,1	0,9	6,6	18,4	7,0	100,0	43
25-29 år	70,5	1,9	3,8	20,4	3,5	100,0	53
30 år eller mer	57,6	3,2	7,8	25,9	5,6	100,0	93
Pedagogisk utdanning							
Allmennlærerutdanning	57,1	17,1	10,4	13,1	2,3	100,0	398
Førskoleutdanning	91,0	3,2	4,2	1,6	0,0	100,0	76
Faglærerutdanning	30,8	7,2	6,1	11,0	45,0	100,0	31
Praktiskpedagogiskutdanning	96,6	1,2	2,2	0,0	0,0	100,0	40
Ingen pedagogisk utdanning/ikke fullført	78,2	0,0	2,7	14,9	4,2	100,0	24
Hovedtrinn							
Småskoletrinn	75,0	15,2	7,0	2,8	0,0	100,0	145
Mellomtrinn	65,1	14,4	7,6	10,0	2,9	100,0	177
Ungdomstrinn	52,8	8,2	10,9	19,2	8,8	100,0	247
Undervisningstimer per uke							
1 time	78,5	13,6	5,0	3,0	0,0	100,0	153
2 timer	76,0	10,0	10,0	4,0	0,0	100,0	60
3 timer	65,5	15,7	8,3	8,6	1,9	100,0	180
4 timer	81,3	18,8	0,0	0,0	0,0	100,0	12
5 timer	49,7	28,0	17,1	0,0	5,1	100,0	10
Mer enn 5 timer	39,4	6,8	12,5	28,0	13,3	100,0	154
Skoleslag							
Barneskole	67,5	15,5	7,9	6,5	2,6	100,0	213
Ungdomsskole	49,4	10,0	9,8	20,8	10,0	100,0	158
Barne- og ungdomsskole	69,1	8,6	8,5	12,0	1,8	100,0	198
Skolestørrelse							
0-99 elever	76,5	13,4	5,7	3,7	0,7	100,0	90
100-199 elever	51,8	14,3	14,3	16,7	2,9	100,0	92
200-299 elever	66,5	16,5	4,5	7,2	5,3	100,0	101
300-399 elever	62,6	9,3	9,6	14,3	4,3	100,0	125
400-499 elever	64,5	13,4	9,2	8,9	4,1	100,0	89
Minst 500 elever	69,2	10,1	5,5	9,6	5,5	100,0	72
Arbeidssted (fylke)							
Østfold	72,5	15,3	6,6	5,6	0,0	100,0	22
Akershus	54,5	17,5	6,5	7,0	14,4	100,0	40
Oslo	83,6	7,6	6,2	0,0	2,5	100,0	27
Hedmark	74,5	15,1	0,0	10,3	0,0	100,0	22
Oppland	88,9	3,4	3,8	0,0	3,8	100,0	16
Buskerud	50,5	10,7	10,7	20,5	7,7	100,0	26
Vestfold	55,4	14,7	16,2	7,5	6,3	100,0	28
Telemark	74,4	0,0	18,7	2,2	4,7	100,0	26
Aust-Agder	44,8	9,4	20,2	10,8	14,8	100,0	18
Vest-Agder	38,6	17,8	12,2	23,4	8,0	100,0	23
Rogaland	65,9	24,4	1,5	7,1	1,0	100,0	60
Hordaland	70,2	8,5	2,1	14,4	4,8	100,0	63
Sogn og Fjordane	65,6	2,7	13,7	17,9	0,0	100,0	21
Møre og Romsdal	74,0	13,8	3,3	8,9	0,0	100,0	25
Sør-Trøndelag	86,7	0,0	2,1	8,8	2,4	100,0	32
Nord-Trøndelag	74,5	7,3	5,3	9,9	3,0	100,0	19
Nordland	49,4	20,4	15,0	15,2	0,0	100,0	56
Troms	60,1	5,1	23,7	11,1	0,0	100,0	20
Finnmark	50,0	22,3	14,8	12,9	0,0	100,0	25

Tabell 3. Fordypning i KRL. Studiepoeng blant lærere som underviser i KRL etter ulike kjennetegn. 2005. Prosent

	Ingen studiepoeng	1-29 stp	30-59 stp	60 stp	Mer enn 60 stp	I alt (vektet)	Antall (uvektet)
I alt	33,5	30,8	21,0	9,6	5,1	100,0	1683
Kjønn							
Mann	28,4	30,4	22,4	10,1	8,6	100,0	764
Kvinne	35,0	30,9	20,5	9,4	4,1	100,0	919
Aldersgruppe							
-29 år	16,0	17,2	49,8	9,4	7,6	100,0	155
30-39 år	19,5	42,6	24,0	8,7	5,1	100,0	521
40-49 år	34,8	37,2	17,2	7,7	3,1	100,0	384
50-59 år	45,6	22,7	13,8	11,7	6,2	100,0	485
60- år	53,6	14,2	15,9	11,4	4,9	100,0	138
Ansattgrupper							
0-4 år	18,7	16,8	49,7	8,3	6,5	100,0	237
5-9 år	32,0	33,4	19,9	9,9	4,9	100,0	480
10-14 år	27,7	46,9	16,1	5,7	3,6	100,0	235
15-19 år	28,5	41,2	12,0	12,3	6,0	100,0	140
20-24 år	29,5	46,5	16,1	5,0	3,0	100,0	136
25-29 år	38,7	20,5	19,0	12,9	8,8	100,0	175
30 år eller mer	55,4	15,7	12,5	12,4	3,9	100,0	280
Pedagogisk utdanning							
Allmennlærerutdanning	26,8	35,2	24,6	9,3	4,2	100,0	1239
Førskoleutdanning	53,1	25,5	13,0	7,0	1,4	100,0	185
Faglærerutdanning	34,6	30,0	6,6	14,8	14,0	100,0	34
Praktiskpedagogiskutdanning	49,3	5,9	11,1	17,9	15,8	100,0	144
Ingen pedagogisk utdanning/ikke fullført	55,7	4,6	6,6	12,4	20,8	100,0	81
Hovedtrinn							
Småskoletrinn	37,5	33,4	18,7	7,8	2,6	100,0	550
Mellomtrinn	28,8	32,7	24,6	9,5	4,4	100,0	477
Ungdomstrinn	32,0	23,6	20,5	13,2	10,7	100,0	656
Undervisningstimer per uke							
1 time	37,4	36,5	18,5	5,2	2,4	100,0	292
2 timer	34,1	31,3	20,8	9,1	4,8	100,0	932
3 timer	30,5	32,6	22,4	8,1	6,4	100,0	249
4 timer	26,8	17,9	28,0	15,9	11,4	100,0	133
5 timer	29,3	6,0	20,5	37,8	6,5	100,0	37
Mer enn 5 timer	18,3	10,8	20,9	35,4	14,6	100,0	40
Skoleslag							
Barneskole	34,8	32,2	20,7	8,9	3,4	100,0	695
Ungdomsskole	30,2	22,6	20,9	14,3	12,1	100,0	418
Barne- og ungdomsskole	32,3	32,6	21,7	8,3	5,1	100,0	570
Skolestørrelse							
0-99 elever	33,7	30,8	27,1	5,7	2,8	100,0	218
100-199 elever	36,3	32,0	17,7	8,7	5,3	100,0	279
200-299 elever	34,7	30,9	19,5	9,8	5,1	100,0	337
300-399 elever	33,5	28,9	21,4	12,4	3,8	100,0	385
400-499 elever	34,4	32,2	19,3	6,7	7,4	100,0	246
Minst 500 elever	26,1	31,3	23,0	12,4	7,3	100,0	218
Arbeidssted (fylke)							
Østfold	26,4	37,6	24,6	10,7	0,6	100,0	82
Akershus	29,4	29,1	24,4	8,8	8,4	100,0	165
Oslo	25,9	25,5	23,1	10,3	15,1	100,0	116
Hedmark	45,7	22,2	20,9	8,5	2,8	100,0	83
Oppland	48,9	24,7	18,8	1,3	6,3	100,0	67
Buskerud	32,9	33,1	22,2	6,3	5,4	100,0	65
Vestfold	23,9	36,5	31,8	3,7	4,1	100,0	58
Telemark	44,5	28,5	25,0	1,5	0,5	100,0	68
Aust-Agder	44,0	22,7	16,5	13,1	3,8	100,0	43
Vest-Agder	24,2	28,0	20,4	22,9	4,4	100,0	69
Rogaland	39,3	20,3	14,9	18,0	7,5	100,0	168
Hordaland	25,7	34,9	22,2	13,3	3,8	100,0	152
Sogn og Fjordane	29,3	37,4	16,2	11,1	5,9	100,0	57
Møre og Romsdal	38,5	30,8	13,4	13,6	3,7	100,0	91
Sør-Trøndelag	39,6	38,1	15,4	3,6	3,3	100,0	103
Nord-Trøndelag	37,4	33,3	17,0	5,7	6,6	100,0	55
Nordland	29,8	35,8	30,6	2,5	1,3	100,0	132
Troms	32,6	32,3	28,1	7,0	0,0	100,0	65
Finnmark	23,6	68,6	1,7	3,8	2,4	100,0	43

Tabell 4. Fordypning i kroppsøving. Studiepoeng blant lærere som underviser i kroppsøving etter ulike kjennetegn. 2005. Prosent

	Ingen studiepoeng	1-29 stp	30-59 stp	60 stp	Mer enn 60 stp	I alt (vektet)	Antall (uvektet)
I alt	41,1	19,9	17,1	15,1	6,8	100,0	1644
Kjønn							
Mann	31,2	14,9	20,0	24,6	9,3	100,0	1061
Kvinne	47,5	23,2	15,2	9,1	5,1	100,0	583
Aldersgruppe							
-29 år	37,9	25,0	13,9	11,7	11,5	100,0	174
30-39 år	35,5	19,7	18,2	17,8	8,7	100,0	634
40-49 år	44,4	20,8	20,4	10,3	4,2	100,0	394
50-59 år	45,7	17,9	13,7	17,5	5,3	100,0	362
60- år	52,6	13,8	10,0	20,6	3,0	100,0	80
Ansattgrupper							
0-4 år	40,8	30,5	11,5	8,5	8,7	100,0	251
5-9 år	44,4	18,8	17,3	12,9	6,6	100,0	541
10-14 år	39,2	18,7	20,8	17,0	4,4	100,0	249
15-19 år	44,0	16,9	15,7	11,9	11,5	100,0	126
20-24 år	27,0	22,2	25,8	20,7	4,3	100,0	123
25-29 år	35,5	18,4	21,6	18,7	5,8	100,0	155
30 år eller mer	45,3	12,6	10,6	24,8	6,7	100,0	199
Pedagogisk utdanning							
Allmennlærerutdanning	35,7	19,9	20,3	17,3	6,7	100,0	1238
Førskoleutdanning	51,3	29,4	11,8	5,8	1,7	100,0	173
Faglærerutdanning	42,2	11,2	5,0	17,5	24,1	100,0	54
Praktiskpedagogiskutdanning	66,2	0,7	3,0	16,6	13,6	100,0	124
Ingen pedagogisk utdanning/ikke fullført	73,8	5,4	5,1	8,2	7,5	100,0	54
Hovedtrinn							
Småskoletrinn	51,3	25,2	12,8	7,8	2,9	100,0	462
Mellomtrinn	35,1	18,2	22,3	16,9	7,5	100,0	538
Ungdomstrinn	31,6	13,3	17,7	25,2	12,3	100,0	644
Undervisningstimer per uke							
1 time	58,9	24,5	10,0	5,8	0,8	100,0	212
2 timer	45,2	22,8	16,4	10,4	5,3	100,0	586
3 timer	39,0	20,3	18,5	17,2	4,9	100,0	307
4 timer	28,2	12,2	22,7	25,8	11,1	100,0	194
5 timer	16,8	13,2	27,5	33,7	8,9	100,0	91
Mer enn 5 timer	17,3	9,6	21,4	30,1	21,6	100,0	254
Skoleslag							
Barneskole	43,9	21,7	16,8	12,0	5,6	100,0	717
Ungdomsskole	29,2	11,6	16,1	29,7	13,5	100,0	377
Barne- og ungdomsskole	41,9	20,8	18,5	13,7	5,2	100,0	550
Skolestørrelse							
0-99 elever	51,0	13,5	13,3	16,6	5,6	100,0	216
100-199 elever	42,9	18,8	13,1	17,2	8,0	100,0	286
200-299 elever	39,9	17,5	19,6	16,2	6,8	100,0	340
300-399 elever	37,6	22,4	20,4	13,0	6,6	100,0	379
400-499 elever	38,8	26,7	15,8	14,0	4,8	100,0	222
Minst 500 elever	40,2	19,3	17,1	14,5	8,9	100,0	201
Arbeidssted (fylke)							
Østfold	36,6	28,4	19,6	10,3	5,1	100,0	80
Akershus	45,2	20,4	14,5	9,2	10,6	100,0	139
Oslo	50,6	23,7	16,0	7,8	1,9	100,0	114
Hedmark	45,4	10,5	18,1	14,4	11,6	100,0	77
Oppland	47,4	9,8	13,7	22,6	6,6	100,0	75
Buskerud	29,2	30,3	18,6	13,9	8,0	100,0	60
Vestfold	37,2	11,3	19,4	24,2	7,8	100,0	67
Telemark	41,8	19,7	17,5	13,1	7,9	100,0	58
Aust-Agder	43,6	8,6	19,9	8,6	19,3	100,0	48
Vest-Agder	41,6	27,2	13,8	9,3	8,2	100,0	69
Rogaland	45,1	20,1	19,0	12,6	3,2	100,0	149
Hordaland	31,2	21,3	13,4	28,9	5,2	100,0	143
Sogn og Fjordane	34,2	17,9	20,4	21,2	6,3	100,0	58
Møre og Romsdal	42,7	22,2	15,4	18,9	0,8	100,0	91
Sør-Trøndelag	39,9	19,9	19,6	14,2	6,4	100,0	107
Nord-Trøndelag	40,5	13,6	14,6	13,2	18,1	100,0	53
Nordland	39,5	23,1	15,5	17,0	4,9	100,0	125
Troms	46,3	6,4	28,0	13,9	5,5	100,0	70
Finnmark	31,1	33,1	14,8	14,0	7,0	100,0	60

Tabell 5. Fordypning i kunst og håndverk. Studiepoeng blant lærere som underviser i kunst og håndverk etter ulike kjennetegn. 2005. Prosent

	Ingen studiepoeng	1-29 stp	30-59 stp	60 stp	Mer enn 60 stp	I alt (vektet)	Antall (uvektet)
I alt	44,9	19,3	17,1	12,1	6,5	100,0	1428
Kjønn							
Mann	53,6	17,1	14,8	7,9	6,5	100,0	661
Kvinne	42,4	20,0	17,8	13,3	6,5	100,0	767
Aldersgruppe							
-29 år	51,2	28,8	9,4	6,7	3,9	100,0	111
30-39 år	45,9	21,2	18,5	10,4	4,0	100,0	417
40-49 år	40,1	21,8	21,5	10,7	5,8	100,0	345
50-59 år	46,8	12,9	14,9	15,6	9,7	100,0	434
60- år	45,1	18,9	13,0	14,7	8,3	100,0	121
Ansattgrupper							
0-4 år	45,5	28,4	13,6	5,8	6,7	100,0	176
5-9 år	48,4	16,8	17,6	12,1	5,1	100,0	406
10-14 år	44,6	19,2	19,9	10,0	6,3	100,0	215
15-19 år	42,3	21,2	19,4	9,9	7,1	100,0	123
20-24 år	31,4	27,5	23,9	10,7	6,5	100,0	110
25-29 år	39,8	21,6	11,3	17,6	9,7	100,0	154
30 år eller mer	49,4	11,5	15,6	16,6	6,9	100,0	244
Pedagogisk utdanning							
Allmennlærerutdanning	41,6	22,7	18,0	12,3	5,4	100,0	1067
Førskoleutdanning	57,0	15,7	18,6	6,1	2,6	100,0	173
Faglærerutdanning	35,9	0,7	9,9	15,9	37,6	100,0	66
Praktiskpedagogiskutdanning	48,1	1,3	8,9	32,9	8,8	100,0	75
Ingen pedagogisk utdanning/ikke fullført	71,3	2,2	6,0	6,7	13,7	100,0	46
Hovedtrinn							
Småskoletrinn	51,6	20,7	15,8	9,2	2,6	100,0	493
Mellomtrinn	43,0	19,5	18,8	12,3	6,3	100,0	531
Ungdomstrinn	30,5	15,0	17,0	19,5	17,9	100,0	404
Undervisningstimer per uke							
1 time	53,6	27,0	9,8	7,7	1,9	100,0	209
2 timer	50,4	17,3	20,7	8,4	3,2	100,0	578
3 timer	46,5	24,7	16,6	10,9	1,3	100,0	198
4 timer	36,6	17,4	20,7	16,9	8,4	100,0	161
5 timer	33,0	17,2	22,2	10,1	17,5	100,0	31
Mer enn 5 timer	20,4	11,1	12,8	28,9	26,8	100,0	251
Skoleslag							
Barneskole	47,8	19,6	17,1	11,0	4,5	100,0	739
Ungdomsskole	29,5	16,3	16,5	19,3	18,4	100,0	230
Barne- og ungdomsskole	41,5	19,9	17,8	12,5	8,3	100,0	459
Skolestørrelse							
0-99 elever	42,3	22,1	24,4	6,5	4,7	100,0	209
100-199 elever	44,6	21,9	18,7	7,4	7,5	100,0	238
200-299 elever	45,6	18,1	14,9	17,2	4,2	100,0	280
300-399 elever	47,6	17,9	15,4	12,7	6,4	100,0	350
400-499 elever	44,1	21,7	14,6	10,5	9,1	100,0	197
Minst 500 elever	41,2	14,0	16,9	18,7	9,2	100,0	154
Arbeidssted (fylke)							
Østfold	38,7	15,8	23,3	13,6	8,6	100,0	64
Akershus	49,5	17,3	12,3	13,5	7,4	100,0	97
Oslo	32,1	13,6	13,1	21,3	20,0	100,0	92
Hedmark	59,3	13,7	20,0	3,3	3,7	100,0	56
Oppland	37,9	20,7	20,4	15,4	5,6	100,0	60
Buskerud	26,8	23,7	21,2	21,2	7,2	100,0	47
Vestfold	29,1	29,1	34,1	3,4	4,3	100,0	53
Telemark	52,3	24,4	4,1	7,3	11,9	100,0	59
Aust-Agder	56,2	17,5	7,4	15,0	3,8	100,0	42
Vest-Agder	51,6	24,3	11,6	10,1	2,4	100,0	67
Rogaland	54,8	18,8	12,9	9,7	3,8	100,0	158
Hordaland	40,4	17,2	18,6	15,6	8,1	100,0	139
Sogn og Fjordane	35,8	26,1	22,1	16,1	0,0	100,0	46
Møre og Romsdal	48,3	18,1	16,4	8,9	8,3	100,0	81
Sør-Trøndelag	45,5	11,5	22,9	16,5	3,6	100,0	100
Nord-Trøndelag	47,3	20,5	13,4	17,8	1,0	100,0	41
Nordland	42,7	21,4	24,5	5,9	5,5	100,0	128
Troms	43,8	33,0	8,8	9,9	4,6	100,0	43
Finmark	49,9	21,5	16,9	8,4	3,3	100,0	55

Tabell 6. Fordypning i matematikk. Studiepoeng blant lærere som underviser i matematikk etter ulike kjennetegn. 2005. Prosent

	Ingen studiepoeng	1-29 stp	30-59 stp	60 stp	Mer enn 60 stp	I alt (vektet)	Antall (uvektet)
I alt	32,9	26,8	26,4	9,6	4,2	100,0	2270
Kjønn							
Mann	23,3	26,6	32,4	11,2	6,5	100,0	1242
Kvinne	36,9	26,9	24,0	8,9	3,3	100,0	1028
Aldersgruppe							
-29 år	13,1	20,7	52,3	9,5	4,4	100,0	184
30-39 år	19,4	36,2	31,3	9,3	3,8	100,0	705
40-49 år	34,0	29,6	25,9	7,7	2,8	100,0	517
50-59 år	44,5	20,0	18,9	11,5	5,1	100,0	654
60- år	53,2	15,7	14,2	10,0	6,9	100,0	210
Ansattgrupper							
0-4 år	18,4	17,0	50,6	9,3	4,8	100,0	306
5-9 år	29,4	31,9	25,1	9,3	4,3	100,0	618
10-14 år	26,2	33,2	30,2	7,9	2,6	100,0	305
15-19 år	31,1	35,6	23,0	6,3	3,9	100,0	181
20-24 år	31,4	28,8	26,1	9,4	4,3	100,0	191
25-29 år	37,4	29,2	17,8	10,5	5,1	100,0	242
30 år eller mer	53,2	13,8	15,5	12,8	4,7	100,0	427
Pedagogisk utdanning							
Allmennlærerutdanning	28,0	30,4	29,7	8,6	3,3	100,0	1700
Førskoleutdanning	55,1	20,1	15,3	6,7	2,7	100,0	223
Faglærerutdanning	43,6	14,6	24,1	14,0	3,6	100,0	63
Praktiskpedagogiskutdanning	29,2	10,6	17,9	26,5	15,9	100,0	202
Ingen pedagogisk utdanning/ikke fullført	45,4	11,0	20,2	9,5	13,8	100,0	80
Hovedtrinn							
Småskoletrinn	39,7	27,4	23,5	7,0	2,4	100,0	658
Mellomtrinn	32,4	30,9	26,8	7,3	2,6	100,0	767
Ungdomstrinn	21,0	19,0	31,5	18,2	10,3	100,0	845
Undervisningstimer per uke							
1 time	54,4	28,8	16,8	0,0	0,0	100,0	57
2 timer	45,4	26,4	18,4	5,4	4,3	100,0	168
3 timer	35,3	24,5	27,9	9,3	2,9	100,0	302
4 timer	34,3	29,5	26,2	7,4	2,5	100,0	833
5 timer	31,2	30,4	25,3	8,8	4,4	100,0	375
Mer enn 5 timer	20,3	19,0	32,5	18,8	9,3	100,0	535
Skoleslag							
Barneskole	37,1	28,5	24,6	7,0	2,8	100,0	981
Ungdomsskole	19,7	17,3	29,6	21,2	12,2	100,0	495
Barne- og ungdomsskole	28,8	27,9	29,8	10,0	3,5	100,0	794
Skolestørrelse							
0-99 elever	35,8	27,2	28,6	7,0	1,3	100,0	298
100-199 elever	37,1	25,2	25,9	8,4	3,4	100,0	406
200-299 elever	33,7	27,5	24,7	9,7	4,3	100,0	437
300-399 elever	33,3	24,9	26,7	10,8	4,3	100,0	546
400-499 elever	27,8	26,8	28,8	10,5	6,0	100,0	319
Minst 500 elever	26,6	32,4	23,9	10,4	6,7	100,0	264
Arbeidssted (fylke)							
Østfold	33,3	32,2	27,5	5,7	1,4	100,0	109
Akershus	33,8	21,6	25,2	11,2	8,2	100,0	182
Oslo	25,0	32,7	22,4	10,4	9,6	100,0	155
Hedmark	44,9	18,3	26,8	6,1	3,9	100,0	106
Oppland	43,2	16,7	19,5	18,0	2,6	100,0	97
Buskerud	29,4	17,2	38,6	13,8	1,0	100,0	80
Vestfold	24,9	25,1	31,7	16,2	2,1	100,0	87
Telemark	30,0	32,4	21,8	11,3	4,5	100,0	90
Aust-Agder	50,5	18,4	19,5	10,4	1,2	100,0	67
Vest-Agder	27,2	32,4	30,9	4,1	5,3	100,0	95
Rogaland	42,7	22,3	22,3	8,2	4,5	100,0	231
Hordaland	22,6	35,1	28,8	10,3	3,2	100,0	200
Sogn og Fjordane	28,4	22,2	33,8	11,9	3,8	100,0	82
Møre og Romsdal	39,5	26,1	23,2	10,1	1,0	100,0	132
Sør-Trøndelag	35,9	24,8	22,6	11,5	5,2	100,0	137
Nord-Trøndelag	29,0	26,0	25,0	11,8	8,2	100,0	74
Nordland	27,7	30,1	35,3	4,3	2,5	100,0	200
Troms	27,7	25,0	36,6	5,9	4,7	100,0	82
Finnmark	19,2	60,2	12,5	7,3	0,8	100,0	64

Tabell 7. Fordypning i musikk. Studiepoeng blant lærere som underviser i musikk etter ulike kjennetegn. 2005. Prosent

	Ingen studiepoeng	1-29 stp	30-59 stp	60 stp	Mer enn 60 stp	I alt (vektet)	Antall (uvektet)
I alt	42,0	24,0	13,0	15,7	5,4	100,0	1012
Kjønn							
Mann	39,1	19,2	13,6	19,5	8,6	100,0	532
Kvinne	42,8	25,4	12,8	14,5	4,5	100,0	
Aldersgruppe							
-29 år	35,8	29,4	9,3	18,6	6,8	100,0	105
30-39 år	35,3	24,9	16,8	18,8	4,1	100,0	337
40-49 år	43,2	27,6	12,6	12,9	3,6	100,0	265
50-59 år	49,2	18,9	9,8	13,3	8,8	100,0	248
60- år	49,0	12,1	15,5	19,1	4,4	100,0	57
Ansattgrupper							
0-4 år	32,9	36,8	11,4	14,1	4,7	100,0	153
5-9 år	42,6	23,2	14,6	16,0	3,6	100,0	302
10-14 år	37,8	22,2	17,0	19,0	3,8	100,0	170
15-19 år	52,5	22,5	8,3	11,6	5,2	100,0	85
20-24 år	33,1	28,5	16,6	12,4	9,4	100,0	72
25-29 år	37,7	25,7	10,3	12,8	13,5	100,0	84
30 år eller mer	54,5	12,6	8,9	18,5	5,5	100,0	146
Pedagogisk utdanning							
Allmennlærerutdanning	41,2	24,9	12,6	16,6	4,6	100,0	742
Førskoleutdanning	43,2	28,1	18,5	9,6	0,6	100,0	144
Faglærerutdanning	40,2	16,7	2,5	11,7	28,8	100,0	29
Praktiskpedagogiskutdanning	46,2	2,1	2,9	29,0	19,8	100,0	61
Ingen pedagogisk utdanning/ikke fullført	47,0	3,8	3,1	19,9	26,1	100,0	36
Hovedtrinn							
Småskoletrinn	50,5	25,2	12,2	9,4	2,7	100,0	386
Mellomtrinn	35,5	24,2	14,8	20,5	5,1	100,0	357
Ungdomstrinn	27,4	19,3	11,4	26,1	15,8	100,0	269
Undervisningstimer per uke							
1 time	54,2	26,5	9,4	8,1	1,9	100,0	426
2 timer	39,3	24,3	16,2	17,0	3,2	100,0	276
3 timer	23,6	21,7	12,4	31,9	10,5	100,0	83
4 timer	22,4	26,2	22,8	23,1	5,5	100,0	63
5 timer	12,6	17,9	14,8	29,2	25,5	100,0	30
Mer enn 5 timer	14,1	10,7	18,0	34,1	23,1	100,0	134
Skoleslag							
Barneskole	42,6	24,7	13,4	15,2	4,1	100,0	517
Ungdomsskole	26,7	15,1	12,5	29,4	16,3	100,0	140
Barne- og ungdomsskole	45,4	24,8	11,9	12,2	5,8	100,0	355
Skolestørrelse							
0-99 elever	46,1	20,2	12,3	17,5	3,8	100,0	147
100-199 elever	47,4	26,3	10,5	11,6	4,2	100,0	193
200-299 elever	41,4	24,0	12,1	17,0	5,5	100,0	195
300-399 elever	43,9	20,0	12,3	17,9	5,9	100,0	218
400-499 elever	35,8	23,7	18,1	15,5	6,9	100,0	128
Minst 500 elever	32,2	33,2	15,1	13,3	6,2	100,0	131
Arbeidssted (fylke)							
Østfold	42,1	35,3	19,5	2,3	0,8	100,0	49
Akershus	43,8	24,0	11,5	15,2	5,6	100,0	81
Oslo	26,8	29,3	10,9	15,4	17,6	100,0	74
Hedmark	45,9	24,2	15,4	10,4	4,1	100,0	51
Oppland	47,5	13,2	20,8	16,0	2,5	100,0	39
Buskerud	31,2	25,2	16,8	15,0	11,7	100,0	31
Vestfold	40,3	10,6	21,9	25,1	2,1	100,0	30
Telemark	45,3	19,8	20,8	10,9	3,1	100,0	40
Aust-Agder	48,3	35,1	0,0	10,2	6,5	100,0	28
Vest-Agder	32,4	35,1	5,0	15,6	11,8	100,0	44
Rogaland	48,2	17,6	8,5	23,8	1,8	100,0	106
Hordaland	34,5	26,5	6,7	23,3	9,0	100,0	91
Sogn og Fjordane	56,3	1,7	12,9	26,2	2,8	100,0	37
Møre og Romsdal	38,8	23,1	7,1	29,3	1,7	100,0	56
Sør-Trøndelag	37,4	24,8	24,1	8,4	5,3	100,0	62
Nord-Trøndelag	52,4	10,6	15,0	7,1	15,0	100,0	23
Nordland	41,4	27,0	22,5	5,6	3,5	100,0	84
Troms	42,4	29,9	4,8	19,1	3,8	100,0	40
Finnmark	60,3	32,4	4,3	3,0	0,0	100,0	46

Tabell 8. Fordypning i natur og miljøfag. Studiepoeng blant lærere som underviser i natur og miljøfag etter ulike kjennetegn. 2005.
Prosent

	Ingen studie- poeng	1-29 stp	30-59 stp	60 stp	Mer enn 60 stp	I alt (vektet)	Antall (uvektet)
I alt	35,4	16,9	32,2	9,3	6,3	100,0	1815
Kjønn							
Mann	24,3	16,6	34,9	13,7	10,5	100,0	1055
Kvinne	40,5	17,1	31,0	7,2	4,3	100,0	760
Aldersgruppe							
-29 år	13,4	15,3	56,3	11,4	3,5	100,0	162
30-39 år	23,6	20,9	41,7	6,7	7,1	100,0	587
40-49 år	38,7	20,1	27,8	8,6	4,8	100,0	422
50-59 år	48,5	12,2	21,0	11,3	7,0	100,0	500
60- år	49,9	8,0	20,8	12,1	9,2	100,0	144
Ansattegrupper							
0-4 år	20,2	12,7	51,3	8,0	7,8	100,0	255
5-9 år	29,8	17,1	38,7	8,9	5,6	100,0	545
10-14 år	37,2	23,8	27,9	7,1	4,0	100,0	246
15-19 år	44,7	19,5	22,1	6,2	7,5	100,0	138
20-24 år	41,4	22,2	21,2	9,5	5,7	100,0	150
25-29 år	37,0	16,2	25,1	11,8	9,9	100,0	192
30 år eller mer	50,2	9,6	20,6	13,5	6,0	100,0	289
Pedagogisk utdanning							
Allmennlærerutdanning	31,2	18,0	38,6	8,4	3,9	100,0	1331
Førskoleutdanning	53,5	19,8	18,4	8,1	0,2	100,0	192
Faglærerutdanning	47,5	2,7	18,0	15,3	16,5	100,0	51
Praktiskpedagogiskutdanning	29,3	7,1	8,1	19,0	36,6	100,0	164
Ingen pedagogisk utdanning/ikke fullført	43,1	8,2	15,9	10,3	22,6	100,0	75
Hovedtrinn							
Småskoletrinn	43,7	20,0	27,1	6,8	2,4	100,0	586
Mellomtrinn	33,5	16,1	40,4	7,4	2,6	100,0	610
Ungdomstrinn	19,0	11,0	30,0	18,2	21,7	100,0	619
Undervisningstimer per uke							
1 time	48,2	17,8	26,0	6,1	1,9	100,0	272
2 timer	39,7	19,4	33,2	5,6	2,0	100,0	643
3 timer	28,0	16,8	39,4	10,8	4,9	100,0	404
4 timer	26,5	8,6	33,0	19,1	12,8	100,0	171
5 timer	15,2	29,9	32,4	5,6	16,9	100,0	56
Mer enn 5 timer	15,5	7,1	25,2	22,3	29,8	100,0	269
Skoleslag							
Barneskole	39,2	18,3	32,3	7,5	2,7	100,0	819
Ungdomsskole	17,3	8,8	29,8	21,5	22,5	100,0	367
Barne- og ungdomsskole	33,7	17,3	33,1	7,9	7,9	100,0	629
Skolestørrelse							
0-99 elever	32,4	18,4	38,3	8,5	2,4	100,0	249
100-199 elever	39,3	18,8	27,6	7,8	6,6	100,0	313
200-299 elever	39,1	14,8	32,2	8,5	5,4	100,0	344
300-399 elever	36,9	13,7	32,6	10,6	6,3	100,0	443
400-499 elever	29,2	19,2	30,7	11,3	9,6	100,0	243
Minst 500 elever	30,7	20,2	32,5	8,4	8,1	100,0	223
Arbeidssted (fylke)							
Østfold	37,8	15,2	36,6	7,1	3,4	100,0	92
Akershus	32,8	13,3	29,9	12,1	11,9	100,0	157
Oslo	22,5	16,2	41,1	7,6	12,6	100,0	123
Hedmark	40,9	7,5	37,6	10,5	3,4	100,0	82
Oppland	48,0	6,5	28,4	13,3	3,8	100,0	76
Buskerud	34,1	23,7	32,0	5,1	5,1	100,0	77
Vestfold	23,8	10,8	47,3	7,8	10,3	100,0	70
Telemark	37,8	30,1	23,0	3,7	5,4	100,0	80
Aust-Agder	38,6	19,0	35,1	3,7	3,7	100,0	47
Vest-Agder	35,3	25,4	27,4	10,1	1,8	100,0	71
Rogaland	46,2	16,1	23,9	11,5	2,3	100,0	178
Hordaland	31,7	13,5	29,4	16,1	9,3	100,0	160
Sogn og Fjordane	29,3	14,7	41,5	12,9	1,5	100,0	67
Møre og Romsdal	33,3	24,1	32,0	3,5	7,1	100,0	93
Sør-Trøndelag	43,1	11,7	28,2	9,0	7,9	100,0	124
Nord-Trøndelag	42,7	17,1	22,7	8,4	9,0	100,0	54
Nordland	28,9	22,0	38,9	6,2	4,1	100,0	142
Troms	31,7	28,3	29,1	6,9	4,1	100,0	72
Finnmark	24,7	20,3	45,2	7,5	2,3	100,0	50

Tabell 9. Fordypning i norsk. Studiepoeng blant lærere som underviser i norsk etter ulike kjennetegn. 2005. Prosent

	Ingen studiepoeng	1-29 stp	30-59 stp	60 stp	Mer enn 60 stp	I alt (vektet)	Antall (uvektet)
I alt	24,5	14,8	35,3	17,0	8,5	100,0	2324
Kjønn							
Mann	21,8	14,0	39,6	15,4	9,3	100,0	1028
Kvinne	25,2	15,0	34,1	17,4	8,2	100,0	1296
Aldersgruppe							
-29 år	15,6	1,0	65,2	10,3	7,8	100,0	190
30-39 år	15,2	11,8	50,5	14,3	8,1	100,0	687
40-49 år	22,2	22,4	34,0	16,5	4,9	100,0	521
50-59 år	33,3	14,5	20,5	20,5	11,3	100,0	704
60- år	36,8	14,8	17,2	20,2	11,0	100,0	222
Ansattgrupper							
0-4 år	19,3	4,9	54,5	11,5	9,9	100,0	291
5-9 år	25,2	9,0	45,4	14,1	6,4	100,0	604
10-14 år	15,7	20,0	42,1	16,6	5,6	100,0	340
15-19 år	18,9	25,6	30,7	17,3	7,5	100,0	196
20-24 år	15,1	26,0	27,6	18,9	12,3	100,0	185
25-29 år	26,5	19,8	17,4	23,1	13,3	100,0	259
30 år eller mer	39,9	12,2	17,9	20,5	9,4	100,0	449
Pedagogisk utdanning							
Allmennlærerutdanning	20,9	14,5	41,5	16,7	6,3	100,0	1718
Førskoleutdanning	36,3	23,1	24,1	12,4	4,1	100,0	233
Faglærerutdanning	39,5	15,0	20,6	15,7	9,1	100,0	51
Praktiskpedagogiskutdanning	23,8	4,4	7,3	28,8	35,6	100,0	220
Ingen pedagogisk utdanning/ikke fullført	44,5	0,8	9,3	21,2	24,2	100,0	100
Hovedtrinn							
Småskoletrinn	26,6	16,8	37,0	14,6	5,0	100,0	682
Mellomtrinn	25,7	16,3	38,1	14,7	5,2	100,0	760
Ungdomstrinn	19,1	9,0	28,5	24,3	19,1	100,0	882
Undervisningstimer per uke							
1 time	35,9	17,0	33,0	7,9	6,3	100,0	38
2 timer	29,6	12,2	37,1	15,1	6,0	100,0	101
3 timer	35,8	19,1	30,5	8,8	5,7	100,0	151
4 timer	29,3	8,2	36,2	18,6	7,7	100,0	345
5 timer	22,7	13,2	38,2	17,8	8,1	100,0	683
Mer enn 5 timer	22,0	16,9	34,1	17,5	9,5	100,0	1006
Skoleslag							
Barneskole	26,4	16,7	36,7	14,5	5,7	100,0	987
Ungdomsskole	17,3	7,9	26,9	28,2	19,8	100,0	543
Barne- og ungdomsskole	23,7	13,9	37,2	16,3	8,9	100,0	794
Skolestørrelse							
0-99 elever	27,3	16,4	37,6	16,1	2,7	100,0	308
100-199 elever	24,6	17,2	36,5	14,5	7,2	100,0	406
200-299 elever	24,4	15,3	36,8	15,1	8,3	100,0	448
300-399 elever	25,2	14,8	33,7	18,8	7,5	100,0	548
400-499 elever	20,1	14,4	31,1	20,7	13,6	100,0	336
Minst 500 elever	24,6	8,3	37,6	16,1	13,3	100,0	278
Arbeidssted (fylke)							
Østfold	19,5	16,6	38,0	17,7	8,2	100,0	100
Akershus	22,4	11,7	25,7	21,4	18,8	100,0	182
Oslo	16,9	14,7	31,6	17,5	19,2	100,0	177
Hedmark	40,0	7,8	34,9	14,0	3,4	100,0	102
Oppland	26,9	14,0	26,7	26,0	6,3	100,0	101
Buskerud	21,0	13,5	31,0	28,2	6,4	100,0	82
Vestfold	18,2	9,9	53,3	14,3	4,3	100,0	95
Telemark	21,0	32,0	24,3	17,3	5,5	100,0	95
Aust-Agder	35,3	7,5	33,5	16,6	7,0	100,0	68
Vest-Agder	17,3	21,2	43,2	10,2	8,1	100,0	93
Rogaland	33,7	12,4	28,0	19,7	6,2	100,0	249
Hordaland	19,7	12,2	39,8	18,9	9,4	100,0	210
Sogn og Fjordane	23,9	13,4	40,4	17,4	4,8	100,0	87
Møre og Romsdal	28,1	17,7	29,8	15,2	9,1	100,0	128
Sør-Trøndelag	26,8	13,1	44,5	8,9	6,6	100,0	136
Nord-Trøndelag	32,5	15,9	33,1	8,9	9,6	100,0	72
Nordland	19,2	16,6	44,6	14,7	4,9	100,0	200
Troms	19,8	19,1	44,7	15,3	1,1	100,0	81
Finnmark	16,6	23,4	49,0	6,2	4,8	100,0	66

Tabell 10. Fordypning i samfunnsfag. Studiepoeng blant lærere som underviser i samfunnsfag etter ulike kjennetegn. 2005. Prosent

	Ingen studiepoeng	1-29 stp	30-59 stp	60 stp	Mer enn 60 stp	I alt (vektet)	Antall (uvektet)
I alt	34,4	18,3	22,0	15,0	10,3	100,0	2009
Kjønn							
Mann	25,9	14,5	22,5	17,6	19,5	100,0	1095
Kvinne	38,0	20,0	21,7	13,9	6,4	100,0	914
Aldersgruppe							
-29 år	21,7	16,0	46,1	9,9	6,3	100,0	170
30-39 år	22,5	19,3	31,4	14,1	12,7	100,0	626
40-49 år	38,5	22,7	17,4	15,6	5,8	100,0	449
50-59 år	41,9	17,0	12,5	16,7	11,8	100,0	596
60- år	50,2	8,3	10,6	16,0	15,0	100,0	168
Ansattgrupper							
0-4 år	23,1	17,4	36,6	12,3	10,6	100,0	246
5-9 år	29,3	17,4	29,7	13,5	10,1	100,0	560
10-14 år	34,5	23,3	19,0	15,4	7,9	100,0	280
15-19 år	46,6	19,3	11,6	13,0	9,5	100,0	164
20-24 år	31,9	26,7	17,5	13,7	10,2	100,0	176
25-29 år	35,6	19,4	13,3	19,5	12,1	100,0	217
30 år eller mer	45,4	10,6	13,4	18,4	12,1	100,0	366
Pedagogisk utdanning							
Allmennlærerutdanning	33,3	18,4	28,1	13,7	6,5	100,0	1434
Førskoleutdanning	49,8	31,3	7,7	9,7	1,5	100,0	188
Faglærerutdanning	58,2	5,6	3,0	19,0	14,2	100,0	43
Praktiskpedagogiskutdanning	16,4	4,9	4,7	29,5	44,5	100,0	243
Ingen pedagogisk utdanning/ikke fullført	21,9	1,1	6,6	28,0	42,4	100,0	99
Hovedtrinn							
Småskoletrinn	45,5	23,7	17,9	10,4	2,5	100,0	564
Mellomtrinn	32,1	17,6	29,6	13,8	7,0	100,0	618
Ungdomstrinn	19,5	10,8	18,9	23,8	27,0	100,0	827
Undervisningstimer per uke							
1 time	46,8	23,7	18,3	7,9	3,3	100,0	415
2 timer	36,7	18,8	23,4	15,0	6,2	100,0	563
3 timer	25,9	15,5	25,0	19,4	14,2	100,0	608
4 timer	22,6	14,6	23,4	23,0	16,3	100,0	239
5 timer	25,3	12,1	16,7	20,1	25,8	100,0	50
Mer enn 5 timer	6,5	4,5	18,8	20,4	49,8	100,0	134
Skoleslag							
Barneskole	39,6	21,3	22,1	12,4	4,6	100,0	815
Ungdomsskole	18,6	7,6	19,0	25,3	29,5	100,0	500
Barne- og ungdomsskole	31,3	17,8	23,6	14,9	12,3	100,0	694
Skolestørrelse							
0-99 elever	34,4	21,1	24,3	14,3	5,9	100,0	258
100-199 elever	36,5	20,9	18,2	15,8	8,7	100,0	340
200-299 elever	36,3	14,7	24,7	15,5	8,8	100,0	383
300-399 elever	37,0	14,8	22,7	15,1	10,4	100,0	472
400-499 elever	29,6	19,5	21,6	15,5	13,8	100,0	301
Minst 500 elever	28,0	23,7	19,4	13,1	15,8	100,0	255
Arbeidssted (fylke)							
Østfold	35,5	21,6	26,1	9,7	7,1	100,0	95
Akershus	33,9	17,5	15,3	17,7	15,6	100,0	181
Oslo	22,6	20,0	21,1	15,4	20,8	100,0	142
Hedmark	46,0	7,9	26,3	12,9	7,0	100,0	89
Oppland	40,3	17,4	23,8	12,7	5,8	100,0	75
Buskerud	21,9	21,3	31,4	15,3	10,1	100,0	79
Vestfold	29,8	17,4	25,4	13,4	14,1	100,0	80
Telemark	27,7	32,8	21,5	5,4	12,6	100,0	82
Aust-Agder	51,0	20,0	14,3	8,9	5,9	100,0	59
Vest-Agder	25,7	23,1	32,1	10,8	8,3	100,0	80
Rogaland	47,3	12,6	16,6	15,9	7,6	100,0	205
Hordaland	24,1	20,5	22,8	22,9	9,8	100,0	167
Sogn og Fjordane	28,4	12,3	24,8	28,9	5,6	100,0	68
Møre og Romsdal	30,1	15,2	17,6	27,1	9,9	100,0	112
Sør-Trøndelag	38,9	11,4	24,6	11,4	13,6	100,0	136
Nord-Trøndelag	39,1	17,2	25,1	12,5	6,1	100,0	57
Nordland	39,3	21,9	21,1	11,2	6,6	100,0	167
Troms	26,0	23,9	29,0	11,3	9,8	100,0	78
Finnmark	38,6	29,6	16,4	8,7	6,7	100,0	57

Instruks

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

Kompetanseprofil i grunnskolen

Produktnummer 6990

Instruks

Orientering og veiledning for intervjuere

INNHold

1. Orientering om undersøkelsen	64
1.1 Oppdragsgiver	64
1.2 Bakgrunn og formål	64
1.3 Tidligere undersøkelser?	64
1.4 Motivering av IO	64
2. Gjennomføring av undersøkelsen	65
2.1 Utvalg	65
2.2. Innsamlingsmetode	66
2.3 Intervjutid	66
2.4 Innsamlingsperiode	66
2.5 IO-brev	66
2.6 Incitament	66
2.7 Forberedelsestid	66
2.8 Hva skjer med dataene - registerkobling, anonymisering, sletting	66
2.9 Frafall, avgang og flyttinger	66
3 Skjemaet	67
3.1 Enkeltspørsmål	67
Vedlegg 1: Spørreskjema	71

Hajar B. Livary, intervjuerkontakt

21 09 46 96

hbl@ssb.no

Jan Haslund, programmering

21 09 46 82

jha@ssb.no

Bengt Oscar Lagerstrøm, prosjektleder

21 09 44 64

bol@ssb.no

Avdeling for personstatistikk/Seksjon for intervjuundersøkelser

1. Orientering om undersøkelsen

1.1 Oppdragsgiver

Undersøkelsen gjennomføres på vegne av Utdanningsdirektoratet.

1.2 Bakgrunn og formål

Hensikten med undersøkelsen er å kartlegge kompetanse blant de som underviser i de ulike fagene i grunnskolen i forbindelse med innføringen av ny læreplan fra 2007 - Kompetanse løftet.

Fagene som er aktuelle for undersøkelsen er **engelsk, finsk, fransk, heimkunnskap, kristendomskunnskap med religions- og livssynsorientering (KRL-faget), kroppsøving, kunst og håndverk, matematikk, musikk, natur- og miljøfag, norsk, samfunnsfag, spansk og tysk.**

For å kunne få et godt bilde av situasjonen stiller vi spørsmål om:

- hvilke fag og klassetrinn IO underviser
- hvilken grunnutdanning IO har
- hvilken utdanning IO har i enkelte fag som han eller hun underviser i

Det samlede datamaterialet vil bli bearbeidet og analysert av SSB, men vil også bli gjort tilgjengelig for oppdragsgiver og andre etter vanlige regler. Det betyr at vi gir oppdragsgiver en anonymisert datafil, og at andre vil få tilgang på en anonymisert datafil fra Norges samfunnsvitenskapelige datatjeneste (NSD). Navn, adresser og personnummer fjernes fra fila før vi gir den fra oss.

Utdanningsdirektoratet vil bruke materialet sammen med annen statistikk fra grunnskolen til å gi et bilde av lærerkreftene i grunnskolen i 2005. Kartleggingen skal vil således inngå i direktoratets grunnlag for videre arbeid med rekruttering av lærere, tilrettelegging for relevant videreutdanning og videreføring av etterutdanning knyttet til ny lærerplan.

1.3 Tidligere undersøkelser?

Statistisk sentralbyrå gjennomførte en tilsvarende kartlegging av kompetanseprofil i grunnskolen i 1999.

1.4 Motivering av IO

En innledningsstrofe kan være:

God dag/kveld, jeg heter (intervjuerens navn) og ringer fra Statistisk sentralbyrå. Kan jeg få snakke med XXXX? Vi kartlegger formell kompetanse blant lærere i de fagene de underviser i høsten 2005. Har du anledning/tid til å svare på spørsmålene nå?

Mer utfyllende forslag kan være:

«---Først vil jeg gjerne si noe om intervjumetoden vi bruker. Spørsmålene jeg skal stille, kommer fram på en dataskjerm. Det er viktig at alle som er med i undersøkelsen får de samme spørsmålene stilt på samme måte. Dette er nødvendig for å få pålitelige resultater. Det er vanskelig å lage spørsmål som passer like godt for alle, men det er fint om du kan svare så godt du kan, selv om det skulle komme et spørsmål som du ikke synes passer så godt.»

Vi har laget et forslag til følgende innledningstekster i tilknytning til momentene over:

Vi har sendt deg et brev om at du er trukket ut til å delta i en undersøkelse om kompetanseprofil i grunnskolen. Har du mottatt det?

Kartleggingen skal inngå i direktoratets grunnlag for videre arbeid med rekruttering av lærere, tilrettelegging for relevant videreutdanning og videreføring av etterutdanning knyttet til ny lærerplan.

Har du mulighet til å svare på spørsmålene nå?

Konfidensialitet er en selvfølge, og Statistisk sentralbyrå vil aldri formidle opplysninger som kan vise hva en enkelt person har svart.

Det er vanskelig å lage spørsmål som passer like godt for alle, men for at vi skal kunne lage god statistikk ber vi deg svare så godt du kan selv om det skulle komme et spørsmål som ikke passer så godt for deg.

Vi gjennomførte en liknende undersøkelse i 2000, og mer enn 90 prosent av de som ble trukket ut deltok.

2. Gjennomføring av undersøkelsen

2.1 Utvalg

Trekkegrunnlaget er hentet fra Arbeidstakerregisteret uke 43-2005, som har referansetid 28.juni 2005. Herifra har vi hentet ut næringskode "80.102 Grunnskoleundervisning". Videre har vi koblet til klasstrinn fra grunnskolenes informasjonssystem (GSI) ved hjelp av skolenes organisasjonsnummer, slik at vi har fått en inndeling av skoleslag:

- Barneskoler (1.-7. trinn)
- Ungdomsskoler (8.-10. trinn)
- Kombinerte skoler (alle eller nær alle klasstrinn)

Videre har vi benytt avtalt arbeidstid i timer pr. uke for å selekterer ut de som har minst ½ av den normale arbeidstiden for gruppen.

For å skaffe en overkommelig og praktisk metode, samt å forsøke å sikre en viss kvalitet på analyser i mindre grupper senere, fant vi det tjenlig med følgende utvalgsdesign:

- Trekkeenheten er person.
- Direkte trekking (1-trinns trekking).
- Stratifisering etter kjønn og skoleslag, som gir 6 disjunkte strata.
- Disproporsjonal allokering, der en trekker likt antall i hvert stratum ($n = 5\,000 \cdot 6 \cdot 834$)
- Enkel tilfeldig trekking innen hvert stratum.

Tabell 1 gir en oversikt over fylkesvis fordeling, etter kjønn og skoleslag for utvalget vårt.

Tabell 1: Regional fordeling, etter kjønn og skoleslag. Antall i utvalget.

Antall i utvalget	I alt				Menn				Kvinner			
	I alt	Barn	Komb	Ungd	I alt	Barn	Komb	UngD	I alt	Barn	Komb	Ungd
I alt	5 004	1 668	1 668	1 668	2 502	834	834	834	2 502	834	834	834
01 Østfold	252	100	55	97	130	40	26	64	122	60	29	33
02 Akershus	458	174	67	217	194	78	28	88	264	96	39	129
03 Oslo	380	114	165	101	184	60	78	46	196	54	87	55
04 Hedmark	197	85	34	78	101	43	16	42	96	42	18	36
05 Oppland	197	73	49	75	102	36	24	42	95	37	25	33
06 Buskerud	226	73	48	105	101	39	18	44	125	34	30	61
07 Vestfold	232	80	31	121	112	44	11	57	120	36	20	64
08 Telemark	201	74	59	68	96	34	30	32	105	40	29	36
09 Aust-Agder	123	46	44	33	70	30	20	20	53	16	24	13
10 Vest-Agder	181	74	34	73	105	46	15	44	76	28	19	29
11 Rogaland	469	173	125	171	218	76	62	80	251	97	63	91
12 Hordaland	483	153	160	170	234	75	76	83	249	78	84	87
14 Sogn og Fjordane	146	41	83	22	72	21	38	13	74	20	45	9
15 Møre og Romsdal	264	100	78	86	142	52	43	47	122	48	35	39
16 Sør-Trøndelag	313	93	142	78	167	53	73	41	146	40	69	37
17 Nord-Trøndelag	153	43	74	36	74	16	38	20	79	27	36	16
18 Nordland	379	89	208	82	205	41	119	45	174	48	89	37
19 Troms	206	60	106	40	118	37	62	19	88	23	44	21
20 Finnmark	140	23	102	15	73	13	53	7	67	10	49	8
99 Andre/Uoppgitt	4	.	4	.	4	.	4

2.2. Innsamlingsmetode

Datafangsten starter opp 14. november, og er planlagt avsluttet fire uker senere

2.3 Intervjutid

Det skal bare foretas intervju over telefon, og intervjutiden er i gjennomsnitt stipulert til 10 minutter. IO som har flyttet til annen adresse enn den som står på IO-lista, skal bare intervjues hvis de kan nås over telefon.

2.4 Innsamlingsperiode

Datainnsamlingen foregår i tråd med AKUs rotasjonsplan for 4. kvartal 2005.

2.5 IO-brev

Informasjonsbrev er sendt til utvalget 10. november.

2.6 Incitament

Ikke aktuelt.

2.7 Forberedelsestid

Det er avsatt 60 minutter til lesing av instruks og prøveintervjuing. Godtgjørelsen påføres av kontoret.

2.8 Hva skjer med dataene - registerkobling, anonymisering, sletting

I tillegg til data fra Arbeidstakerregisteret, som utvalget er trukket fra, vil det bli påkoblet data om høyeste fullførte utdanning for den enkelte lærer. I tillegg vil det kobles enkelte opplysninger fra SSB sitt register over kommuner og stat (KOSTRA).

2.9 Frafall, avgang og flyttinger

Det skal alltid gis informasjon i feltet "Sps Oppflg". For frafallsårsakene 31-41 er vi helt avhengige av å få tilleggsopplysninger for å kunne utføre oppfølgingsarbeidet. Vær nøye med å få med opplysninger om hvorvidt, og eventuelt hvordan, IO kan nåes på et midlertidig oppholdssted, samt eventuelt nytt telefonnummer.

Her er kodene som gjelder under frafall, avgang og overføringer:

Frafalls- og avgangsårsaker (alternativ 3 i Innled):

- 11 - IO har ikke tid nå
- 12 - IO ønsker ikke å delta
- 13 - IO deltar ikke av prinsipp
- 14 - Andre nekter for IO

- 21 - Kortvarig sykdom
- 22 - Langvarig sykdom/svekkelse
- 23 - Sykdom/dødsfall i IOs familie, annen uforutsett hendelse
- 24 - Språkproblemer

- 31 - Midlertidig fravær på grunn av skolegang/arbeid
- 32 - Midlertidig fravær på grunn av ferie e.l.
- 34 - Finner ikke telefon på IO
- 35 - IO er ikke å treffe av andre årsaker (spesifiser)

- 41 - Andre frafallsgrunner (spesifiser)

Avgang (alternativ 4 i Innled):

- 91 - IO er død
- 92 - Bosatt i utlandet minst 6 mndr
- 93 - IO er bosatt i institusjon
- 94 - Utenfor målgruppen

Overføring (alternativ 2 i Innled):

- 80 - IO flyttet til annet område
- 81 - Kjenner IO
- 82 - Intervjuer har kapasitetsproblemer, er syk eller lignende.

IO som ikke lenger er lærer

Hvis IO har *sluttet som lærer* eller *for tiden ikke underviser* i grunnskolen, er han/hun ikke i målgruppa for undersøkelsen. Det gjelder IO som har *permisjon*, har *sluttet som lærer*, blitt *rektor som ikke underviser*, osv. Disse skal gis avgangskode 94.

3 Skjemaet

3.1 Enkeltspørsmål

Vær forsiktig med å bruke kategoriene "vet ikke" og "nekter" hvis de ikke spesielt står i spørsmålsteksten. Det er viktig å prøve å få IO til å gi et annet svar, men uten å presse i noen retning. Noen ganger kan IO trenge litt tid for å komme frem til svaret, og da er det viktig å være litt tålmodig. Når IO likevel svarer "vet ikke" eller nekter å svare, pass da på at du bruker riktig tast - "F8" for "vet ikke" og "F9" for "nekting", eller spørsmålstegnknapp og utropstegnknapp i verktøylinja.

FylkSjek og NytFylke - Hvilket fylke IO arbeider

Resultater fra undersøkelsen skal gis på fylkesnivå. Derfor er det viktig å få bekreftet hvilket fylke de bor i. Hvis IO ikke lenger jobber i det samme fylket som da registeret sist ble oppdatert, trenger vi informasjon om hvilket fylke IO jobber i nå. Registeret vi har trukket fra ble sist oppdatert 28. juni 2005. Hvis det går klart fram av telefonnummeret eller på annen måte at IO fortsatt jobber i fylket han/hun ble trukket ut fra, trenger du selvfølgelig ikke stille spørsmålet.

Sp3 - Antall år som lærer i grunnskolen

Tiden regnes fra første gang IO begynte å undervise i grunnskolen, og trekk fra eventuelle opphold. Be IO om å gjøre et anslag hvis det er vanskelig å si et eksakt tall.

Sp4 - Grunnutdanning/pedagogisk utdanning

Her er vi ute etter å finne ut hvilken utdanning IO har for å være lærer. Grunnutdanning, eller pedagogisk utdanning, kan være vanskelig å skille fra videreutdanning. Grunnutdanning er gjerne den utdanningen en tok før en begynte å arbeide som lærer. Den kan likevel også omfatte annen utdanning av generell karakter som IO har tatt siden.

Hvis IO ber om en presisering: Spør etter den utdanningen IO tok før han/hun begynte å arbeide som lærer. Hvis IO har tatt utdanning senere som han/hun selv definerer som grunnutdanning skal det også regnes med. Hvis IO ikke vil definere senere utdanning som grunnutdanning, skal den ikke regnes med her. Da kommer den med i et senere spørsmål.

Førskolelærerutdanninga er en treårig utdanning som kvalifiserer til arbeid med 6-åringene i grunnskolen (1. trinn). Med ett års videreutdanning rettet mot arbeid med barn i alderen 6-9 år, kan førskolelæreren arbeide med 1. - 4. trinn. Den obligatoriske delen har følgende innhold:

Fysisk fostring:	4 vt.
Musikk	4 vt.
Norsk	5 vt.
Religion/etikk	4 vt.
Samfunnsfag	4 vt.

Allmennlærerutdanninga er nå en fireårig utdanning som kvalifiserer til arbeid i hele grunnskolen.

Som støtte har vi laget følgende oversikt over noen varianter av lærerutdanninga:

Tabell 2: Oversikt over lærerutdanninga etter studieplanene fra 1980, 1992 og 1998. Vektall

	3-årig allmennlærer- utdanning (Studieplan av 1980)	4-årig allmennlærer- utdanning (Studieplan av 1992)	4-årig allmennlærer- utdanning (Studieplan av 1998)
Pedagogikk/praksis	ett år (inkl. praksis)	10 vt + praksis inngår i fagstudium	10 vt + praksis inngår i fagstudium
Norsk	5 vt	10 vt	10 vt
Matematikk	5 vt	5 vt	10 vt
KRL-faget	5 vt	5 vt	10 vt
Praktisk-estetiske fag	5 vt	10 vt	10 vt
Fagdidaktisk studium	5 vt		
Natur, samfunn og miljø		10 vt	10 vt
Valgfri del	15 vt	30 vt	20 vt (bundet til eng- elsk)
Totalt	60 vt/ 180 studiepoeng	80 vt/ 240 studiepoeng	80 vt/ 240 studiepoeng

vt = vektall

Faglærerutdanningen er til vanlig treårig. 4 år er også mulig, men bare de tre første årene er obligatorisk. I den 4-årige faglærer utdanningen er det en obligatorisk del på 60 vt/180 studiepoeng og en valgfri del på 20 vt/60 studiepoeng. Utdanninga kvalifiserer for arbeid på 5. - 10. trinn. For noen få fag og fagområder kvalifiserer utdanninga også for 1. - 4. trinn. Faglærerutdanning vil først og fremst være aktuelt for lærere i kunst og håndverk, kroppsøving og musikk.

Den obligatoriske delen har følgende innhold:

Musikk 10 vt/ 30 studiepoeng
Kunst og håndverk 10 vt/ 30 studiepoeng
Norsk 10 vt/ 30 studiepoeng

og to av følgende fag:

Dans 10 vt/ 30 studiepoeng
Drama 10 vt/ 30 studiepoeng
Heimkunnskap 10 vt 30 studiepoeng
Kroppsøving 10 vt 30 studiepoeng

Regn også med utdanning IO har tatt i utlandet.

Sp6 - Akademisk grad

Akademiske grader fra universiteter kan delvis bestå av utdanning fra høyskoler. I praksis kan det holde å ha tatt ett fag på universitetet for å få en grad. IO behøver ikke å ha fått vitnemål på graden for at den skal regnes - det holder om han/hun har tilstrekkelig utdanning til å kunne få det.

Sp8a-o - Fag IO underviser i

Pass på å få med alle fag IO underviser i. Hvis det varierer: Spør etter fag IO som regel underviser i minst en time i uka. Hvis IO har vanskelig for å svare, og trenger en presisering: Spør etter fag IO har undervist minst en time i uka, de siste fire ukene. Merk av alle fag IO underviser i. Lærere underviser ofte i mange fag, så vær forberedt på at det kan ta litt tid med dette spørsmålet. Det gjelder særlig for lærere på barnetrinnet (1.-7. trinn).

Av og til vil ikke IO spesifisere faget han/hun underviser i nøyaktig nok. Samfunnsfag er definert som historie, geografi og samfunnskunnskap ned til 4. trinn. Av den grunn kan det tenkes at en lærer kun underviser i f.eks. historie, geografi, eller samfunnskunnskap. Det aktuelle IO skal i dette tilfellet sortere under "samfunnsfag".

Sp9 - Undervisningstimer per uke

Hvis det varierer hvor mange timer IO underviser per uke: Spør etter hvor mange timer IO *som regel* underviser per uke. Hvis IO har vanskelig for å svare, og trenger en presisering: Spør etter hvor mange timer per uke IO har undervist i faget i gjennomsnitt de siste fire ukene.

Regn også med *delingstimer*. I *delingstimer* underviser læreren bare deler av klassen - klassen er delt.

Sp11-15d - Hvor mye utdanning i et enkelt fag

Her er vi ute etter å finne ut hvor mye utdanning IO har for å undervise i det enkelte fag. I **sp11** skal vi kartlegge formell kompetanse i alle fagene IO underviser i høsten 2005. Utdanning utover det obligatoriske siles ut senere. Disse spørsmålene vil være greie for de fleste, men problematiske for enkelte. For IO som har utdanning i et fag fra flere steder, er det enklest å registrere svaret på en god måte ved hjelp av vekttall eller studiepoeng. Det gjør det lettere å registrere en samlet sum for flere ulike utdanninger i det samme faget. Hvis IO for eksempel har en halvårsenhet i faget fra lærerskolen, og senere har tatt et grunnfag i det samme faget, kan det være litt problematisk å registrere det. Den beste måten å gjøre det på er å regne utdanningen om til vekttall. Bruk følgende omregning:

Et halvsemesteremne	= 5 vekttall/
Et semesteremne	= 10 vekttall/15 studiepoeng
Grunnfag	= 20 vekttall/30 studiepoeng
Mellomfag	= 30 vekttall/45 studiepoeng
Storfag	= 40 vekttall/60 studiepoeng
Hovedfag	= 55 vekttall/

Mer enn helårsenhet	= anslå antall vekttall ut fra hvor mye utover et år utdanningen har vart. Regn 10 vekttall for hvert halve år. 10 vekttall er lik 15 studiepoeng
Helårsenhet	= 20 vekttall/30 studiepoeng
Halvårsenhet	= 10 vekttall/15 studiepoeng
Kvartårsenhet	= 5 vekttall/
FD-kurs/kurs av kortere varighe	= ingen vekttall/ingen studiepoeng

Ta utgangspunkt i at en får 10 vekttall/15 studiepoeng for hvert halve år med utdanning på full tid i faget.

Et semesteremne tar et halvt år, et grunnfag tar et helt, mellomfag tar ett og et halvt, mens et storfag tar to år.

FD-kurs står for fagdidaktisk kurs. Det er et lite kurs som ikke gir uttelling i vekttall/studiepoeng.

Det var tidligere obligatorisk for lærerskolestudenter som ikke hadde minst en kvartårsenhet (= 5 vekttall) i faget. Nå er de ikke lenger obligatoriske.

Enkelte IO har hatt problemer med å oppgi hvor mye utdanning de har i hvert enkelt fag fra lærer-/lærerhøgskolen. De som har problemer med det vil trolig ofte ha lite utdanning i faget. Marker for "vet ikke" hvis du ikke får IO til å gjøre et anslag.

Hvis obligatorisk utdanning er en integrert del av den samlede utdanningen:

Det som står nedenfor gjelder bare dersom IO har tatt utdanning ut over det som er obligatorisk, og den obligatoriske utdanningen er en integrert del av den samlede utdanningen IO har tatt i et fag.

Under **spm21** er det også i slike tilfeller enklest å gi svaret i vekttall. Da vil dere også her kunne regne dere fram til hvor mange vekttall dere skal registrere ut fra at ett halvt års utdanning ut over det obligatoriske tilsvarer 10 vekttall. Ett års tilleggstudanning gir følgelig 20 vekttall.

Hvis det blir problematisk å registrere vekttall må dere ta følgende i betraktning:

Det er at en i mange tilfeller har anledning til å bygge ut en kvartårsenhet eller en halvårsenhet til en årsenhet. Det innebærer at en f. eks. tar to halvårsenheter og får en årsenhet.

Hvis det var obligatorisk med en kvartårsenhet og IO har utvidet den til en helårsenhet, markerer du for at IO har tatt $\frac{3}{4}$ helårsenhet ut over det obligatoriske.

Hvis det var obligatorisk med en halvårsenhet og IO har utvidet det til en årsenhet, markerer du for at IO har tatt en halvårsenhet ut over det obligatoriske.

Det samme gjelder for grunnfag o.l. Hvis du skal taste inn hvor mye ut over obligatorisk utdanning IO har i grunnfag o.l., vil du i tillegg til det som står ovenfor, finne følgende alternativer:

$\frac{3}{4}$ grunnfag	= 15 vekttall
$\frac{3}{4}$ grunnfag + mellomfagstillegg	= 25 vekttall
$\frac{3}{4}$ grunnfag + storfagstillegg	= 35 vekttall

$\frac{3}{4}$ grunnfag skal brukes for IO som har bygd ut et halvsemesteremne (= en kvartårsenhet) til et grunnfag.

$\frac{3}{4}$ grunnfag + mellomfagstillegg skal brukes for IO som har bygd ut et halvsemesteremne (= en kvartårsenhet) til et mellomfag.

$\frac{3}{4}$ grunnfag + storfagstillegg skal brukes for IO som har bygd ut et halvsemesteremne (= en kvartårsenhet) til et storfag.

Hvis IO har utvidet et semesteremne til et grunnfag, skriver du at han/hun har ett semesteremne ut over det som er obligatorisk. Hvis IO har bygd ut et semesteremne til et mellomfag markerer du at han/hun har et grunnfag ut over det obligatoriske. Hvis IO har utvidet et semesteremne til et storfag, markerer du for at han/hun har et mellomfag ut over det som er obligatorisk.

Vi har skrevet opp ovenfor hvor mange vekttall de ulike alternativene tilsvarer.

Vi regner likevel med at vanskelige tilfeller som dette, vil bli sjeldne. Ta kontakt med prosjektleder hvis du støter på tilfeller som du ikke greier å klassifisere.

Lykke til med intervjuingen!

Vedlegg 1: Spørreskjema

*FylkSjek

I registeret vi trakk deg ut fra, stod det oppført at du arbeider som lærer i XX fylke. Arbeider du fortsatt som lærer i dette fylket?

JA - GÅ TIL SPØRSMÅL 1

NEI - GÅ TIL NytFylke

NEI, JEG JOBBER IKKE LENGRE SOM LÆRERER I GRUNNSKOLEN - Takk for intervjuet!

*NytFylke

Hvilket fylke jobber du i nå?

LISTE OVER FYLKER

Skoletype:

Sp1 Hvilke trinn undervises det i på skolen du underviser?

trinn

Sp2 Hvor mange elever er det på skolen der du jobber?

FÅ IO TIL Å GI ET ANSLAG HVIS HUN/HAN IKKE KJENNER DET NØYAKTIGEANTALLET.

Elever

*Sp3 Hvor mange år har du undervist i grunnskolen?

FÅ IO TIL Å GI ET ANSLAG HVIS HUN/HAN IKKE KJENNER DET NØYAKTIGE ANTALL ÅR.

År

Grunnutdanning:

*Sp4 Hvilken pedagogisk utdanning har du?

HVIS IO HAR MER ENN EN UTDANNING: VELG DEN LENGSTE

HVIS IO HAR TO LIKE LANGE UTDANNINGER: VELG DEN NYESTE

1 2 ÅRS ALLMENN LÆRERUTDANNING/LÆRERSKOLE

2 3 ÅRS ALLMENN LÆRERUTDANNING/LÆRERSKOLE

3 4 ÅRS ALLMENN LÆRERUTDANNING/LÆRERSKOLE

- GÅ TIL Sp5b

4 2 ÅRS FØRSKOLELÆRERUTDANNING

5 3 ÅRS FØRSKOLELÆRERUTDANNING

6 PRAKTISK PEDAGOGISK UTDANNING (PPU)/

PEDAGOGSIKK SEMINAR (PED.SEM)

- GÅ TIL Sp7a

7 1 ÅRS FAGLÆRERUTDANNING

8 2 ÅRS FAGLÆRERUTDANNING

- GÅ TIL Sp5b

9 INGEN/IKKE FULLFØRT UTDANNING

- GÅ TIL Sp5a

Sp5a Har du utdanning fra et universitet eller høgskole?

1 JA - GÅ TIL Sp6

2 NEI - GÅ TIL Sp7a

Sp5b Har du i tillegg utdanning fra et universitet?

- 1 JA- GÅ TIL Sp6
- 2 NEI - GÅ TIL Sp7a

*Sp6 Hvilken akademisk grad har du fra et universitetet eller høgskole?

EVENTUELL LÆRERSKOLE- ELLER HØGSKOLEUTDANNING KAN VÆRE DEL AV GRADEN.

- 1 CAND. MAG. ELLER TILSVARENDE
- 2 MASTER ELLER TILSVARENDE
- 3 HOVEDFAG, EMBEDSEKSAMEN, DOKTORGRAD ELLER TILSVARENDE

Sp7a Har du en annen pedagogisk utdanning?

- 1 JA- GÅ TIL SPØRSMÅL 7b
- 2 NEI - GÅ TIL SPØRSMÅL 8

Sp7b Hva slags pedagogisk utdanning er dette?

- 1 Pedagogikk
- 2 Spesialpedagogikk
- 3 Sosialpedagogikk
- 4 Pedagogisk arbeid på småskoletrinnet (PAPS)
- 5 Migrasjonspedagogikk
- 6 Veiledningspedagogikk
- 7 Yrkespedagogikk
- 8 IKT for lærere
- 9 Annet

Praksis

*Sp8 Underviser du i FAG X?

- 1 ENGELSK
- 2 FINSK
- 3 FRANSK
- 4 HEIMKUNNSKAP
- 5 KRL-FAGET (Kristendomskunnskap med religions- og livssynsorientering)
- 6 KROPPSØVING
- 7 KUNST OG HÅNDVERK
- 8 MATEMATIKK
- 9 USIKK
- 10 NATUR- OG MILJØFAG
- 11 NORSK
- 12 SAMFUNNSFAG
- 13 SPANSK
- 14 TYSK
- 15 ANNET (F. EKS. SAMISK, MORSMÅL O.L.)

JaNeiType

Fag vi skal gå videre med = **FAG X** = engelsk, finsk, fransk, kunst og håndverk, heimkunnskap, krl-faget, kroppsøving, kunst og håndverk, matematikk, musikk, natur- og miljøfag, norsk og samfunnsfag, spansk, tysk og annet (f.eks. samisk, morsmål o.l.)

HVIS IKKE **FAG X** - AVSLUTT INTERVJUET

*Sp9. Hvor mange timer underviser du i (FAG X) per uke?

Timer

*Sp10 Hvilke klassetrinn underviser du i (FAG X) nå?

Trinn

Kompetansegivende utdanning i det aktuelle faget

*Sp11 Nå skal jeg stille noen spørsmål om hvor mye utdanning du har i (FAG X). Er det lettest for deg å oppgi utdanning i vekttall, studiepoeng, grunnfag eller årsheter, FD-kurs og lignende?

- 1 VEKTTALL - GÅ TIL Sp12a
- 2 STUDIEPOENG - GÅ TIL Sp12b
- 3 GRUNNFAG O.L. - GÅ TIL Sp12c
- 4 ÅRSENHETER, FD-KURS O.L. - GÅ TIL Sp12d
- 5 INGEN UTDANNING I FAGET - GÅ TIL SPØRSMÅL FAG X

Sp12a Hvor mange vekttall i (FAG X) har du i utdanningen din?

Vekttall (tre posisjoner) - GÅ TIL Sp13

Sp12b Hvor mange studiepoeng i (FAG X) har du i utdanningen din?

Studiepoeng (tre posisjoner) - GÅ TIL Sp13

Sp12c Har du halvsemesteremne, semesteremne, grunnfag, mellomfag, storfag eller hovedfag i (FAG X)?

- 1 HALVSEMESTEREMNE/KVARTÅRSENHET
 - 2 SEMESTEREMNE
 - 3 GRUNNFAG
 - 4 MELLOMFAG
 - 5 STORFAG
 - 6 HOVEDFAG
- } - GÅ TIL Sp13

Sp12d Hvor mye utdanning har du i (FAG X)?

- 1 MER ENN HELÅRSENHET
 - 2 HELÅRSHET
 - 3 HALVÅRSENHET
 - 4 KVARTÅRSENHET
 - 5 FD-KURS / KURS AV KORTERE VARIGHET
- } - GÅ TIL Sp13

Sp13-Sp15d STILLES BARE HVIS IO HAR UTDANNING FRA LÆRERHØGSKOLE ELLER HØGSKOLE MED LÆRERUTDANNING:

*Sp13 Har du formell utdanning ut over det obligatoriske i (FAG X)?

DETTE INKLUDERER EVENTUELL UTDANNING I FAGET FRA ET UNIVERSITET ELLER HØGSKOLE.

- 1 JA - GÅ TIL Sp14
- 2 NEI - GÅ TIL SPØRSMÅL FAG X

*Sp14 Er det lettest for deg å oppgi hvor mye ut over den obligatoriske utdanningen det er i vekttall, studiepoeng, grunnfag o.l. eller årsenheter, FD-kurs og lignende?

1 VEKTTALL	- GÅ TIL Sp15a
2 STUDIEPOENG	- GÅ TIL Sp15b
3 GRUNNFAG O.L.	- GÅ TIL Sp15c
4 ÅRSENHETER, FD-KURS O.L.	- GÅ TIL Sp15d

Sp15a Hvor mange vekttall ut over det obligatoriske har du i (FAG X)?

Vekttall (tre posisjoner) - GÅ TIL SPØRSMÅL FAG X

Sp15b Hvor mange studiepoeng ut over det obligatoriske har du i (FAG X)?

Studiepoeng (tre posisjoner) - GÅ TIL SPØRSMÅL FAG X

Sp15c Har du halvsemesteremne, semesteremne, grunnfag, mellomfag, storfag eller hovedfag ut over det obligatoriske i (FAG X)?

1 HALVSEMESTEREMNE/KVARTÅRSENHET	}	- GÅ TIL SPØRSMÅL FAG X
2 SEMESTEREMNE		
3 3/4 GRUNNFAG	}	- GÅ TIL SPØRSMÅL FAG X
4 GRUNNFAG		
5 3/4 GRUNNFAG + MELLOMFAGSTILLEGG		
6 FULLT MELLOMFAG	}	- GÅ TIL SPØRSMÅL FAG X
7 3/4 GRUNNFAG + STORFAGSTILLEGG		
8 STORFAG	}	- GÅ TIL SPØRSMÅL FAG X
9 HOVEDFAG		

15d. Hvor mye utdanning har du ut over det obligatoriske i (FAG X)?

1 MER ENN HELÅRSENHET	}	- GÅ TIL SPØRSMÅL FAG X
2 HELÅRSENHET		
3 3/4 ÅRSENHET		
4 HALVÅRSENHET		
5 KVARTÅRSENHET		
6 FD-KURS / KURS AV KORTERE VARIGHET -		